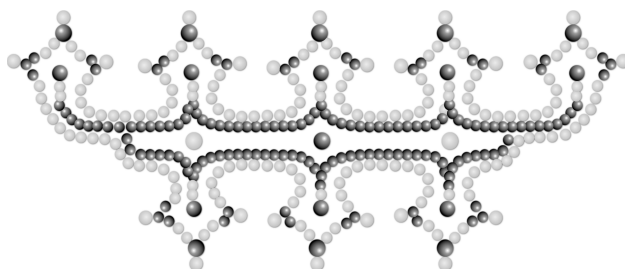

**ЛУКАТТАН
ҮӨРҮҮЛЭЭК
ЊУРАК**

**Библияны тылбаастыыр институт
Москва, 2002**

Лукатган Үөрүүлээк Ёурак
Ёака тылынан тылбаас

Тылбаастааччы:
Н. А. Попов

Таһаарар редактордар:
Н. М. Артемьев, Е. С. Бетту, Н. С. Кудрякова

Теологической редактордар:
Н. Х. Лохова, Е. А. Шатилова

ISBN 5-93943-036-8
ISBN 91-89122-80-1

© Библияны тылбаастыыр институт,
2002

Бастаан биллэри

Кылылыыр аагааччы!

Эн иннигэр – Лукаттан тийбит Евангелие (Үөрүүлээк Һурак), ити Һаңа Гэриэс Һаңаттан биир кинигэ. Һаңа Гэриэс Һаңа Былыргы Гэриэс Һаңаны гытта – ити Таңара Һуруга. Кинигэттэн кинигэ төһө эмэ үйэ туркары муң аагыллар кинигэ көрдүк каалар.

«Евангелие» – грек омук тылыттан «Үөрүүлээк Һурак» диэн тылбаасталлар. Ити көрдүк ааттаабыта Бэйэтин үөрэгин Иисус Христос. Һаңа Гэриэс Һаңага түөрт Евангелие киирэр. Олор Иисус Христос ологун, үйэтин туһунан кэпсииллэр, Гини үөрэгин, туок дьиктилэри оңорбутун туһунан, Гини өлбүтүн онуга тиллибитин туһунан иттэ.

Үөрүүлээк Һуракка Христос төрөөбүтүттэн маңнайгы үйэгэ туок буолбута кэпсэллэр. Ол кэмңэ Палестинаны Рим дойду тойонноро тугар ыйаага этэ. Ол даа буолаары, онно олоктоок иудейдар итэгэйэр идэлэрин Һүтэрбэтэктэрэ. Гинилэргэ Һокуону Моисей пророк Таңараттан биэрбитэ. Моисей кэнниттэн элбэк пророк, Мессия – Таңараттан талыллыбыт кэлиэгэ диэн, Һылыктаабыттара. Мессия киһилэри аһыы онуга өлүү ыйаагыттан быһыактаак диэннэр. Үйэлэр ыккардыларыгар Вифлеемңа Иисус Христос төрөөбүтэ. Быһанар туһунан Үөрүүлээк Һурак – киһи барытыгар Һурак, канна даа олорбуттарын иһин, каннык даа тылынан кэпсэппиттэрин иһин.

Лукаттан Үөрүүлээк Һурак түөрт Евангелиеттан муң үчүгэйдик Һуруйар тыл коту туксуһуннарбыт кинигэ. Эдэр Һааһыгар Лука, улакан үөрэктээк буолан, дуоктуур

этэ. Атын омукартан араган, гини апостол Павел эрэбиллээк һирдьитинэн һылдыбыта. Бэйэтин Үөрүүлээк Һурагын бастаан биллэриитигэр Лука, урут һуруллубуту аагамын, илэлии кэпсэллибит өстөрү истэммин, кэпсээбитим, диир (Лк. 1:2). Үөрүүлээк Һурак грек омукар тылынан һуруллубут, гинини һүүрбэччэ үйэ туркары кас да һүүс тылга тылбаастаабыттара. Аны Лукаттан тийбит Үөрүүлээк Һурак һаңардыы һака тылынан таксар.

Библияны тылбаастыыр институт Лука Үөрүүлээк һуругун тылбаастаабыт киһини онуга бу үлэни туксаран таһаарбыт киһилэри үтүө һанааннан өйдүүр. Аны һакарлар бу кинигэни төрөөбүт тылларынан агыактара диэн, үөрэбит.

ЛУКАТТАН ҮӨРҮҮЛЭЭК ЬУРАК

Һака тылынан тылбаас

1 АҢАРА

Өскө инникии биллэрии

¹Барыбытыгар билиллэр өстөрү, аны үгүс киһилэр
һуруйар буолбуттар. ²Биһиэкэ ону биллэрбиттэрэ муң
маңнайгыттан көрөөччүлэр, үөрэтээччилэр Таңара һу-
ругун. ³Мин һүбэлэнним, барытын үтүөтүк* билэн ба-
раан, эниэкэ, кылыылаак Феофил, итини һуруйуокпун
кэнни кэнниттэн. ⁴Ити үөрэк лапкатын, туокка үөрэт-
тэрбикин, эн үчүгөйдик билииэккин.

Иоанн Һүрэктээччи төрүүрүн туһунан һылык

⁵Ирод үйэтигэр, гини Иудейдар ыраактаагылара эр-
дэгинэ**, Захария ааттаак таңараһыт киһи баар этэ. Ги-
ни Авий урдунуттан. Гини Лиисэ ааттаак дыктара
Аарон урдунуттан этэ. ⁶Гинилэр элэ һүрөктэринэн таңа-
раһыт этилэрэ. Таңара һуругунан, анһыыны оңорбокко
олорбуттара. ⁷Лиисэ оғоломмот дыктар буолан, гини-
лэр кырдыар һаастарыгар диэри оғото һуоктар. ⁸Биирдэ
Таңара иннитигэр Захария үлэлиир артыына кэлбит.

* 1:3 *Үтүө* дуу *өтүө*.

** 1:5 *Эрдэгинэ* дуу *ирдэгинэ*.

⁹ Гини Таңара Дьэтигэр киирэн, агабыттар идэлэринэн, минньигэс хыттаак буруоннан буруолатар кэмэ кэлэн, аластаабыт. ¹⁰ Онтон аластыы хыттагына, элбэк дьон таһаара Таңарага үнэ турбута. ¹¹ Ол кэмнэ Захария аттыгар Таңара Ангела кэлбит. Гини буруолатар бир уја диэки өттүгэр көстөн турбут. ¹² Захария ону көрөн, хаппыт, куттана ханаабыт. ¹³ Ангел гиниэкэ диэбит:

– Захария, куттаныма, эн үнэн көрдөнөргүн Таңара истибитэ. Лиисэ дыктарың уол огону олоноуога, онтугун Иоанн диэн ааттыаң. ¹⁴ Эн үөрүөң, бэсэлээргиэң, ого төрөөбүтүн истэн, бары дьон үөрүөгэ, ¹⁵ гини Тойон Таңара иннигэр улакан ааты ылыага, кайдак* даа кыһыл арагиины онтон атын арагиины испэт буолуога, эн огоң өссүө иньэтин иһигэр хытан, Айыы Тыыныттан туолуога; ¹⁶ Израиль элбэк дьонун гини бэйэлэрин Тойон Таңараларыгар төнүннэриэгэ. ¹⁷ Гини улакан тыыннаак, күүстээк илдьит Илия көрдүк, Таңара кэлэрин иннигэр кэлиэгэ. Агаларын хүрэктерин оголоругар төнүннэрээри, мөккүөннээктэри үтүө һуолунан ыытаары, Тойон Таңара кэлэригэр бэлэмнээбит** дьонун көллөрөөрү.

¹⁸ Захария Ангелтан ыйыппыт:

– Мин итини кайдак билиэмий? Мин кырдыагас киһибин, дыктарым даа кырдыар хааһыгар тийбит.

¹⁹ Ангел һаңарбыт:

– Мин аатым Гавриил, мин Таңара илдьитэбин, Гини минигин үөрүүлээк һурагы эниэкэ кэпсиэкпин ыппыта. ²⁰ Эн мин һаңаларбар итэгэйбэтэгиң иһин, ол күн кэлиэр диэри һаңата һуок һылдыаң.

²¹ Дьон Захария Таңара Дьэтиттэн таксарын күүтэн турбут, күүтэ һатаан, өр кэлбэтиттэн одургаабыт. ²² Захария, Таңара Дьэтин иһиттэн таксан, кими даа гытта котон кэпсэппэт, илиилэринэн агай һапсыйар. Киһилэр

* 1:15 *Кайдак* дуу *кайтак*.

** 1:17 *Бэлэм* дуу *бэлэн*.

барылара таайбыттар, гини туок эрэ* көстөрүн көрбүт быһыылаак диэн. ²³Үлэлиир кэмэ ааспытын кэннэ, Захария дьиэтигэр төннүбүт. ²⁴Ол күттэр ааспыттарын кэннэ, Лиисэ дыктар ыараппытын туһунан биэс ыйы һупту кистии һылдыбыта, онтон һаңарбыта:

²⁵— Ити Таңара миниэкэ оңорбута, Мин кырдыар һааспар Гини минигин аһыммыта, дыон мин туспунан куһаганнык һаңаран бүтүөгүн.

Иисус төрүүгэ диэн һылыктар

²⁶Лиисэ алтыс ыйынан ыаракан эрдэгинэ, Таңара Гавриил Ангелы ыппыт Галилея дойду Назарет ааттаак гуоратыгар. ²⁷Оччого эдэр кыыс Иосиф киһини гытта кыттыһаары кэпсэтиилээк этилэрэ, эр киһитэ Давид урдүһуттан этэ. Эдэр кыыс аата — Мария. ²⁸Ангел, гини дьиэтигэр киирээт, һаңарбыт:

— Үөр, Дьоллоок! Таңара энигин гытта! Бары дыктардартан эн эрэ талыллыбытың.

²⁹Мария Ангелы көрөн, итинник һаңалары истэн, һаппыт, гини кайдак буолан ити көрдүк** дорооболоһор диэн. ³⁰Гиниэкэ Ангел диэбит:

— Мария, куттаныма, Таңара эниэкэ үтүнү оңордо! ³¹Эн һотору ыараатыаң, Уол огону төрүүң, Гинини Иисус диэн ааттыаң. ³²Иисус дьонно улаканлык кылылатыага, Гинини Тойон Таңара Уола диэн ааттыактара. Тойон Таңара Гиниэкэ Давид престолун биэриэгэ, Гини агатын ыйаагын тутта олоруога, ³³Иаков урдүһугар Гини һупту Ыраактаагы буолан олоруога, ыйаагы тутара каһан даа уһуга һуок буолуога.

³⁴— Кайдак ити буолуой, мин аны эрбин билбэппин? — диэн Мария Ангелтан ыйыппыт.

³⁵Гавриил Ангел кардары һаңарбыт:

* 1:22 *Эрэ* дуу *ирэ*.

** 1:29 *Ити көрдүк* дуу *итигирдик*.

– Эниэкэ Айыы Тыына кириэргэ, эн Барыттан Үрдүкүү Күүһүн ылыаң. Ол иһин энигиттэн төрөөбүт оҕо Айыы онтон Таңара Уола ааттаныага. ³⁶Эн урууң Лиисэ, кырдыгас даа буоллун, уол оҕону оҕолуоҕа. Гини каһан да ыаратыа Һуога, диир этилэрэ, аны гини ыаракана алтыс ыйа барда. ³⁷Таңара ханаата каһан да күүһэ Һуок каалыа Һуога.

³⁸– Мин Тойон Таңара камнаһытабын, – Мария диэбит, – эн хаңарбытың көрдүк буоллун. Гавриил Ангел Марияттан барбыт.

Мария Лиисэни ытта көрсөр

³⁹Ол күннэргэ Мария иэдэйэ-иэдэйэ барбыт Иудея дойду кайалардаак гуоратка. ⁴⁰Гини киирбит Захария диэтигэр, Лиисэни ытта дорооболоспут. ⁴¹Лиисэ Мария, кэлэн, доороболоһорун истээт, быарын иһигэр оҕото мөһөрүн хэрэйбит, гиниэкэ Айыы Тыына биллибит. ⁴²Лиисэ үөрбүччэ хаңарбыт:

– Бары дыкталлартан дьоллоок, эн бааргын! Тойон Таңара эн оҕогун алгаабыта! ⁴³Кантан ити миниэкэ Таңарам иньэтэ кэллэ? ⁴⁴Эн дорооболоһор хаңагын истэммин, испэр оҕом, үөрэн, мөһтө. ⁴⁵Итэгэйбит Дьактар дьоллоок, ол иһин Тойон Таңара Гиниэкэ хаңарбыт хаңатын тутуога!

⁴⁶Мария хаңарбыт:

– Мин кутум Тойон Таңараны каайгыыр, ⁴⁷онтон Быһыһыр Таңарабыттан үөрэбин, бары тыыммынан! ⁴⁸Гини минигин көрөн талбыт, Бэйэтин үлэхитин. Мантан инни диэк маанылыактара Минигин, дьоллоок диэктэрэ. ⁴⁹Күүстээк миниэкэ улаканы оңорбута – Гини аата айыы буоллун! ⁵⁰Гини бары урдустан-урдуска аһынааччы Гинини олус ханыыллары. ⁵¹Гини Бэйэтин күүстээк илиитин чылкытын көтөкпүтэ, мөккүөннэр хүрэктэрэ куһаганын билэн, гинилэри биир-биир ытаттаабыта. ⁵²Престолтан үрдүк үлэгэ күүстээктэри

баппыта, hymнагастары көтөкпүтэ. ⁵³Аччыктарга барытын биэрбитэ, баайдары туога даа huок ыппыта. ⁵⁴Таңара Израильгэ көмөлөспүтэ, Бэйэтин көмөһүтүгэр, үтүөтүн өйдөөн, ⁵⁵Гини агаларбытыгар һаңарбытын көрдүк, Авраамңа, гини оголоругар, бары үйэлэргэ.

⁵⁶Мария Лиисэгэ үс ыйы ыалламмыта, онтон бэйэтин дыиэтигэр төннүбүтэ.

Иоанн Һүрэктээчи төрүүрэ

⁵⁷Лиисэ төрүүр кэмэ кэлэн, уол оҕону оҕоломмота. ⁵⁸Гини оҕоломмотун истэннэр, ыалларын гытта уруулар, Таңара алгырыттан бэйэтин гытта үөрбүттэр. ⁵⁹Ого аксыс күнүгэр быһаары кэлбиттэр. Гиниэкэ агатын аатын, Захария диэн биэрээри һүбэлэммиттэр. ⁶⁰Оччого ого иньэтэ быһа һаңарбыт:

– Huок! Гинини Иоанн диэн ааттыакка.

⁶¹Лиисэгэ һаңара һатаабыттар:

– Эн урдускар ким да huок этэ итинник ааттаак киһи!

⁶²Гинилэр ого агатыттан илиилэринэн көллөрөн ыйыта һатаабыттара, гини уолугар кайдак ааты биэрээри гынарын. ⁶³Ого агата доскоону көрдөөбүт, ону биэрбиттэригэр һуруйбут:

– Гини аата Иоанн. Онтон барылара одуургаабыттар.

⁶⁴Һол кэмңэ Захария һаңарар буолбут, гини Таңараны алгыы-алгыы олоубут. ⁶⁵Гини ыаллара барылара куттамыттар. Кайдак ол буолбутун, өс кэпсиллэр эбит Иудейдар кайалаак дойдуларын аайы. ⁶⁶Барылара, итини истээччилэр, һүрэктэригэр катаан бараан һаңарбыттар:

– Оччого ити ого ким буолуой? Кирдик, гинини гытта Тойон Таңара күүһэ баар эбит.

Захария һылыктыыр

⁶⁷Иоанн агата, Захария, Айыы Тыыннаак буолан һылыктаабыт:

⁶⁸– Туругурдун Тойон Таңара – Израиль Таңарата! Гини Бэйэтин дыонугар кэлэн босколообута; ⁶⁹Таңара

биһиэкэ улакан Быһааччыны ыппыта, Давид урдунтан, Бэйэтин Уолун, ⁷⁰былыргыттан Бэйэтин айы пророктарынан хурак ыппыт этэ, ол оңоруом диэбитин оңордо. ⁷¹Ким биһигини бары өстөөктөрбүтүтэн, абааһы көрөөчүлэртэн быһыагай; ⁷²⁻⁷³Гини биһиги агаларбытын аһыным диэбитэ, Бэйэтэ һаңарбыт тылын өйдөөн, Авраам эһэбитигэр гәриэс тылын биэрбитэ, ⁷⁴биһиги туоктан да куттаммакка, өстөөктөрбүт илиилэриттэн босколоннокпутуна, ⁷⁵Гиниэкэ үлэлиэкпит, айыылаактык, кирдиктээктик һылдырбытын көллөрүөкпүтүн, төһө тыыннаак олорорбутугар. ⁷⁶Эн, огокоонум, ааттаныаң Үрдүктән Үрдүк Киһи пророга диэн, Таңара иннигэр барыаң һуолун бәлэмнәэри. ⁷⁷Гини дьонугар быһһаныактары билләриэң, анһыылар ырастаныактара диэн. ⁷⁸Биһиги Таңарабыт үтүнү оңорор һанаалаак, каллаантан һырдыгы ытыага, ⁷⁹ол тыган караңага өлөөрү ололлору үөрәтиэгә, онно эйэләк үйэгә тийәр һуолу көллөрүөгә. ⁸⁰Ого улаатан испит, күүһүрбүт, гини өйө-һанаата кытаппыт, Гини Израильга кәлиэгәр диәри, киһитә һуок һирдәргә олоктонон олорбута.

2 АҢАРА

Иисус төрүүрә

¹Ол күннәргә император Август һүбәни таһаарбыт, дойдуларың үрдүнән дьон ааксааның аагыакка диэн. ²Ити Сирия дойдуга, Квириний баһыылыктыыр эрдәгинә дьон ааксааның аагар һуруйуу һаңарды төрүттәмитә. ³Барылар барбыттар һуруттара, бәйэләрә олодор олокторугар. ⁴Иосиф эмиә Галилея дойду Назарет гуоратыттан Вифлеем гуоратка, Иудейага барбыт. Гини бәйэтә Давидтан урдустаак, ол иһин Вифлеем гини төрөөбүт гуората этә. ⁵Гини Марияны гытта барбыт, ити ылыак дьактара, онтута ыаракан эбит. ⁶Вифлеем гуоратка Мария төрүүр кэмә кәлбит, ⁷гини Уол Огону оголоммут,

маңнайгы, онтутун хүөһүлэр аһыыр һылаакыларыгар билээбит. Ыаддыттар токтуур дьиэлэригэр гинилэр ко-нуоктарын кос дьиэ булулубатага.

Пастухтар онуга ангеллар

⁸ Хүөһүлэр от аһыы һылдыр оңколоругар пастухтар баар этилэрэ, гинилэр үөрдэрин түүн кэтии һылды-быттар. ⁹ Эмискэ олоҥор иннилэригэр Таңара Ангела көс-түбүт. Таңара һырдыга гинилэргэ тыкпыт, пастухтар улаканнык куттамыттар.

¹⁰ Таңара Ангела олоҥорго диэбит:

– Куттанымаң, мин эһиэкэ, бары дьоңно, бэрт үөрүүлээк һурагы эгэллим! ¹¹ Бүгүн Давид гуоратыгар, эһигини Быһааччы, Христос Таңара төрөөтө! ¹² Ман-нык бэлиэннэн эһиги Һаһыл Огону булуоккут: һылаакы иһигэр билэллэн бараан һытарын.

¹³ Онтон турдактарына, Ангел аттыгар эмискэ каллаан элбэк күүһэ комуллан кэлбит, гинилэр Таңарага һаңара турбуттар:

¹⁴ – Туругурдун Тойон Таңарабыт! Гини һаныыр ки-һилэригэр һир үрдүнэн эйэлээк буоллун!

¹⁵ Ангеллар каллааңҥа төннүбүттэрин кэннэ, пастухтар хүбэлэспиттэр: «Тойон Таңарабыт кэпсээбитин, Виф-леемҥа туок буолбутун билээри көрө барыагың диэн».

¹⁶ Пастухтар барыак һирдэригэр диэк иэдэйбиттэр. Кэ-лэннэр, Марияны гытта Иосифы онуга хүөһүлэр аһыыр һылаакыларын иһигэр билэллибит огону, булбуттар.

¹⁷ Огону көрөөт, пастухтар Ангел гинилэргэ туогу* һа-ңарбытын кэпсээбиттэр. ¹⁸ Пастухтар өстөрө бары дьону одуургааппыт. ¹⁹ Мария эрэ барытын өйүгэр катаан ба-раан, хүрэгигэр агай тута һылдыбыт. ²⁰ Пастухтар дьиэ-лэригэр төннүбүттэр, көрбүттэрин, истибиттэрин иһин Таңараны алгаабыттар; барыта Ангел һаңарбытын

* 2:17 *Туогу* дуу *тугу*.

көрдүк этэ. ²¹Һаһыл Ого төрөөбүтүн кэннэ аксыс күнэ барарыгар, еврей омул быһыытынан, быспыттар. Һаһыл Ого төрүү илигинэ, Ангел ааттаабытын көрдүк Иисус диэн, ааттаабыттар.

Иисуһу Таңара Дьэтигэр эгэлбиттэр

²²Моисей Һокуонунан огону аластыыр кэм кэлбитигэр, Гинини Иерусалимҕа, Тойон Таңарага көллөрөөрү эгэлбиттэр. ²³Таңара Һуругунан: маңнайгы уол ого Тойон Таңарага Һуруллар ыйаактаак. ²⁴Итинтэн туспа, Һокуонунан, ким даа буоллун, бэлэк биэриэктээк: икки иньэ голубь чыычаактары дуу, икки голубь күйүүкээллэрин дуу. ²⁵Оччого Иерусалимҕа Симеон аньыттан куттанар киһи баар этэ. Израиль дойду быһанар кэмэ кэлэрин күүтэ Һылдыбыт, гиниэкэ Айыы Тыына баар этэ. ²⁶Ол Айыытын Тыына гиниэкэ биллэрбит этэ; Таңара Христотун көрө илигинэ, өлүө Һуога диэн. ²⁷Айыы Тыына ыгырыытынан гини Таңара Дьэтигэр кэлбит, ол кэмҕэ куччугуй Иисуһу еврей омул быһыытынан, Һокуон хоту кэргэттэрэ огону эгэлэн кэлбиттэр. ²⁸Симеон Иисуһу илиитигэр ылан бараан, Тойон Таңарага ис Һүрэгиттэн Һаңарбыт:

²⁹— Тойон Таңара, аны Бэйэң үлэһиккин үтүө Һанаалаак ыытагын, Эн Бэйэң тылгын толордуң, ³⁰мин карактарым көрбүттэрэ, Эн быһанаргын, ³¹кими Эн талбыккын бары дьоннорго, Быһааччы буолуон диэн, — ³²Гини атын омуллары онуга Эн Израиль дьонун Һырдыга буолуога!

³³Ого агатын гытта иньэтэ, Иисус туһунан Симеон Һаңарарын одуургаан иһиллээбиттэр. ³⁴Симеон гинилэри алгаабыт, ого иньэтигэр, Марияга Һаңарбыт:

— Бу оготтон Израильга элбэк киһи түһүөгэ даа, туруога даа. ³⁵Гини Таңара гэрлээһэ буолуога, Иисуһу Һөбүлээбэккэ, үгүстэрэ кистиир Һанааларын арыйыактара. Эн куккар батыйа Һупту кириэргэ.

³⁶ Онтон өссүө Анна диэн ааттаак биир дыктар баар этэ. Гини Фануил огонньор кыһа, Асир урдуһуттан. Ол дыктар бэрт кырдыгас, эрин гытта хэттэ эрэ дылы бииргэ олорбута. ³⁷ Гини агыс уон түөрт дылы огдубаа этэ. Таңара Дьиэтин иһиттэн каһан да таксыбакка күнү-түүнү аһыыр астан туттуна, Таңарага үңэ олорбута. ³⁸ Оччого гини эмиэ гинилэргэ хугаһаабыта, Таңараны алгаабыта, Иерусалим босколонорун күүтэ хылдыар дыоңо ого туһунан кэпсээбитэ.

Назаретка төннөн кэлбиттэр

³⁹ Иосифы гытта Мария, Таңара хуругун кату барытын оңорон бараан, Галилея дойдуларыгар, Назарет гуораттарыгар төннүбүттэр. ⁴⁰ Уол ого улаатан испит, күүһэ, өйө үгүһээбит, Таңара алгыыра Гиниэкэ баар этэ.

Иисус уолкаан Таңара Дьиэтигэр

⁴¹ Дьыл аайы, Паасканы таңараланар күңү, Иисус агатын гытта иньэтэ Иерусалимҥа хылдыааччылар. ⁴² Иисус уон икки дьыла һиппитин кэннэ, гинилэр эмиэ Пааска күнүн тоһуйа барбыттар. ⁴³ Пааскалыыр кэмнэрэ ааспытын кэннэ, Иисус Иерусалимҥа каалбыт, агатын гытта иньэтэ, ону билбэккэ, дьиэлэригэр барбыттар. ⁴⁴ Үгүс киһини гытта бииргэ баран иһэрэ буолуо дии ханаабыттар; күнү һупту хылдыан бараан эрэ, Гинини урууларын, билэр киһилэрин истэригэр көрдүү хатаабыттар. ⁴⁵ Көрдүү хатаан элэтэ буоланнар, Иерусалимҥа булаары төттөрү барбыттар. ⁴⁶ Үс күн ааспытын кэннэ уол огону Таңара Дьиэтигэр булбуттар. Гини онтон үөрэтээччилэри гытта олорон өстөрүн иһилиир эбит, туогу билбэтин үтүөтүк билээри, катты ыйыталаан. ⁴⁷ Гинини оччого көрбүт киһилэр, түргэнник үөрэги тиһэн ыларын, ону кэрэтик кэпсиирин истэннэр, улаканнык одуургаабыттар. ⁴⁸ Агатын гытта иньэтэ Гинини көрөннөр, туок даа диэктэрин бэрт эбит; Иньэтэ һаңарбыт:

– Огокоонум! Эн биһиэкэ туогу оңордуң? Мин Эн агагын гытта Энигин көрдүү хатаан, хири бараатыбыт, эрэйи көрдүбүт.

⁴⁹ – Того эһиги Минигин көрдөөтүгүт? – Гини ыйып-пыт. – Билбэккит дуо, Мин Бэйэм Агам дьиэтигэр баар буолуоктаакпын?

⁵⁰ Иньэтин гытта агата, туок туһунан Гини һаңарарын дьүүллэбэтэктэр. ⁵¹ Гини кэргэттерин гытта Назаретка барсыбыт, онтон иньэтин гытта агатын һаңаларын быспат этэ. Ити даа буоллар, туогу истибитин, туогу көрбүтүн Иньэтэ бэйэтин өйүгэр катаабыт. ⁵² Иисус улаатан испит, өйө үгүһэбит. Гини Таңарага гытта киһилэргэ эмиэ таптатааччы эбит.

3 АҢАРА

Иоанн Һүрэктээчи үөрэгэ

¹Тиберия император уон биэс дьылы тойон буолан ыйаагын тутан олоздогуна, оччого Иудея дойдуга Понтий Пилат ыйаагы тутта олорбут. Ирод Галилея төрдүс аңарын тутар тойонноро этэ, гини балтыта Филипп Итурея онтон Трахонит округтарга төрдүс аңарын тутар тойонноро этэ, Авилинегега – Лисаний, ²оччого үрдүк агабыттар Аннана, Каиафа баалларыгар, итии кумак һирдэргэ Таңара Иоаңна, Захария уолугар, бэйэтин һаңатын һаңарбыта. ³Иоанн Таңара үөрэгин Иордаан дойдуга тириэрбит, таңараһыт буолуоктарын, аһыыларын аластанан, һүрэктэһиэктэрин. ⁴Пророк Исаия һаңалара кинигэтигэр бу көрдүк һуруллан турар: «Итии кумак һир үрдүнэн үөгүү иһиллэр: Тойон Таңара һуолун бэлэмнээң! Гини кэлэр орогун көнө оңоруң! ⁵Каннык да тээн туоллун, каннык да кайалар онтон үрдүк һирдэр һамчаатыннар, токур һуоллар көннүннэр, һостуруукалаак ороктор дэкси буоллуннар, ⁶бары дьон Таңара бьыһырын көрүөктэрин!»

⁷ Иоанн ууга нууннаран хүрэктэнэ ааһар дьоңно диэччи этэ:

– Эһиги змеяттан төрүттэекит! Ким эһигини хаанааргаппытай улакан өлүүтгэн күрэниэккитин? ⁸ Улаканнык аныыларгытыттан арапкыккытын көллөрүң, искиитигэр дии ханаамаң да: «Авраам биһиги агабыт!» Хаңарабын эһиэкэ: Таңара бу даа таастарынан Авраамңа оголору оңоруога; ⁹ Биир даа оту үүннэрбэт мас хилиһин үрдүгэр хүгэ көтөгүллэн турар. Итинник мастар барылара быһыллыактара, онтон уокка бырагаллыактара.

¹⁰ – Биһиги туогу оңоруокпутуй? – диэн дьон ыйыппыт.

¹¹ Иоанн ологго хаңарбыт:

– Ким икки таңастаак, биирин биэрдин дьадаңыга, ким аһыыр астаак, хин ити көрдүк оңордун.

¹² Ууга нуунан хүрэктэнээри нолуоктары комуйаччылар кэлбиттэр, гинилэр ыйыппыттар:

– Үөрэтээччи, биһиги туогу оңоруокпутуй?

¹³ – Көрдөөмөң үгүһү эһиэкэ бэриллэртэн, – гини ологго диэбит.

¹⁴ Һэриилэһиэк киһилэр гиниттэн хин ыйыппыттар:

– Биһиги туогу оңоруокпутуй?

Гини ологго хаңарбыт:

– Киһилэри куттааңһыт карчыларың былдыаан ылбат буолуң, кими даа албынынан* буруйдаамаң, бэйэҕит эрэ карчыларгытын ылың.

¹⁵ Онтон күүтэ тураннар, барылара дии ханаабыттар, Иоанн Христос буолбата дүрү. ¹⁶ Иоанн барыларыгар кардары хаңарбыта:

– Мин эһигини ууннан хүрэктиибин, аны минигиннээгэр Күүстээк иһэр, мин Гини кэтэр атактарын быаларын хүөрэргэ даа тийбэппин; Гини эһигини хүрэктиэҕэ

* 3:14 *Албын дуу албун.*

Айыы Тынынан гытта уотунан; ¹⁷ Гини илиитигэр күрдэги тута Һылдыр, онон килиэптиир от Һиэмэтин отуттан араарыага, бурдук чэбэр Һиэмэтин копсогугар ууруога, Һыыс оту утуйбат уокка убатыага. ¹⁸ Итинник онуга атын элбэк Һаңаларынан Иоанн киһилэри үөрэтэр этэ. ¹⁹ Ирод Иоанны каайыыга быракпыта, балтытын дыактарын Иродиаданы ылбытын, онтон атын куһаганнары оңорбутун иһин. ²⁰ Ирод ити аһыыларыгар өссүө бири эппит.

Иисус Һүрэктэнэрэ

²¹ Бары дьон ууга Һөтүөлээн Һүрэктэммитин кэннэ, Иисус эмиэ Һүрэктэммит. Гини Һүрэктэнэн бүтэн бараан, Таңара Агатыгар үңэ турдагына, каллаан арыллыбыт, ²² Айыы Тыына Гини иһигэр голубь чыычаак буолан, көтөн кэлэн киирбит. Каллаантан Һаңа иһилибит:

– Эн Мин таптыыр Уолум! Эн Мин гэриэһим.

Иисус төрүттэрэ

²³ Иисус Һаңардыы үлэтин тутар кэмигэр отут дьыллаак этэ. Гини Иосиф уола дии Һаныыр этилэрэ киһилэр. Ыорок Гини төрүттэрэ: Эли, ²⁴ Маттат, Леви, Малки, Яннай, Иосиф, ²⁵ Маттитья, Аммоц, Наум, Хесли, Наггай, ²⁶ Махат, Маттитья, Шимьи, Иосех, Иода, ²⁷ Иоханан, Реса, Зеруббавель, Шеальтиэль, Нери, ²⁸ Малки, Адди, Косам, Эльмадам, Эр, ²⁹ Иошуа, Элиезер, Иорим, Маттат, Леви, ³⁰ Симеон, Иуда, Иосиф, Ионам, Эльяким, ³¹ Малья, Минна, Маттата, Натан, Давид, ³² Ишай, Овед, Боаз, Сальмон, Нахшон, ³³ Амминадав, Админ, Арни, Хецрон, Перец, Иуда, ³⁴ Иаков, Исаак, Авраам, Терах, Нахор, ³⁵ Серуг, Реу, Пелег, Эвер, Шелах, ³⁶ Каинан, Арпахшад, Сим, Ной, Ламех, ³⁷ Метушелах, Ханох, Иеред, Махалалэль, Каинан, ³⁸ Энош, Сет, Адам, Таңара.

4 АҢАРА*Иисусу хатана ымсыгырдара*

¹Иисус Айыы Тыынынан иччилэммитэ, онтута итии кумак хирдэргэ ильдыбитэ, Иордан эбэттэн төннүбүтүгэр. ²Онтон түөрт уон күнү хупту хатана аныыы диэк тарда хатаабыт. Гини ити күннэргэ аһаабакка һылдыбыта, ол күннэр ааспыттарыгар аһыагын багарбыт. ³Хатана Гиниэкэ диэбит:

– Эн Таңара Уола буолларгын эт, ити таас ханыкаан килиэп буоллун.

⁴Иисус кардары диэбит:

– Һуруллан турар Таңара Һуругугар: «Килиэбинэн агай киһи тот олорбот». ⁵Хатана Гинини үрдүк кайага таһаарбыт, хир бары дойдуларын көллөрбүт.

⁶– Итилэри ылаары ханыыр буолларгын, мин Эниэкэ биэриэм былаас хир үрдүнэн, онтон кылыылаактар кылыыларын. Итилэр барылары миниэкэ биэриллибиттэрэ. Мин итилэри, ким даа буоллун биэриэк ыйаактаакпын ⁷Дьэ көр, Эн миниэкэ поклуон огустаккына, ити барыта Эниэнэ буолуога.

⁸Иисус гиниэкэ диэбит:

– Хатана, Минигиттэн аһар; Таңара Һуругугар Һуруллан турар: «Таңарага эрэ поклуон огус, Гиниэкэ эрэ өйгүн-күүскүн биэр».

⁹Хатана Гинини Иерусалим ааттаак гуоратка илпит, онтон Гинини Таңара Дьээтин үрдүтүгэр таһаарбыт. Онтон Гиниэкэ диэбит:

– Таңара Уола буолларгын, мантан аллара ой. ¹⁰Таңара Һуругугар Һуруллубута: «Таңара ангелларыгар һэрэтиэгэ эн тускунан, карыстыыр буолуоктарын. ¹¹Илиилэринэн илииэктэрэ энигин, таастан иңниэң һуога бэйэң атаккынан».

¹²Иисус диэбит:

– Таңара Нуругугар һаңарыллыбыт: «Тойон Таңараң күүһүн билээри көрүүнү оңорума». ¹³ Һатана бары дии-бэлэрин бүтээт, аһарбыт Гиниттэн койукка диэри.

Иисус Галилеяга үлэлиир

¹⁴ Төннүбүт Иисус Галилеяга Айыы Тыынтан күүстэк. Иисус туһунан бары дойду үрдүнэн өс таргаабыт. ¹⁵ Бары синагогалар аайы үөрэтэр этэ киһилэри, барылара Иисуһу алгыыр этилэрэ. ¹⁶ Кэлбит Иисус Назаретка, иитилибит гуоратыгар. Киирбит уруккулуу Суббота күң-нэ синагогага, онтон туран аакпыт. ¹⁷ Гиниэкэ Исаии пророк кинигэтин биэрбиттэр. Иисус ол кинигэни арыян, маннык нуруллубуту булан аакпыт: «¹⁸ Тойон Таңара Тыына Миниэкэ баар. Гини Минигин алгаабыта, дыада-һыларга Үөрүүлээк Нурагы кэпсиир буол диэбитэ. Гини Минигин ыппыта, каайыыга бааллары босколуоккут диэн, һаңарыаппын, балиилар көрөр буолуоктарың оңоруокпун, атагастаппыттары эгдэтиэкпин, ¹⁹ Тойон Таңара аһынар кэмэ кэлэрин биллэрэр буолуокпут».

²⁰ Иисус кинигэни һабан бараан, үлэһитигэр биэрбит. Бэйэтэ ол кэнниттэн оморбут. Синагогага бары киһилэр Гиниттэн карактарың араарбакка одуулаабыттар.

²¹ Гини оморго һаңарбыт:

– Аны туолбуттар ити һаңалар, эһиги истибиккит.

²² Барылара итини һөбүлээбиттэр, бэрт үтүөтүк кэпсээбитин иһин, һөкпүттэр һаңатар үтүө тылын.

– Иосиф уола буолбатага дүрү? – ыйытаһаллар эбит онтон баар дьон.

²³ Иисус гинилэргэ диэбит:

– Илэ диэтэһкэ, эһиги Миниэкэ һаңа коһоонунан һаңарыаккыт: «Эмчит! Бэйэң бэйэһин оһорт! Оһор мана эмиэ төрөөбүт һиргэр, ону, биһиги истибиппитин, буолбута Капернаумһа». ²⁴ Онтон диэбит: Илэ кирдиги һаңарабың эһиэкэ, бэйэтин һиригэр каннык даа пророгу һөбүлээбэттэр. ²⁵ Һаңарабың эһиэкэ! Израильга үгүс

огдубаа баар этэ, Илия баар кэмигэр, үс дылы гытта алта ый тамыыр буолбатага, ол иһин һир үрдүнэн бэрт улакан аччыктыыр кэм буолбут. ²⁶Ити даа буоллар биирдэригэр да Илия ытыллыбатага, огдубаага эрэ кэлбит, Сидонскай Сарептатыгар. ²⁷Израильга прокаһаннан ыары дьон элбэк этэ. Пророк Елисей эрдэгинэ. Биир да киһи бааһа ыраастамматага, Сирияттан Нееман эрэ оспута.

²⁸Итини истэннэр, барылар синагогага бэртик кыйы-һаммыттар. ²⁹Тураат, Гинини гуораттан баппыттар. Гуорат кайага турар этэ. Гинини ити кайа баһыгар ил-тилэр, онтон бырагаары. ³⁰Ол даа буоллар Гини турар дьону ааһан, барбыт.

Киһи абааһы тыыннаак

³¹Галилейскай гуоратыгар Капернаумҥа кэлбит. Суббота күннэргэ киһилэри үөрэтэр эбит. ³²Киһилэр һөкпүттэр үөрэгигэр, Гини һаһата күүстээгин иһин. ³³Синагогага абааһы тыыннаак киһи баар этэ, гиниң киэң күөмэйинэн үөгүлээбит:

³⁴— Токтоо, биһигиттэн туок нааданы, Назарет гуорат Иисуһа? Эн биһигини өлөрөөрү кэлбитиң дуо? Энигин, мин билэбин! Кимҥиний эн! Эн — Таһараттан һоготоккун! ³⁵Иисус күүстээктик ыгаһан диэбит:

— Тыһыһа, Гини иһиттэн тагыһ!

Абааһы киһини һиргэ түһэрээт, туогун даа өлөрбөккө, гиниттэн таксыбыт. ³⁶Барылар куттаммыттар, одуургаан бэйэ бэйэлэрин гытта дэспиттэр:

— Ити кайдак буолар? Гини бэйэтин күүһүнэн абааһы тыһыһарын таһартыыр! ³⁷Гини туһунан өс бары дойдуга таргаабыт.

Иисус элбэк дьону оһорһут

³⁸Синагогаттан таксан, Гини Симон дьыэтигэр киир-бит. Симон иньэ кынныта ыалдьан, этэ улаканнык итиһ-бит. Иисуһан көрдөһүттэр, ону көрүүн, көмөлөһүүһүн.

³⁹ Гини ол дыктар аттыгар кэлэн, этин итиитин ыарыгын бүтэрэн кээспит. Онтута, оһон, остоолу гинилэргэ бэлэмнээн, мөһө һылдыбыт. ⁴⁰ Күн киирэригэр эгин-эгин ыарыннан ыарылаактарын эгэлэллэр Гиниэкэ, олору илиилэринэн тагайан оһортуур эбит. ⁴¹ Элбэк киһилэр истэриттэн абааһылар үөгүлүү-үөгүлүү таксаттаабыттар:

– Эһ Таңара Уолагын! Гинини Христос диэн билэр этилэрэ. Иисус ити туһунан һаңартарбат этэ.

***Иисус Иудея дойду бары
үрдүнэн киһилэри гытта
Таңара туһунан кэһсэтэр***

⁴² Күнүс Иисус ким да һуок һиригэр барбыт. Киһилэр Гинини көрдөөбүттэр. Буланнар, тутта һылдыбыттар, барымыагын.

⁴³ Иисус гинилэргэ диэбит:

– Мин Таңара Ыйаагын туһунан Үөрүүлээк Һурагы бары гуораттар аайы кэпсиэктээкпин. Мин ити туһугар ыгтыллыбытым. ⁴⁴ Гини Иудея синагогатыгар Таңара үөрэгин үөрэтэ һылдыбыт.

5 АҢАРА

Иисус маңнайгы үөрэнээччилэрин талар

¹ Биирдэ Геннисарет күөл кытылыгар элбэк дьон Иисус аттыгар Таңара һаңатын истээри турбут. ² Онтон туран, Иисус икки лодканы кытыл ыксатыгар туралларын көрбүт. Балыкчыттар лодкаларыттан таксаат, мууңкаларын һаайгыр этилэрэ. ³ Биир лодкага ыттан (онтуң Симон лодката этэ), Иисус гинини, кытылтан барбак үттүң диэн, көрдөстө. Лодкага олорон, кытылга баар киһилэри үөрэппит. ⁴ Таңара туһунан үөрэтэн бүтэн, Иисус Симонңа һаңарбыт:

– Үөскэ баран, мууңкагытын кээһиниң.

⁵Симон Гиниэкэ диэбит:

– Үөрэтээччи, биһиги түүнү һупту балыктыы һатаабыппыт, туогу даа туппатыбыт. Эн һанааң эрэ диэн мууңкабын кээһиниэм.

⁶Ол көрдүк гынан, дэлби балыктаабыттар. Балыктара үгүһүттэн, мууңкалара кайда һыспыт. ⁷Атын лодкаттан доготторун, даайбаан, ыгырбыттар, көмөлөһүктэрин диэн. Олоруң кэлбитгэр, икки лодканы балыгынан толорбуттар, онтулара тимирэ һыспыттар. ⁸Симон Петр итини көрөн, Иисус иннитигэр тобугунан атактарыгар түһэн кэлэн, һаңарбыт:

– Айыы Тойон, минигиттэн тиэрэ тутун, мин аныылаак киһибин! ⁹⁻¹⁰Петр, гини доготторо Иаков, Иоанн, Зеведей уолаттара, элбэк балыгы көрөннөр, һүрдээк куттаммыттар. Иисус Симоңҗа һаңарбыт:

– Куттаныма. Мантан инни диэк эн киһилэри кабыһыт буолуоң.

¹¹Лодкаларын кытылга таһааран бараан, барытын кытылга кээһэн, Гинини батыһан барбыттар.

Прокаһаннан ыалдьар киһи этин ыраастаабыт

¹²Биирдэ Иисус туок эрэ гуоратыгар һылдьан, бааска баттаппыт, прокаһа ыарыыннан ыалдьар киһини көрбүт. Иисуһу көрөөт, һиргэ умса түһэн Гиниттэн улаканнык көрдөспүт:

– Мин Тойонум, Эн абырыыр һанаалаак буолларгын, ыраастаа минигин! Итинник һанаалаакпын.

¹³Иисус илиитин ууммут, гинини тагайаат диэбит:

– Чэбэрдэн, ос!

Илэ да баастара барыта остулар. ¹⁴Иисус кимиэкэ да аматтан кэпсээмэ диэн, көрдөспүт:

– Агабыкка бар, эн оспуккун көрдүн, ол чэбэрдэммитиң иһин бэлэктэ эгэл, Моисей үөрэгинэн. Ону барыларга көрдүннэр.

¹⁵ Иисус туһунан өс түргэнник таргаммыт, үгүс киһи Гинини иһиллии даа, бүттэ ыарыылартан оһоору даа кэлэр буолбуттар. ¹⁶ Иисус, ким да һуок хиригэр баран, үнүнээччи.

Капернаум суоратка куһ буолбут киһини оһорпунт

¹⁷ Биирдэ Иисус үөрэтэр кэмигэр фарисейдар, Галилеяттан, Иудеяттан, Иерусалимтан һокуоһна үөрэтээччилэр кэлбиттэр, кэлэннэр, Гинини иһиллии оһорбуттар. Балдыар киһилэри Иисус Айыы Тойон күүһүнэн оһордооччу этэ. ¹⁸ Кас эрэ киһи биир куһ буолбут киһини носилкага эгэлэн испиттэр, диэгэ кииллэрээри, Иисус иннитигэр уураары гыммыт этилэрэ. ¹⁹ Киһи үгүһүттэн, гинилэр котон киирбэтэктэр. Ол иһин дыиэ үрдүтүгэр таксаннар, көтүрэннэр, носилкага һытар ыарыыны кииллэрэн, дыиэ ортогугар Иисус иннитигэр уурбуттар. ²⁰ Гинилэр истэриттэн итэгэйэллэрин көрөн, Иисус ыарыы киһигэ диэбит:

– Эн аньыыларың, ыраастаннынар.

²¹ Һокуону билииттэри гытта фарисейдар ону көрөннөр, истэригэр дии һанаабыттар:

– Кимий бу Таһараны үтүктээччи киһи! Таһараттан атын ким аньыыны ыраастааччы эбитэ буолла?

²² Иисус гинилэр һанааларын таайан, ыйыппыт:

– Того эһиги итинник һанаалааккыты? ²³ Кайдак һаһардакка дьогус буолуой: «Эн аньыыларың һүттүлэр» дуу, «Тур, каамалаа» дуу? ²⁴ Аны эһиги Киһи Уола аньыылары ыраастыыр күүстээгин билиэккит. Мин эһиэкэ һаһарабын, – диэтэ Иисус куһ киһиэкэ. – Атаккар тур, бэйэң носилкагын ылаңһын, дыиэгэр бар!

²⁵ Киһи барыта көрөн турдактарына, куһ киһи һонно туран, носилкатын ылан, дыиэтигэр барда. ²⁶ Онтон баар киһилэр барылары, туок буолбутун көрөннөр, истэннэр, һүрдээк одуургаабыттар. Таһараны алгааннар, куттана-куттана һаһарбыттар:

– Ким да көрбөтөк одууну биһиги бүгүн көрдүбүт!

Иисус Левийи ыгырбыт

²⁷ Ол кэнниттэн Иисус барбыт. Гини Левий ааттаак киһини көрбүт, нолуок комуйаччыны, онтуң таможняга олорор этэ. Ол киһигэ Гини һаңарбыт:

– Минигин батыс!

²⁸ Левий, бары туоктаагын кээһэн, Иисус кэнниттэн каамта. ²⁹ Гини дыиэтигэр Иисуска улакан туойу оңорбут. Ол аһырга элбэк дьон, нолуоктары комуйууһуттар онтон бүттэ киһилэр комуллубуттар. ³⁰ Фарисейдары, гытта һокуону билэр киһилэр Гини үөрэтээччилэрин, һөгөннөр ыйыппыттар:

– Того эһиги нолуок комуйууһуттары, аһыылаак киһилэри гытта бииргэ аһыгыт, иһэгит?

³¹ Иисус олорго диэбит:

– Эмтиир киһи ыарыыларга наада, өлүөр киһилэр-дээгэй. ³² Мин аһыыта һуоктар кэриэтэ, аһыылаактары Таңарага кэллиннэр диэри, ыгыра кэлбитим.

Аһыыр астан туттунар туһунан

³³ Иисустан гинилэр ыйыппыттар:

– Того Иоанн онтон фарисейдар үөрэнээччилэрэ аһыыр астан тутталлар, үнүнэллэр. Эн үөрэнээччилэриң аһыыллар онтон иһэллэр?

³⁴ Иисус гинилэргэ диэбит:

– Үтүө дуо, курумҥа, дыактарданар киһи баарына, ыалдыттары күүһүнэн аһыыр астан тутуннарар? ³⁵ Каһан эрэ доготоруттан дыактарданар киһини араарар күннэр кэлиэктэрэ, оччого эрэ аһыыр астан туттар буолуоктара.

³⁶ Иисус гинилэргэ өстөн-өһү кэпсээбит:

– Эргэ таңас кайагаһын һамаары, быспаттар һаңа таһастан кыраһыны. Оччого һаңа даа таһаһы алдыатыактара, эргэ таһастан даа һаңа торго һамалык туксуо һуога.

³⁷ Һаңа кыһыл арагиини эргэ һарыы каага куппаттар.

Кыһыл арагийн каатын кайыта токтон каалыага, каалара алдыаныактара. ³⁸ Һаңа кыһыл арагиины һаңа һарыы кааларга куттуннар. ³⁹ Ким да эргэ арагиины иһээччилэртэн, һаңа арагины иһиэн багарбат. Гини диир: «Эргэ ордук».

6 АҢАРА

Суббота туһунан

¹ Биирдэ субботага Пааска иккис күнүгэр бурдук ото үүнэр һиринэн кэлэн истэгинэ, Гини үөрэнээччилэрэ килиэп отун төбөлөрүн быһа тарданнар, колостары һииллэр эбит, илилэринэн бутарытан.

² Фарисейдар ыйыппыттар:

– Того эһиги ити көрдүк гынагыт ону? Субботага оһоһуллубаты!

³ Иисус гинилэргэ кардары һаңарбыт:

– Эһиги аакпатаккыт дуо, бииргэ һылдыр киһилэрин гытта аччыктаабытыгар, Давид туогу гыммытын?

⁴ Гини Таңара Дьэитигэр киирэн, килиэби биэрбит-тэрин, ылан, һиэбит, ону агабыттар эрэ һиэччилэр, атыттарга һиэппэт этилэр. Гини Бэйэтин гытта баар киһилэргэ килиэби үллэртээбит.

⁵ Һаңарбыт гинилэргэ:

– Киһи Уола – суббота даа күн үрдүнэн үрдүк тойон!

Каппыт илиилээк киһи

⁶ Нөһүө субботага Иисус, синагогага киирэн, дьону үөрэппит. Онно уҗа илиитэ каппыт киһи баар этэ. ⁷ Фарисейдары гытта кинигэһиттэр Гиниттэн карактарын араарбаттар, субботага оһордуо дүрү, Гинини буруйдуур булаары. ⁸ Иисус гинилэр кара һанааларын билэн, каппыт илиилээк киһигэ һаңарбыт:

– Кэлэн, тур ортого. Онтута иннигэ таксан турбут.

⁹ Иисус гинилэргэ һаңарбыт:

– Мин эһигиттэн ыйытыам: субботага туогу оңорор һөп буолар: үтүнү дуу, куһаганы дуу? Быһыакка дуу, өлөрүөккэ дуу?

Онтулара тыымматактар. ¹⁰ Барыларын көрүлээн ба-
раан, каппыт илиилээк киһигэ һаңарбыт:

– Илиигин уун.

Онтута ол көрдүк гыммыт, илиитэ оспут. ¹¹ Фарисей-
дары гытта кинигэһиттэр кыйһаммыттар, Иисууһу
кайдак эмэ гынымына диэн.

Уон икки апостол

¹² Биирдэ ол күттэргэ Иисус кайа үрдүгэр Таңарага
үңэ барбыт, онно түүнү һупту үңпүт. ¹³ Күнэ кэлэн, Ги-
ни бэйэтин үөрэнээччилэрин ыгырбыт, олортон уон
икки киһини талбыт, онтуларын апостоллар диэн аат-
таабыт: ¹⁴ Симону, Петр диэн ааттаабыт, Андреи – гини
убайын, онтон Иаковы, Иоанны, Филиппы, Варфоло-
меи, ¹⁵ Матфеи, Фоманы, Алфей уолун Иаковы, Симо-
ны, кос аата Зилот, ¹⁶ Иаков уолун Иуданы онуга Иуда
Искарियोты, койут онтуң өстөөктөр диэк буолбут.

Иисус үөрэтэр онтон эмтиир

¹⁷ Гинилэри гытта кайа анныгар түһэн, Иисус дэкси
һиргэ токтообут. Онтон Гини һорок үөрэнээччилэ-
риттэн, Иудеяттан, Иерусалимтан, онуга Тир, Сидон
кытылга баар һирдэртэн элбэк дьон комуллубута. ¹⁸ Ги-
нилэр Иисууһу иһилии кэлбиттэр, ыарыларыттан
оһоору, истэригэр абааһылаактар эмиэ оспуттар. ¹⁹ Ки-
һилэр барылара Гинини тагайаары һанаалаак этилэрэ,
Гиниттэн оһордор күүс таксарын иһин. ²⁰ Иисус, үөрэ-
нээччилэрин диэк көрөн туран, һаңарбыт:

– Дьадаңылар дьоллооктор! Таңара Ыйаага эһиэнэ.
²¹ Аныгы аччыктар дьоллооктор! Таңара эһигини тото-
руога. Аны ытааччылар дьоллооктор, эһиги күлсүөк-
күт. ²² Дьоллоок буолуң эһигини киһилэр абааһы даа

көрдөктөрүнэ, онуга баттактарына, абалаатактарына даа, эниги ааккытын даа бистэктэринэ – ити барыта Киһи Уолун иһин агай буолар. ²³Ол күнүң үөрүң, бэсэлээр-гээң, үөрэңнит эскирээң! Каллааңҥа энигини улаканы каайгал күүтэр! Ити көрдүк пророктары гытта гынаачы этилэрэ ити киһилэр агалара. ²⁴Ол кэриэтэ эһиэкэ, баайдарга, эрэй буоллун! Эниги ылбыккыт бэйэгит на-лыгаргытын. ²⁵Эһиэкэ эрэй, аныгы тотторго! Эниги ач-чыктыаккыт. Эрэй эһиэкэ, аны күлээччилэргэ! Эниги эрээн ытыаккыт. ²⁶Эһиэкэ эрэй, бары дьон энигини үчүгэйдик агай һаңардактарына, ити көрдүк албын про-роктары, киһилэр агалара каайгаччы этилэрэ.

Таптааң өстөөктөргүтүн

²⁷Эһиэкэ, Минигин иһиллиллэргэ, Мин һаңарабын: һанааң өстөөктөргүтүн, оңоруң үтөнү энигини абааһы көрөллөргө, ²⁸Алгааң энигини кырыыллары, энигини атагастааччылар тустарынан үңэр буолуң. ²⁹Энигин һы-һааккар оксубукка, бииргэскин тоһуй, таһынаагы таңас-кын былдыааччыга, урбаакыгын даа ыларыгар һааратыма. ³⁰Энигиттэн көрдөөччүлэргэ биэр, онуга эһиэнин был-дыаатагына, төттөрү көрдөөмө. ³¹Киһилэр эһиэкэ туогу оңоруоктарын һаныыргытын, эниги эһиэ гинилэргэ ол көрдүк оңоруң. ³²Өскөтүн, эниги багарар буоллаккытына энигини багарааччылары, итинтэн туок үчүгэйн күүтэ-гит? Итигирдик аһыылаактар эһиэ бэйэлэрин багараач-чылары һанааччылар. ³³Өскөтүн, эниги үтөнү оңорогут эһиэкэ үтөлээктэргэ, итинтэн туок үтөнү күүтэ-гит? Аһыылаактар һин ити көрдүк оңорооччулар. ³⁴Өскө-түн, эниги иэс биэрэгит кимиекэ эмэ, төһнөрүөгэ диэн, итинтэн туок үтөнү күүтэ-гит? Аһыылаактар эһиэ аһыылаактарга иэс биэрэллэр, төттөрү ылаары төһөнү биэрбиттэрин. ³⁵Кыһыһанымаң эһиэкэ өстөөктөргө, гинилэргэ көмөлөһүң, иэс биэрэр буолуң, төттөрү биэ-рэрин күүппэккэ. Оччого эһиэкэ ити барыта төһөнүөгэ,

Таңара уолаттара буолуоккут. Гини үчүгэйи оңорооччу үтүнү колооботторго даа, кыйынаакыларга даа. ³⁶Аһыныган буолуң, энигини Агагыт аһынарын көрдүк.

Куһаганнык һаңарыман

³⁷Кими да буруйдаамаң оччого энигини эмиэ буруйдуактара һуога. Кими да һыбаамаң, оччого энигини һыбыактара һуога, простилааң, оччого простиылактара.

³⁸Биэриң — эһиэкэ эмиэ биэриэктэрэ толору: таңаһың эңэригэр, һимиэктэрэ, токто һылдыар диэри. Бэринһэк буолуоккут, эһиэкэ эмиэ биэрэр буолуоктара.

³⁹Иисус гинилэргэ манһык өстөн-өһү кэпсээбит:

— Балии киһи һирдиэк этэ дуо балиины? Иккиэн иинһэ түспэтгэр дуу? ⁴⁰Үөрэнээччи тийбэт бэйэтин үөрэтээччитигэр, ити даа буоллар һитэри үөрэннэгинэ һин үөрэтээччитин көрдүк буолуога. ⁴¹Того убайың карагыгар һыһы көрөгүн, бэйэң караккар илэ маһы кыһаммаккын? ⁴²Кайдак эн бэйэң убайгар һаңарыаккыһый: «Убаа, мин эн караккыттан һыһы таһаарыам?» Маһы бэйэң караккар көрбөт эрээтигин. Һааппат һырай! Маһнай маһы бэйэң караккыттан таһаар, оччого көрүөң, кайдак һыһы быраатың карагыттан таһаарыгын.

Маһы гытта һугуттар

⁴³Үтүө мастан һытыган оттор үүнээччитэ һуоктар, һытыган мастан үтүө оттор үүммэтгэр. ⁴⁴Мас гиниэкэ туок үүнэринэн биллилэр! Ким да катыылаак мастан инжиры комуйбат, адааркай талактан винограда комуйбаттар. ⁴⁵Үтүө киһи һүрэгиттэн үтүө таксар, куһаган киһи һүрэгиттэн — куһаган таксар. Киһи, кайдак һүрэктээк, ол көрдүк һаңалаак.

Икки тутулар дьизлэр

⁴⁶Того эһиги Минигин диигит: «Тойон, Тойон», Мин һаңабынан оңорбот буолаккытына. ⁴⁷Ким бу Миниэкэ кэлээччи, Мин һаңам коту оңорооччу, һаңарыам кими

ол баппытын. ⁴⁸Итинник киһи дьыэ оңорор ууһун көрдүк, дириңник каһан, онтон тааһы ууран, дьыэ турар оннутун оңорбут. Улакан уу кэлэн, дьыэни ылан, камнаппатак ону, оннута бигэтик тааһынан оңоһуллубут буолан. ⁴⁹Мин хаҥабын истэн, ол көрдүк оңорбот киһи дьыэтин хараана һуок, үрэк уттабытыгар, дьыэ һонно һуулбут, улакан алдыатыы буолбут.

7 АҢАРА

Рим дойду тойонун һоругун Иисус Абыраабыт

¹Өстөрүн дьыңҥо кэпсээн бүтэн, Иисус Капернаум ааттаак гуоратка барбыта. ²Римҥа һэрии тойонун элэ һаныыр камнаһыта, ыалдьан, өлөөрү һытар этэ. ³Иисус туһунан истэн, Гиниэкэ еврейдар һүбэһитгэрин ыппыт, ыйыактары, кэлэн, өлөөрү һытар камнаһытын оһордуон. ⁴Гинилэр Иисуска кэлэннэр көрдөммүттэр:

– Ити көрдөһөр киһи үчүгэй, һөп гиниэкэ көмөлөһүөккэ. ⁵Гини биһиги дьоммутун һаныыр, биһиэкэ сиһагоганы туһута.

⁶Иисус гинилэри гытта барсыбыт. Дьыэгэ һугаһаан истэктэринэ, һэрии тойоно Гиниэкэ бэйэтин доготторун ыппыт, һаҥарыактарын:

– Мин Тойонум, олус мөһүнүмэ, Эн өйгөр тийбэппин, мин дьыэм иһигэр кириэккин. ⁷Ол иһин Эниэкэ мин бэйэм барбатагым, мин Эниэкэ тийбэппин билиһэбин. Мин камнаһытым оһуогун, биир эрэ һаҥаны һаҥар. ⁸Бэйэм үрдүбүнэн һин тойоттор бааллар, мин һалдаттар улаканнарабын. «Мантан бар», диэтэппинэ, онтум барааччы: «манна кэл» – онтум кэлээччи; мин бэйэм һорукпар диэччибин: «итини оңор» – гини оңорооччу.

⁹Иисус итинник һаҥалары истэн, одуургаабыт. Гини кэнниттэн кэлэн иһэр киһилэр диэк каньһан, һаҥарбыт:

– Эһиэкэ диибин, итинник улакан Таңараһыттары Мин Израиль дойдубар көрбөтөгүм.

¹⁰Илдьиттэр дьиэгэ төннөн кэлэн, оһон каалбыт камнаһыты көрбүттэр.

Огдубаа дыактар уолун Иисус тилиннэрбит

¹¹Иисус Наин ааттаак гуоратка барарыгар, Гинини гытта үөрэнээччилэр, онтон элбэк атын киһилэр барсыбыттар. ¹²Гини гуоратка хугаһыырыгар, өлбүт киһини таһаарбыттар, биир огдубаа дыактар һоготок уолун. Ол өлбүтү атааран, гуораттан элбэк киһи барсыбыттар. ¹³Иисус ол дыактары көрөөт, аһыммыт.

– Ытаама, – диэбит Гини.

¹⁴Кэлэн, колботун тагайбыт. Өлбүтү иллэн иһэр киһилэр, ону көрөннөр, токтообуттар. Иисус диэбит:

– Эдэр, һаңарабын эһиэкэ, түр!

¹⁵Өлбүттэрэ, олорон, кэпсэтэр буолбут. Иисус ол уолу иньэтигэр биэрбит. ¹⁶Киһи барыта, куттананнар, Таңарага үңпүттэр:

– Улакан пророк биһиэкэ көһүннэ! Таңара бэйтин дьонугар көмөлөһө кэллэ!

¹⁷Ити буолбутун кэннэ, Иисус туһунан өс бэрт түргэнник Иудея үрдүнэн, бары олок аайы таргаллыбыт.

Иоанн Һүрэктээччиттэн илдьиттэр

¹⁸Иоанн үөрэнээччилэриттэн Иисус туогу оңорбутун барытын билбит. ¹⁹Гини олортон икки киһини ыппыт, Иисустан ыйытыактарын:

– Эһ буолбатаккын дүрү, Ким манна кэлиэк, атыны күтүөкпүт дуу? ²⁰Илдьиттэр Иисуска кэлэннэр, диэбиттэр:

– Иоанн Һүрэктээччи биһигини Эһиэкэ ыппыта ыйытыакпытын: «Эһ дуо, биһиэкэ кэлиэк киһи, атыны күтүөкпүт дуу?» ²¹Ол кэмңэ Иисус элбэк ыалдьар дьону

оһорпут, абааһы алдыаппыттарын даа, элбэк даа балиилары карактаабыт.

²² Гини илдьиттэргэ һаңарбыт:

– Барың, Иоаңна кэпсээң, туогу көрбүккүтүн, истибиккитин: балиилар карактаналлар диэң, ыарыы атактаактар – һылдыаллар, прокаһаннан ыарыылар – оспуттар, дүлэйдэр – истэллэр, өлбүттэр – тиллэллэр, дыадаһыларга Үөрүүлээк Һурагы кэпсииллэр. ²³ Ким Миниэкэ итэгэйэр ол дыоллоок!

²⁴ Иоанн илдьиттэрэ барбыттарын кэннэ, Иисус дыоңо Иоанн туһунан кэпсээбит:

– Эһиги туогу көрө һылдыбыккытый кумак һиргэ? Тростник маһа, тыалтан эйэңэли туарын көрөөрү, дуо? ²⁵ Дыэ, туогу эһиги көрө һылдыбыккытый? Баай таңастаак киһини көрөөрүгүт дуо? Баай таңастаактар, туогунан даа мускураабаттар – оһор баай дыиэлэргэ оһороллор. ²⁶ Эһиги, туогу көрөөрү һылдыбыккытый? Пророгу дуо? Эһиэкэ һаңарабын, Иоанн пророктаагар улакан. ²⁷ Ити ол, ким туһунан һуруллубута: «Мин Илдьити Эн иннигэр ытабын, гини Эһиэкэ кэлэр һуолгун бэлэмниэгэ». ²⁸ Эһиэкэ һаңарабын, дыактартан төрөбүттэртэн ким да Иоаңна тэңнэһэр һуок, буоллун, Таңара Ыйаагыгар Иоаннаагар улакан. ²⁹ Бары дыон, онтон ноһуок комуһуһуттар, Гини өһүн истибиттэр, Таңарага улууну биэрбиттэрэ, Иоанн һүрэктиирин көрдүк һүрэк-тэммиттэрэ. ³⁰ Фарисейдар, һокуону билиһиттэр, Таңара һаңатын истэригэр киллэрбэтэктэр, һүрэк-тэммиттэр гиниттэн.

³¹ Иисус һаңарбыт:

– Аһыгы дыону Мин кими гытта коһуомуй? Гинилэр ким көрдүктэрий? ³² Гинилэр таһаара оһорон, ого көрдүктэр. Бэйэ бэйэлэрин гытта үөгүлэһэллэр, дыиллэр: «Биһиги свирелинан оонньообүппүт, эһиги үңкүүлээбэтэкиит; биһиги ытыыр ырыалары ыллаабыппыт, эһиги ытаабатаккыт». ³³ Иоанн һүрэк-тэммиттэр кэлбитэ, килиэби

даа һиэбэт, арагиины даа испэт. Эһиги һаңарааччы этигит: «Гини абаһылаак». ³⁴Киһи Уола кэлбитэ, Гини аһыыр, иһэр, оччого эһиги диигит: «Аһанһыак, итирикчит, нолуогу комуйууһуттары, аһыылаактары гытта догордохор». ³⁵Дьохуттар, дьохуннук туттан, һылдыааччылар.

Иисус Симон фарисей дьиэтигэр

³⁶Биирдэ биир фарисей Иисуһу дьиэтигэр ыгырбыт, бииргэ аһаһыан. Иисус фарисей дьиэтигэр киирэн, остоол иннигэр олорут. ³⁷Онтон ол гуоратка биир аһыылаак дыктар Иисус баарын истибит фарисей дьиэтигэр. Онтон боскуой таас иһиккэ миньигэс һыттаак һыаны эгэлбит. ³⁸Ол дыктар Иисус кэннитигэр кэлэн, ытыгы турбут, карагын уулар Гини атактарыгар токтолор. Дыктар астарынан Гини атактарын һоппут, угураабыт, һыттаак һыаннан биспит. ³⁹Иисуһу ыгырааччы фарисей ону көрөн, дии һанаабыт: «Өскөтүн, ити киһи илэ кирдик пророк буоллар, оччого Гини дыктар аһыылаагын билиэк этэ». ⁴⁰Оччого Иисус гиниэкэ һаңарбыт:

– Симон, Мин эниэкэ туогу эрэ һаңарыам. – Үөрэтээчи, кэпсээ, – онтута диэбит.

⁴¹Иисус өһүн һаңарбыт:

– Икки киһи биир бэйэлэрин тойонноругар карчы иэстээк этилэрэ. Биирэ, биэс һүүс динарий карчы иэстээк эбит, бииргэһэ – биэс уон. ⁴²Олор иэстэрин төһөрүөктэрин туога да һуок этилэрэ, гинилэр тойонноро киһилэри аһыммыт. Итилэртэн ким улаканнык гинини һаныай?

⁴³Симон диэбит:

– Мин дии һаныбын, кими тойон улаканнык аһыммыта, ол киһи тойону улаканнык һаныага.

– Һөптүк эн һаңардың, – Иисус гиниэкэ диэбит; ⁴⁴дыктар диэк эргиллээт, Симоһу һаңарбыт:

– Эн бу дыктары көрөгүн? Мин эн дыиэгэр кэл-биппэр, хаатар ууну да биэрбэтэгиң атактарбын һууннарыакпын. Ити дыктар Мин атактарбын карагын уутунан һууннарбыта, онтон астарынан һоппута! ⁴⁵Эн Минигин көрсөңүн, угураабатагың, ити дыктар Мин дыиэ иһигэр олодокпуна, атактарбын угураан бүппэт. ⁴⁶Эн һыаннан мин мәнһиибин даа биспэтэгиң, ити дыктар Мин атактарбын атылаак, минһигэс һыттаак һыаннан биспитэ. ⁴⁷Эниэкэ һаңарабын:

– Ити дыктарга үгүс аһыылара прости гыһыллыбыттара, ол иһин гини имигэс һүрэктээк. Кимиэкэ агыйак прости гыһыллар, ол имигэһэ һуок һүрэктээк.

⁴⁸Онтон Иисус дыктарга һаңарбыт:

– Эн аһыыларың прости гыһыллыбыттара.

⁴⁹Онтон баар ыалдыттар истэригэр дии һанаабыттар:

– Гини Кимий, аһыылары һонно прости гынар?

⁵⁰Иисус дыктарга һаңарбыт:

– Эн итэгэйэр һанааң бэйэгин быыһаата, эйэлээктик бар.

8 АҢАРА

Иисуска көмөлөспүт дыктаттар

¹Ол кэнниттэн Иисус гуораттар, кыра олоктор аайы Таңара Ыйаагын туһунан кэпсии һылдыбыт. Гинини гытта этилэрэ уон икки үөрэнээччилэрэ. ²Кас эрэ дыктаттар, абааһы тыына истэриттэн батыллыбыттар, гинилэртэн ыалдыбалара һонно ааспыт: Мария, ким кос аата Магдалина, гини иһиттэн һэттэ абааһы батыллыбыттар, ³Иоанна, Ирод Хуза аттаак һүбэһитин дыктара, онтон Сусанна, онтон атыттар, гинилэр бэйэлэрин карчыларынан, туоктарын даа аһыммакка Иисуска, Гини үөрэнээччилэригэр көмөлөһө һылдыбыттар.

***От хиэмэлэрин бутарыптыт киһи
туһунан өстөн-өс***

⁴ Биирдэ бары олоктортон элбэк дьон комуллубуттар. Олорго Иисус өстөн-өһү кэпсээбит:

⁵ — Биир киһи от үүнүөгин, хиэмэни хиргэ бутарыта таксыбыт. Ол хиргэ бутарыта турдагына хиэмэтин аңара орокко түстэ, олор тэпсиллибиттэр, хороктору чыычаактар хиэбиттэр. ⁶ Хорокторо таас хиргэ түстүлэр, олортон отторо үүннүлэр, уута һуок буоланнар, катан каалбыттар. ⁷ Хороктор адааркай талактар истэригэр түспүттэр, олорго баттатан кээспиттэр. ⁸ Хороктор үтүө хиргэ түһэннэр, үүннүлэр. Төһө эмэ оту биэрдилэр, олортон көп оттор үүнэн таксыбыттар. Ас отун биэрбиттэр һүүстэ кат элбэги.

Ити өстөн-өһүн кэпсээн бүтэн, Иисус күүстээктик һаңарбыт:

— Ким кулгаактаак иһиттин!

Өстөн-өс һаңатын дьүлэтии

⁹ Үөрэнээччилэр Гиниттэн ыйыппыттар, туок туһунан кэпсиирин ити өстөн-өс.

¹⁰ — Эһиги Таңарага туок баарын барытын билиэк-тээккит, — диэтэ Гини, — атыттарга барыта кистэллэн турар. ¹¹ Ити көрдүк диир өстөн-өс: хиэмэ — Таңара тыла. ¹² Һуол кырыытыгар түспүт хиэмэлэр, — ити һаңаны истибит киһилэр. Койут һатана кэлэн, ол тылы киһилэр һүрэктериттэн таһаарар, итэгэйимиэктэрин, быһһанымыактарын. ¹³ Таастаак хиргэ түспүт хиэмэлэр, — истибит һаңаларын үөрэн ылар киһилэр. Гинилэр төрдүтэ һуоктар. Гинилэр ол иһин итэгэйэллэр каныга эмэтэ диэри. Кытаанак күннэригэр барытын умналлар. ¹⁴ Адааркай талактар истэригэр түспүт хиэмэлэр, — ити тылы истибит киһилэр, гинилэр иттэ-биттэгэ мөңүттэлэр, байарга гытта бэсэлээрһиир диэк

буоланнар, бариинһа һуок. ¹⁵Үтүө һиргэ түспүт һиэмэлэр, Һаңаны истэннэр, һүрэктеригэр кииллэрэллэр, онтон үтүөнү оңороллор.

Убайа турар һунуур

¹⁶Ким да һунууру убатан бараан иһитинэн һаппат дуу орун анныгар уурбат. Уураллар һунуур турар ологугар, киирээччилэр һырдыгы көрүөктэрин. ¹⁷Биэк кистэллибит каһан эмэ һин билиллэр. Туок да һуок аматтан, ким да билбэтэ, каһан эмэ һин биллэн таксыага. ¹⁸Көрүң, кайдак эһиги иһиллииргитин. Кимиэкэ баар, ол өссүө ылыага, кимиэкэ һуок, гиниттэн былдыаллыага онтута даа.

Иисус иньэтин гытта гини балыстара

¹⁹Гиниэкэ Иньэтин гытта балтылара кэлбиттэр, дьон элбэк буолан Гиниэкэ котон һугаһаабатактар*. ²⁰Гиниэкэ биллэрбиттэр:

– Иньэтин гытта балтыларың таска тураллар, Энигин гытта көрсөөрү.

²¹Иисус диэбит:

– Мин иньэбин гытта балтыларым Таңара эрэ һаңатын истэллэр, онтон ыгырытытын толорор дьоннор.

Иисус болоһолоок тыалы токтотор

²²Биир күңнэ Иисус үөрэнээччилэрин гытта лодка иһигэр киирэн диэбит:

– Күөл оңуор туоруогуң, онтон камнаатылар.

Онтулара, өс киирбэк, күөл оңуор эрдиммиттэр. ²³Баран истэктэринэ, Иисус утуйбутун кэннэ болоһолоок тыал оксубут. Долгуттар лодкаларын үрдүнэн һаба ыспыттар, ууга түһээри гыммыттар. ²⁴Һугаһаан Гинини уһугуннарбыттар:

* 8:19 ***Һугас*** дуу ***чугас***.

– Үөрэтээччи! Үөрэтээччи! Өлөөрү гынныбыт! Иисус, туран, тыалы гытта долгуттары токтотон кээспит. Боло-голоок тыал үрэн бүппүт, чуумпу буолан каалбыт.

²⁵ – Канна баарый эниги итэгэйэр ханаагыт? – Иисус үөрэнээччилэриттэн ыйыппыт. Онтулара, куттананнар, хөгөннөр, хаңарбыттар бэйэ бэйэлэригэр:

– Кимий бу Гини? Гини ити кайдак тыалы гытта ууну моһуйар, онтулара Гинини истэллэр?

Иисус абааһы тыыннаак киһини оһорнут

²⁶ Гинилэр Галилеяттан күөл оңуор баар Гадара дойдуга эрдинэн кэлбиттэр. ²⁷ Иисус кытылга таксан, гуораттан кэлбит иирээки киһини көрүстэ. Ол киһи уруккуттан таһаһа һуок һылдыбыт, айыы дьиэтэ һуок. Ыалдьар дьылыларыгар колболорго бэйэтэ дьиэлэнэ һыппыт. ²⁸ Иисуһу көрөөт, ол киһи Гини иннигэр түспүт, киэн-ник үөгүлээбит:

– Иисус, минигиттэн туок нааданы, Туоктаагар даа Үрдүк Таһара Уола? Энигиттэн көрдөнөбүн, минигин эрэйдээмэ! ²⁹ Иисус ол киһи иһиттэн абааһы тыына так-сыагын моһуйбут, гинини абааһы тыына өр эрэйдээбит. Гини илиилэрин, атактары чыптарынан баайар этилэрэ даа, ону һупту тардан, быһан, күрэнээччи этэ. Абааһыга баттаран киһитэ һуок һиргэ күрээччи.

³⁰ Иисус гиниттэн ыйыппыт:

– Кайдак ааттыллар энигин?

– Мин аатым легион, – диэбит онтута. Гини иһигэр элбэк абааһы баар эбит, ол иһин ити көрдүк хаңарбыт. ³¹ Абааһылар Иисустан көрдөнө һатаабыттар, биһигини һир анныгар батан ыгытыма диэн. ³² Һугаскаан, һыыр быарыгар, һибинньээ үөрэ аһыы һылдыбыт. Абааһылар киһи иһиттэн таксаннар һибиньээлэр истэригэр киирээри көрдөммүттэр. Иисус кириң диэтэ. ³³ Абааһылар һибинньээлэр истэригэр киирдилэр. Һибинньээ үөрэ үргэн, кайа үрдүттэн күөлгэ түһэн, тимирдэ.

³⁴ Кэтииһиттэр ону көрөннөр, гуоратка гытта атын олоктор киһилэригэр кэпсээбиттэр, хүүрэннэр хэрэтти-лэр. ³⁵ Бары дьон комуллан, туок буолбутун билээри ки-һилэр ону көрө барбыттар. Кэлэннэр, көрдүлэр иһиттэн абааһы таксыбыт киһини, таңнан бараан, оһон, өйдө-нөн Иисус иннитигэр олорорун көрбүттэр. Кэлбит Киһилэр, ону көрөннөр, хүрдээк куттаммыттар. ³⁶ Ону көрөөччүлэр кэпсээбиттэр гинилэргэ, кайдак иирэки оспутун. ³⁷ Гадар ааттаак дойду бары нэһилиэгэ Иисус-тан гинилэр хирдэриттэн барыагын көрдөммүттэр, гинилэр хүрдээк куттаммыттар эбит. Гини лодкага төннөн олорубут. ³⁸ Иһиттэн абааһылар таксыбыт киһи Гиниттэн Бэйэгин гытта буолуом диэн көрдөммүт. Иисус гиниэни ыһпыт, онтон һаңарбыт:

³⁹ – Дьиэгэр төнүн, туогу эниэкэ Таңара оңорбутун барытын кэпсээ.

Ол киһи гуоратка төннөн, бары дьондо Иисус гиниэ-кэ туогу оңорбутун кэпсээбит.

***Иаир ааттаак киһи
кыыһын тилиннэрбит,
биир дьактары оһорпут***

⁴⁰ Каччага Иисус төннүбүтүгэр, киһилэр Гинини гыт-та көрсүбүттэр, уруккуттан көһүтэр этилэрэ. ⁴¹ Иаир ааттаак киһи, синагога тойоно, Иисус иннигэр түспүт, гини дьиэтигэр кэлиэгин көрдөммүт, ⁴² Гини уон икки дьыллаак кыыскаана өлөөрү һытар эбит. Баран истэктэ-ринэ дьон ааймак Иисуһу бары өттүтэн ыгайан испит. ⁴³ Гини уон икки дьылы каана бара ыалдьар дьактар, эм-читтэргэ эмтэтэ һатаан, бары эбиэнньэтин бараабыт, ким даа гинини оһорпоток. ⁴⁴ Кэнниттэн һугаһаан, Ги-ни таңаһыгар кырыытын тагайбыт. Каана барара һон-нокоон бүтэн каалбыт.

⁴⁵ – Ким Минигин тагайда? – ыһыппыт Иисус.

Ким да туогу да һаңарбатактар, оччого Петр диэбит:

– Үөрэтээччи, киһилэр ыгайсаннар, Энигин тагайаллар. Эн диигин, ким Минигин тагайда?

⁴⁶ Иисус хаңаран бүппэт:

– Ким эрэ Минигин һин тагайбыт. Мин күүһүм испиттэн таксарын һүрэгим биллэрдэ.

⁴⁷ Һин билиэгэ дии һанаан, дыактар Гини атактарыгар кэлэн түспүт. Бары дьон иннигэр кэпсээбит ол дыактар, того Гинини тагайбытын, кайдак һонно оспутун.

⁴⁸ Оччого Иисус дыактарга хаңарбыт:

– Эн итэгэйэр һанааң бэйэгин оһорто. Эйэлээк буол.

⁴⁹ Иисус итини хаңара турдагына, ким эрэ, синагога тойонун диэтиттэн кэлэн, диэбит:

– Эн кыыс огоң өллө, Үөрэтээччини һанааргатыма.

⁵⁰ Иисус, итинник һурагы истэн, диэбит:

– Куттаныма, итэгэй эрэ, кыыс огоң тиллиэгэ.

⁵¹ Иисус Иаир дьэтигэр кэлэн, кими да киллэрбэтэк, Петру, Иоаннаны, Иаковы онтон кыыс ого иньэ-лээк-агатын эрэ ылбыт. ⁵² Барылара, кыыһы аһынаннар, ытаабыттар.

– Ытаамаң, кыыс ого өлбөтөгө, утуйа эрэ һытар, – диэбит Иисус. ⁵³ Гиниттэн күлбүттэр, өлбүтүн билэннэр.

⁵⁴ Иисус барыларын бататтаан бараан, кыыс ого илиилэрин тутан туран, диэбит:

– Кыыскаан, тур! ⁵⁵ Кыыс ого кута төннөн кэлбит; гини тиллэн турбут, Иисус огону аһатың диэн, хаңарбыт. ⁵⁶ Кэргэттэрэ һөкпүттэр. Иисус гинилэри, туок буолбутун кимиэкэ да кэпсээмэң диэн, каайбыт.

9 АҢАРА

Иисус уон икки үөрэнээччилэрин ыытар

¹ Иисус уон икки үөрэнээччилэрин бииргэ комуйбут, гинилэргэ күүһү, онуга, абааһылар үрдүлэринэн буолар ол кэннэ ыалдыар киһилэри эмтиир ыйаагы биэрбит.

² Ити кэнниттэн Гини олору ыппыт дьоңҥо Таңара

Ыйаага баарын кэпсии һылдыяактарын, ыалдыар киһилэри оһордор буолуоктарын. ³Гинилэргэ диэбит:

– Бэйэгитин гытта туогу да ылымаң: таньагы да, ка-лаабуһу да, килиэби да, карчыны да, икки да таңаһы ылымаң. ⁴Киирбит дыиэгитигэр токтооң, онтон инни диэк һуолгут үстүн барар буолуң. ⁵Өскөтүн, эһигини дыиэлэригэр кииллэрбэтэктэринэ, оччого олортон ба-раары туран атактаргыттан пыылы тэбээң, итинэн эһи-ги гинилэргэ куһаганы оңорбуттарын көллөрүөккүт. ⁶Үөрэнээччилэрэ олоктор аайы барбыттар, һылдыбыт-тар Үөрүүлээк һурагы кэпсии, канна даа буоллуннар, ыалдыар киһилэри оһордор этилэрэ.

Ирод кэчэһиитэ

⁷Округ тойоно Ирод истибит Иисус туһунан, туогу гынарын, онтон кэчэспит; Иоанн тиллэн кэлбит диил-лэрин иһин. ⁸Һороктор дыииллэр – Илия кэлбит, һо-роктор – былыргы пророк тиллэн кэлбит.

⁹Ирод һаңарбыт:

– Иоанн баһын мин туура быспытым, ити Ким эбитэ буолуой, ким туһунан өс истэбин? Гинини көрөөрү көрдүүр.

Биз тыһыһычча киһини тоторбут

¹⁰Апостоллар, төннөн кэлэннэр, Иисуска, олоктор аайы һылдыаннар, туогу оңорбуттарын, кэпсээбиттэр. Оччого Гини уолаттарын ким да һылдыбат һиригэр, Вифсаида ааттаак гуорат аттытыгар илпит. ¹¹Дьон, ону билэн, Гинини батыспыт. Иисус олор барсалларын һө-бүлээбит, гинилэргэ, баран иһэннэр, Таңара Ыйаагын туһунан кэпсиир, һороктору ыалдыалларыттан оһордор. ¹²Күн киэһэрэрэ һугаһаабыт. Уон икки үөрэнээччилэр Иисуска һугаһааннар, һаңарбыттар:

– Ыт дьону һугастаагы олокторго, ас көрдөнө бар-дыннар, коһор дыиэ булуннуннар. Манна кумак һирдэр.

¹³ Иисус диэбит:

– Эһиги гинилэри аһатың. Үөрэнээччилэр диэ-
биттэр:

– Биһиэкэ биэс килиэптэн, икки балыктан ордук ас
һуок. Оччого биһиги ол киһилэргэ ас атыылаһа барыак-
пыт? ¹⁴ Аһатыак киһилэрин аксаана биэс тыһычча ки-
һи этэ. Иисус үөрэнээччилэргэ һаңарбыт:

– Олортооң биэс уоннуу киһилии. ¹⁵ Гини һаңарбы-
тын көрдүк барыларын олортообуттар. ¹⁶ Иисус биэс
килиэби, икки балыгы ылбыт, каллаан диэк көрөн ту-
ран, алгаабыт. Килиэптэри гытта балыктары тоһуталаан
бараан, олору үөрэнээччилэргэ биэрэттээбит, дьоңно
үллэриэктэрин. ¹⁷ Киһилэр, аһааннар, топпуттар. Аста-
рыттан өссүө элбэк каалбыт, олору үөрэнээччилэр уон
икки мас каага тобус толору комуйбуттар.

Петр Иисуһу Таңара Христоһа диир

¹⁸ Биирдэ Иисус һоготогун Таңарага үңэ турдагына,
Гиниэкэ үөрэнээччилэрэ кэлбиттэр. Иисус гинилэртэн
ыйыппыт:

– Дьон Минигин Ким диир?

¹⁹ Үөрэнээччилэрэ Гиниэкэ диэбиттэр:

– Һороктор дииллэр, Эн Иоанн Һүрэктээччи, һорок-
тор – Эн Илиягын, һороктор – Эн биир былырғы,
өлөн бараан, тиллибит пророк.

²⁰ Эһиги кээ, ким дии һаныыгыт Минигин? – Иисус
ыйыппыт. Петр диэбит:

– Эһигин, биһиги дии һаныыбыт, Таңара Христоһа
дииллэр.

²¹ Иисус гинилэргэ һаңарбыт, каһан да кимиэкэ да
ити туһунан һаңарымаң. ²² Онтон диэбит:

– Киһи Уола үгүстүк эрэйдэниэгэ. Гинини кырдыа-
гастар, үрдүк агабыттар, кинигэһиттэр киһи диэктэрэ
һуога. Гинини өлөрүөктэрэ, үһүс күнүгэр тиллиэгэ.

²³ Онтон Иисус барыларыгар һаңарбыт:

– Ким Минигин гытта барсыак ханаалаак, бэйэтин аһыммакка, оччого эрэ Минигин гытта барыстын. ²⁴Ким һупту тыынын агай быһһаныак ханаалаак, ол тыыннаак ологун һүтэриэгэ. Ким Мин иһин кутун һүтэриэгэ, ол тыынын ологун һүтэрбэт. ²⁵Туок эбиилээк буолуой киһигэ һири барытын ыллагына, өлөн кааллагына дуу, ыары буолуо дуу. ²⁶Ким Минигиттэн, Мин һаңаларбыттан һаатар, онтон Киһи Уола һаатыага, каччага кылыылатар буоллагына, Таңараны, ангеллары эһин кылыылаатактырына. ²⁷Эһиэкэ илэ кирдиги һаңарабын; һороктор, бу турааччылартан Таңара Ыйаагын көрдөктөрүнэ, өлүөктэрэ.

Дьһүнэ уларыһыт

²⁸Иисус итигирдик һаңарбытын кэннэ, агыс күн ааспыт, Гини Петру, Иоаннаны, Иаковы бэйэтин гытта илпит. Олору гытта Таңарага үңээри, үрдүк кайа үрдүгэр ыттыбыт. ²⁹Үңэ турдагына, Гини һырайа уларыһыт, таңаһа чэбис чээлкээ, гильбэңниир буолбут. ³⁰Икки киһи: Моисейи гытта Илия Иисуһу гытта кэпсэтэ турбуттар. ³¹Гинилэр каллааны һырдатан кэлбит буолбуттар, Иисус Иерусалимҗа тыына быстыага диэн, одуулаактык кэпсэтэллэр. ³²Петр доготорун гытта утуйбуттар, уһуктаннар, Иисуһу гытта икки киһи туралларын көрбүттэр. ³³Ол икки киһилэр аһарбыттарыгар, Петр Иисуска һаңарбыт:

– Үөрэтээччи, биһиэкэ манна бэрт үтүө! Дьэ, тутуогуң үс от дьһиэлэри, биһири Эһиэкэ, биһири Моисейгэ, биһири Илияга.

Петр һаңарбыт һаңатын билбэт. ³⁴Гини һаңаран бүтэ илигинэ, каллааңҗа былыт көстөн кэлэн, барыларын һаппыт. Гинилэр, былытка һаптараннар, һүрдээк куттаммыттар. ³⁵Былыт иһиттэн һаңа иһиллибит:

– Ити Мин һүрэк Уолум. Гинини истэр буолуң!

³⁶Ол һаңаны истэллэригэр Иисус һоготок турарын көрбүттэр. Гинилэр дьһыһыттар, ол күннэргэ туогу көрбүттэрин кимиэкэ да кэпсээбэтэктэр.

Абааһы иирнит уол оготун оһорпунт

³⁷Нөңүө күн кайа аннытар түспүттэригэр, Иисуһу көрсө элбэк киһи кэлбиттэр. ³⁸Олортон биирдэрэ үөгүлээбит:

– Үөрэтээччи, Энигиттэн бэрт көрдөнөмүн, мин уолбун көр, ити мин һоготок уолум. ³⁹Гини иһигэр абааһы киирдэгинэ, уолум эмискэ үөгүлүүр, һиргэ түһээт, этин тартарар, аһагыттан күгэн таксар. Абааһы гинини, эрэйдээн, арыччы кээһэр! ⁴⁰Эн үөрэнээччилэргиттэн көрдөспүтүм, абааһыны уолум иһиттэн батыактарың, гинилэр ону коппотокторо.

⁴¹– О, куһаган, һырыылаак урдус, эһигини гытта каныга диэри буолуомуй, кайатың эһигини уйуомуй? – Иисус диэбит. – Уолгун манна эгэл!

⁴²Уол ого кэлэн истэгинэ, абааһы, гинини эмиэ һиргэ түһэрэн бараан, этин тартарбыт. Иисус абааһыны баппыт, уол огону оһордон бараан, агатыгар туттарбыт. ⁴³Барылара Таһара улакан күүһүн билэннэр, һүрдээк һөкпүттэр.

Иисус эмиэ бэйэтэ өлөрүн һылыктыһыр

Бары дьон одуургаабыттар барытыгар, Иисус туогу оһорбутун көрөннөр. Гини үөрэнээччилэргэ диэбит:

⁴⁴– Аһы эһиэкэ Мин туогу һаһарарбың үчүгэйдик иһиллээһ: Киһи Уола киһилэр илиилэригэр биэриллиэгэ. ⁴⁵Онтулара дьүүлээбэтэктэр Гини һаһатың, гинилэртэн һабыллыбыт этэ. Бэйэлэрэ ону котон билбэтэктэр, Гиниттэн ол һаһатың ыйытыактарың кутталлар.

Ким бастыһый

⁴⁶Бэйэ бэйэлэриттэн күрэспиттэр, кимнэрэ гинилэртэн ордугун. ⁴⁷Иисус гинилэр ис һанааларың билэн, ону эгэлэн, аттытыгар туруорбут. Иисус диэбит:

⁴⁸ – Ким Мин иһин оҕону хүрэгигэр ылагына, ол ылар Минигин. Ким Минигин ылыага, ол ылар Минигин Ытааччыны. Эһигиттэн ким аны олус биллибэт, ол биллиилээк буолуога.

Ким эһиэкэ утарыласпат, ол эһигини гытта

⁴⁹ – Үөрэтээччи, биһиги киһини көрбүппүт, Эһ ааккынан абааһылары батан таһаартыыр. Гини биһигини гытта һылдыбат, ол иһин итини оңорорун каайбыппыт, – Иисуска Иоанн кэпсээбит.

⁵⁰ – Каайымаң, ким эһиэкэ утарыласпат, ол эһигини гытта, – Иисус диэбит.

***Самария дойдуга биир олокко
Иисуһу һөпсөөбөтөктөр***

⁵¹ Иисус, өлөр кэмэ кэлэрин иннигэр, Иерусалимҥа барбыт. ⁵² Бастаан Самария дойду биир ологугар илдьиттэри ыппыт, Гини кэлэригэр барытын бэлэмниэктэрин. ⁵³ Гини Иерусалимҥа баран иһэрин билэннэр, ол олок нэһилиэгэ, биһиэкэ кэлбэтин, диэбиттэр. ⁵⁴ Ону көрөн, Гини үөрэнээччилэрэ, Иаковы гытта Иоанн диэбиттэр:

– Тойон, һөпсүөң дуо, биһиги һаңарыаппыт, каллаан уота түһэн убаталыан барыларын, Илия оңорбутун көрдүк. ⁵⁵ Гинилэр диэк көрөн, олоҕо итинник һаңаларын истэн каайбыт. ⁵⁶ Барбыттар атын олокторго.

Иисуһу батыспыттар

⁵⁷ Һуолга бара турдактарына, ким эрэ диэбит:

– Тойон! Канны даа барбытың иһин, мин барсыам Эһ кэннигиттэн.

⁵⁸ Иисус гиниэкэ диэбит:

– Һаһыллар короонноок буолаллар, каллаан чыычаактара – уйалаак. Киһи Уола баһын да уурар һирэ һуок.

⁵⁹ Нөңүө киһигэ диэбит:

– Барыс Минигин гытта. Онтута диэбит:

– Мин Тойонум, мин бараммын, маңнай агабын карайыакпын, көңүллээ.

⁶⁰ Иисус эмиэ һаңарбыт:

– Өлбүттэр өлбүттэри карайдыннар, эн Таңара Ыйаагын кэпси бар.

⁶¹ Атын киһи эмиэ диэбит:

– Мин Тойонум, көңүллээ, кэргэммин гытта атаарсыакпын.

⁶² Иисус диэбит:

– Ким да, плугу тута туран, кэнни диэк көрүүлээтэгинэ, Таңара Ыйаагыгар туксубат.

10 АҢАРА

Иисус һэттэ уон икки үөрэтэр көмөһүттэрин ыыппыт

¹ Иисус атын һэттэ уон үөрэнээччилэри талбыт, Бэйэтин иннитигэр иккилии киһини гуораттарга, кыра олокторго, Бэйэтэ барыак хирдэригэр ыыппыт. ² Һаңарбыт гинилэргэ:

– Килиэп ото улаканнык үүммүт, ону быһар киһи агыйак. Ол Тойонуттан көрдөнүң, оту быһар үлэһиттэрдэ ыытыагын. ³ Барың! Мин ыытабын эһигини овецтар тугуттарын бөрөлөр үөрдэригэр ыыталларын көрдүк. ⁴ Ылымаң карчы каатын, калаабыһы, кэтэр атактары, кими да гытта дорооболоһумаң. ⁵ Каннык дьыэгэ кириээккит, маңнай һаңарың: «Бу дьыэгэ эйэлээк буоллун». ⁶ Онтон эйэлээк киһи буоллагына, оччого эйэтэ гинини гытта каалыага, оннук буолбатагына, бэйэгитигэр төннүөгэ. ⁷ Үлэһит туогу эмэтэ ылыыактаак. Ол дьыэгэ каалың, аһааң, иһиң туок баарын. Дьыэттэн дьыэгэ һылдымаң. ⁸ Каннык гуоратка кэллэккитинэ, эһигини ыалдыт гыннактарына, һиэң туогу биэрэллэрин. ⁹ Оһордуң онноогу ыарыылары, һаңарың: «Һугаһаабыт диэн Таңара Ыйаага». ¹⁰ Каннык атын гуоратка эһигини ыалдыт гымматактарына, таксан иһэн диэң:

¹¹ – Эһиги гуораккытар атакпытыгар һыстыбыт кумагы тэбээн кээһэбит; билиң, һугаһаабыт Таңара Ыһаага!
¹² Һаңарабын эһиэкэ, Содомҗа ол күңҗэ үөрүүлээк буолуога, ол гуораттаагар.

Таңарага итэҕэйбэт киһилэр олоктоок гуораттара

¹³ Эрэйдэниэң, Хоразин, эрэйдэниэң, Вифсаида! Тирга дуу, Сидонҗа дуу дикси көһүннэр, оччого тыгытыркай таңастаак, күл иһигэр олорон уруккуттан аластаныак этилэрэ аһыһыларыттан. ¹⁴ Тирга гытта Сидонҗа дьогус буолуо һуудка, эһигиннээгэр. ¹⁵ Эн эмиэ, Капернаум, каллаанҗа диэри көтөөгүллээччи, төттөрү анныга түһүэң. ¹⁶ Эһигини иһиллиир, Минигин иһиллиир, эһигини һөбүлээбэт, Минигин һөбүлээбэт; Минигин һөбүлээбэт, Минигин Ыһыпыты һөбүлээбэт.

Һэттэ уон икки төһнүбүттэр

¹⁷ Һэттэ уон икки үөрэнээччилэр үөрүүлээк төһнөн, диэбиттэр:

– Биһиги Тойоммут! Эн ааккынан абааһылар даа истэллэр биһигини!

¹⁸ Иисус диэбит:

– Мин һатананы көрбүтүм, этиң уотун көрдүк каллаантан түспүтүн. ¹⁹ Көрүң, Мин эһиэкэ күүһү биэрэбин курдьагалары-змеядары, скорпионнары тэпсиэккитиин, өстөөктөргүтүн кыайыаккытын, туок да эһиэкэ куһағаны гыһыа һуога. ²⁰ Ити даа буоллар, онуга үөрүмэң, абааһы тыһнара истиэктэрэ диэн. Үөрүң, эһиги ааттаргыт каллаанҗа һуруллубуттара диэн.

Иисус үөрүүтэ

²¹ Ол чааска Айыы тыһыһнан Иисус үөрэн, һаңарбыт:

– Агам, каллаан онуга һир Улакана, мин Эһигин улакан аатыһан аатгыһын. Үөрэктэктэртэн, өйдөөктөртөн кистээбитиң иһин, көңүл кыра дьонҗо арыһан биллэритиң. Агам, Эн һанааң итинник этэ!

²² Үөрэнээччилэригэр диэбит:

– Барыта бэриллибитэ Агабыттан. Агам эрэ билэр, кимий Гини Уолун. Уола эрэ билэр, кимий Гини Агата, кимиэкэ Уола арынаары ханыырын.

²³ Үөрэнээччилэригэр һаңарбыт:

– Дьоллоок карактар, эһиги көрөргүтүн көрөөччүлэр.

²⁴ Һаңарабын эһиэкэ, үгүс пророктар, ыраактаагылар көрүөк ханаалаак этилэрэ эһиги көрөргүтүн – көрбө-төктөрө, иһиллиэктэрин эһиги иһиллииргитин – исти-бэтэктэрэ.

Самария дойдуттан киһи туһунан өстөн-өс

²⁵ Һокуону билэр киһи Иисустан, Гинини туран абардан, ыйыппыт:

– Үөрэтээччи, туогу мин гыныамый, үйэгэ тыыннаак буолуокпун?

²⁶ Онтута диэбит:

– Һокуоңҥа туок һуруллубутуй? Кайдак аагагын?

²⁷ Гини кардары һаңарбыт:

– «Бэйэң Тойон Таңарагын искиттэн итэгэй, тыың-һынан, күүскүнэн, өйгүнэн, һугастаагы киһигин, бэйэң көрдүк».

²⁸ Иисус диэбит гиниэкэ:

– Эң һөптүк һаңардың, ити көрдүк оңорор буол, оччоҕо үйэң уһуога.

²⁹ Бэйэтин итэгэттэрээри гини Иисуска диэбит:

– Кимий мин һугас киһим?

³⁰ Онуга Иисус диэбит:

– Туок эрэ киһитэ Иерусалимтан бара турбут Иери-хоңҥа, онтон түбэспит өлөрүөксүттэргэ, гини таңаһын уһулбуттар, кырбаабыттар, арыччы тыыннаагы кээспит-тэр. ³¹ Ол һуолунан биир агабыт баран испит, киһи һытарын көрөн, кыһаммакка ааспыт. ³² Ити көрдүк эмиэ оңорбут левит, гиниэкэ һугаһаан көрбүт, кыһаммакка ааспыт. ³³ Онтон ол киһи һытар һиригэр Самария дойдуттан һылдыар киһи кэлбит. Арыччы тыыннаак һытар

киһини көрөн, гинини бэрт аһыммыт. ³⁴ Ол киһиэкэ кэ-лэн, өлөрүммүт баастарын һыаннан онтон арагиннан һоппут, онтон торгоннон баайбыт. Гинини бэйэтин осел һүөһүтүн үрдүгэр олордон бараан, ыалдыттар токтуур дьиэлэригэр эгэлбит, онтон гинини карайа олорбут. ³⁵ Нөһүө күн ол дьиэлээгигэр икки динарий карчыны биэрэ-биэрэ һаңарбыт: «Карайар буол бу киһини, төн-нөн кэллэкпинэ барытын төлүөм, өссүө карчы наада буоллагына». ³⁶ Кырбатааччыга канныктара һугас киһи этэй, туок дии һаныыгын?

³⁷ Һокуону билэр киһи диэбит:

– Ол гиниэкэ көмөлөһөөччү.

Оччого гиниэкэ Иисус диэбит:

– Бар, эн эмиэ ити көрдүк оңорор буол.

Марфаны гытта Мария дьиэлэригэр

³⁸ Иисус үөрэнээччилэрин гытта биир олокко кэлбит. Онтон Марфа ааттаак дыктар Гинини бэйэтин дьиэтигэр ыгырбыт. ³⁹ Гини балгыта Мария этэ. Мария Иисус атактарын диэк олорон, Гини туогу кэлсиирин иһиллиир. ⁴⁰ Марфа аһы астаан һолото һуок этэ. Гини Иисустан ыйыппыт:

– Мин Тойонум, Эн көрбөккүн дуо, мин балтым бары үлэни миниэкэ үшпүтүн? Һаңар, миниэкэ көмөлөстүн.

⁴¹ – Марфа, Марфа, – Иисус диэбит, – эн бары элбэк буолуогун һанааргыыгын онтон мөһүнэгин. ⁴² Биир эрэ буоллун. Мария үчүгэйи талбыта, итини гиниттэн ким да былдыа һуога.

11 АҢАРА

Иисус Таңарага үүргэ үөрэтэр

¹ Биирдэ биир һиргэ Таңарага үңэ турбут, бүтээтин, биир үөрэнээччитэ Гиниттэн көрдөммүт:

– Мин Тойонум, биһигини, Иоанн бэйэтин үөрэнээччилэрин үөрэпитин көрдүк, үңэ үөрэт.

² Иисус гинилэргэ диэбит:

– Таңарага үнүү бу көрдүк: «Каллааннаагы Агабыт! Эн аатың Улаканынан аагылыннын. Эн Ыйаагың кэлин. ³Килиэппитин биһиэкэ күн аайы биэр, ⁴биһиги аныыбытын простилаа, биһиги иэстээктэрбитин простилыырбыт көрдүк. Биһиэкэ кытаанак ологу оңорума, биһигини куһагантан быһһаа».

⁵ Онтон Иисус гинилэргэ һаңарбыт:

– Колобура, арай бииргит эмэтэ догордоок буоллагына, гиниэкэ, түүн ортотугар кэлэн, диэгэ: «Догоо, миниекэ үс килиэби иэс эгэл, ⁶миниекэ ыраактан догорум ыаллана кэллэ, гинини аһатыакпын туок да һуок». ⁷Дьиилээк догоро гиниекэ диэгэ дуо: «Миниекэ һааратыма. Аан һабыллыбыта, оговорбун гытта утуйа һытабыт, кыайан, тураммын, килиэби биэриэм һуога». ⁸Эһиэкэ һаңарабын, өскөтүн, гини турбатагына догоро да буоллун биэрбэтэгинэ, ити даа буоллар кэлээччи күүстээктик көрдөөтөгүнэ, дьиилээги, туран, каһы көрдүүрүн, биэриэгэ. ⁹Мин эһиэкэ диибин: көрдөнүң, оччого эһиги ылыаккыт, көрдөөң, оччого булуоккут, ааны тоңсуйар буолуң – эһиэкэ арыһыактара. ¹⁰Ким даа буоллун көрдөннөгүнэ – ылыага, ким көрдүүр, ол булуога, ааны тоңсуйар киһиэкэ арыһыактара. ¹¹Килиэби көрдөөтөгүнэ, уолугар тааһы биэрэр ага баара дүрү, балык оннугар змеи биэрэр иттэ? ¹²Агата уолугар курдьаганы биэриэ дуо, гини һыммыты көрдөөтөгүнэ? ¹³Онон, өскөтүн эһиги, куһагаңһыт даа иһин, оговоргутугар үтөнү оңорооччу буоллаккытына, оччого Гиниттэн көрдүүр дьонно Каллааннаагы Агагыт Айыы Тыынын того биэриимий!

Иисус онтон Веельзевул

¹⁴Биирдэ Иисус абааһыны баппыт, һаңата һуогу. Абааһы киһи иһиттэн таксаатын, ол һаңата һуок киһи һаңарар буолбут, дьон, ону көрөн, одуургаабыт. ¹⁵Һороктор һаңарсыбыттар:

– Гини абааһылары батар, Веельзевул, абааһылар тойоннорун, күүһүнэн!

¹⁶ Ыороктор, Гини күүһүн колоон көрөөрү, Иисустан көрдөммүтгэр, Гини каллаантан химиэркэйдэри көллөрүөгүн. ¹⁷ Иисус гинилэр ханааларын билэн диэбит:

– Дойду алдыаннагына, гини иччитэктэниэгэ. Киһилэр арагыстактарына, түһүөктэрэ. ¹⁸ Өскөтүн, хатана бэйэтэ бэйэтинэн алдыаннагына, оччого кайдак тутулуой гини ыйаага? Эһиги диигит, абааһылары Веельзевул күүһүнэн Мин батабын. ¹⁹ Өскөтүн, Мин абааһылары Веельзевул күүһүнэн батабын, оччого туок күүһүнэн эһиги уолаттаргыт абааһылары баталлар? Гинилэр оччого эһиэкэ худья буоллуннар. ²⁰ Өскөтүн, Мин абааһылары Таңара күүһүнэн батар буоллаппына, оччого Таңара Ыйаага эһиэкэ тийбитэ. ²¹ Күүстээк киһи, хаалаак бэйэтин дьиэтин кэтээтэгинэ, оччого гини баайа туок да буолбат. ²² Өскөтүн, гинитээгэр күүстээк киһи кэлэн кыайдагына, оччого хаатын былдыага, онтутугар эрэммитин, бары уорбут баайын арааран ылыага. ²³ Ким Минигин гытта буолбат, ол Миниэкэ өстөөк, ким Минигин гытта комуйбат, ол барытын хатаайдыр.

Абааһы төннүүтэ

²⁴ Быртак тыын киһиттэн тагыстагына, гини уута һуок һирдэргэ һылдыр, налыяа хатыыр даа, хатаан налыйбат. Оччого гини диир: «Таксыбыт дьиэбэр төттөрү төннүөм». ²⁵ Гини төннөн кэлэн, дьиэтэ бэрт чэбэрдик караллыбытын, илбиллибитин көрбүт. ²⁶ Оччого бэйэтин гытта ылбыт хэттэ абааһы тыыннары, гинитээгэр даа кыйһаакылары, олоһу киһи иһигэр киирбиттэр, онтон олоһоллор. Итинник буолбута, уруккутаагар куһаган.

Илэ кирдик дьол

²⁷ Иисус хаңара турдагына, биир дьактар, киһилэр турар һирдэриттэн, үөгүлээн хаңарбыт:

– Энигин огоммут, аһатан улаатыннарбыт дыктар дьоллоок.

²⁸ Иисус диэбит:

– Таңара Һаңатын истэллэр, колүүллар – олор дьоллооктор.

Һимиэркэй буоларын улаканнык көрдөөбүттэр

²⁹ Киһилэр Иисус аттыгар комуллубуттар. Гини оччого дьоңо һаңарбыт:

– Аныгы һүһүөк дьон олус алдыаммыт, һимиэркэй буоларын көрдүүр. Кайдак да һимиркэйи гинилэр көрүөктэрэ һуога, Иона пророк эрэ һимиркэйи көрүөктээк. ³⁰ Ниневия дьонугар Иона һимиэркэй этэ, һин итигирдик буолуога аныгы дьоңо Киһи Уола. ³¹ Улакан Һууд буолар күнүгэр ити дьону гытта Мас Диэки Ыраактаагы дыктар, гинилэри буруйдаары, өрө туруога. Урут ол Дыктар Соломон өйдөөк үөрэгин иһиллээри һир кырытыттан кэлбит этэ. Аны эһигини гытта Соломоннаагар даа улакан баар. ³² Ниневия гуорат дьоно, һууд буолар күнүгэр эһигини буруйдаары, өрө туруога. Гинилэр Иона үөрэгин кэнниттэн, аһыһыларын кээспиттэрэ. Манна баар Ионанагар даа улакан.

Эти һырдатар

³³ Ким да һунууру убатаат, калка һиргэ ууран бараан, иһитинэн һаппат. Итиннээгэр, һунууру турар һиригэр уурааччылар, кэлэр-барар киһилэр һырдыгы көрүөктэрин. ³⁴ Эһиги карактаргыт бэйэгит эккитигэр һунуур буолаллар. Өскөтүн, эһиги карактаргыт дьэңкэтик көрөллөр, оччого эһиги эккит барыта һырдыыр. Өскөтүн, эһиги карактаргыт дьэңкэтик көрбөт буоллактарына, оччого эһиги эккит барыта караңарар. ³⁵ Үтүөтүк көр, эн ис һырдыгың караңа буолбатак дүрү? ³⁶ Эн элбэк ис һырдыктаак буоллаккына, канна да караңата һуок буоллаккына, оччого эн һырдата һылдыһаң, эһигин һунуур һырдата һылдыһарын көрдүк.

***Фарисейдары онтон һокуону билэр киһилэри
буруйдуур кыак***

³⁷ Ону һаңара турдагына, Гинини биир фарисей аһыы ыгырбыт бэйэтигэр. Иисус, кэлэн, олорбут. ³⁸ Фарисей, Иисус аһыыр иннигэр илиилэрин һууннарбатагын, көрөн, одуургаабыт. ³⁹ Тойон гиниэкэ һаңарбыт:

– Эһиги, фарисейдар, чааскылары, бүлүссэлэри һотугут, бэйэгит һанаагыт карамынан гытта куһаганынан тобус толору. ⁴⁰ Өйө һуоктар! Һоготок Таңара иһинээгини гытта таһынаагыны оңорботого дуо? ⁴¹ Ката, туок эһиэкэ баарыттан төттөрү ылбат көрдүк, биэрэттээн, оччого ис һанаагытыгар барыта чэбэр буолуога. ⁴² Эрэй буоллун эһиэкэ, фарисейдар, эһиги мятаттан, онтон атын оттортон онус аңарын биэрэргит иһин. Кирдиги көрөр идэни онтон Таңараны һаныыргытын умнагыт. Эһиги бииргэһин даа, иккиһин даа оңоруоккутун умнумаң. ⁴³ Эрэй буоллун эһиэкэ, фарисейдар, эһиги синагогаларга олороору багарагыт, мунһаактарга мээрилиэккитин, эһигини һаныаактарың багарагыт. ⁴⁴ Эрэй буоллун эһиэкэ, кинигэһиттэр, фарисейдар, һааппат һырайдар, эһиги һабыллыбыт колболорго талы: үрдүлэринэн киһилэр һылдыаллар, ону билбэккэ.

⁴⁵ Һокуону билиһит киһи һаңарбыт:

– Үөрэтээччи, Эң, һаңардакка, биһигини атагастыгың.

⁴⁶ Ону гини һаңарбыт:

– Эһиэкэ һин улакан эрэйдэнии буолуога, Һокуону билэллэргэ, киһилэргэ ыараканы һүктэрэргит иһин. Эһиги, тымыргытын даа тартарбаккыт, көмөлөһөөрү. ⁴⁷ Эрэй буоллун эһиэкэ, пророктар колболорун оңороргут иһин, гинилэри эһиги агаларгыт өлөрбүттэрэ. ⁴⁸ Эһиги агаларгыт туогу оңорбуттарың һөбүлүүгүт, гинилэр пророктары өлөрбүттэрэ, эһиги ол өлбүттэр оңуоктарыгар тас мастары оңорогут. ⁴⁹ Таңара Улуу Өйө

һаңарбыт: «Мин гинилэргэ пророктары, апостоллары ыытыам, олортон һорокторун өлөртүөктэрэ, һорокторун батыактара». ⁵⁰Ол иһин эһиги һир турбутун кэнниттэн пророктар кааннара токтубуттарын иһин һин буруйдааккыт. ⁵¹Ити буруй турар Амель каана токтубут кэммиттэн Захария каана токтубут кэмигэр диэри. Захарияны Таһара Дьэтин аттыгар өлөрбүттэрэ. Эһиэкэ һаңарабын: аныгы һүһүөк дьон ити иһин һин буруйдааккыт. ⁵²Эрэй буоллун эһиэкэ, Һокуону билэр киһилэргэ. Эһиги һөп һуолу билиэк киһилэртэн кистээбиккит, бэйэгит даа ол коту барбатаккыт. ⁵³Иисус барбытын кэннэ, кинигэһиттэр, фарисейдар, Гини буруйдаагын була һатаабыттар, ⁵⁴Гинини куһағанна дэһ үктэтээри бүттэлэри ыйытар буолбуттар.

12 АҢАРА

Таһара фарисейдар үөрэктэрин утары көрөр

¹Ол кэмнэ тыһыычча киһи комуллубуттар, ыгайсан, үтүрүһэллэрэ бэрт. Иисус маһнай Бэйэтин үөрэнээччилэригэр маһнай үөрэппит:

– Киһи кубулгат идэтиттэн кэчэһэр буолуһ, ити фарисейдар оннуктар. ²Аматтан кистэллэр арыллыбатага һуок, аматтан кистэллибит һуок, ол каһан эмэ һин биллиэһэ. ³Ол иһин, туок караһага һаңарыллыбыт, ол һырдыкка иһиллиэһэ. Дьэиэ иһигэр кулһаакка һипсиһинэйэн һаңарыллыбыт, ол дьэиэ үрдүгэр иһиллиэһэ. ⁴Доготторум, Мин эһиэкэ һаңарабын: өлөрүөксүттэртэн куттанымаһ, олоһ итинтэн туспа, туогу да һатаабаттар. ⁵Мин эһиэкэ һаңарыам, кимтэн куттаныаккытын: куттаныһ Онтон, Ким киһини өлөрөөт, утуйбат уотка бырагар ыйаактаактан. Кирдик һаңарабын эһиэкэ, Онтон куттаныһ! ⁶Биэс кыра чыыһаактар атылаллыбаттар дуо икки ассария карчылар иһин? Таһара итилэртэн биирдэрин да умнубатага. ⁷Баскытыгар баар астаргыт ааһыллан

тураллар! Куттанымаң, эһиги үөр чыычактардаагар атыылааккыт!

Иисус Христос туһунан һаңарың

⁸Эһиэкэ һаңарабын: ким киһилэргэ Минигин һаныырын һаңарар, ол киһи туһунан Киһи Уола ангелларга һаңарыага. ⁹Ким Минигиттэн, дьон көрөн турдагына, арагыага, гинини Таңара ангеллара араарыактара. ¹⁰Ким даа буоллун, ким эмэ Киһи Уолугар куһаган һаңаны һаңарыага, ону Киһи Уола аһыныага. Ким эмэ Айыы Тыынын абалыага, ону Киһи Уола аһынныа һуога. ¹¹Эһигини синагогага тойотторго гытта ыйаагы тутар дьонҕо эгэллэктэринэ, оччого, кайдак быһһаныакпытый, туугу һаңарыакпытый диэн, олус һанааргаамаң. ¹²Айыы Тыына эһигини, туогу һаңарыаккытын, һол чааска үөрэтиэгэ.

Кылгас өйдөөк баай туһунан өстөн-өс

¹³Ким эрэ үөр киһи иһиттэн Иисуска һаңарбыт:
– Үөрэтээччи, мин убайбар һаңар, минигин гытта кэргэним баайын үллэстиэгин.
¹⁴Иисус ол киһигэ диэбит:
– Ким Минигин эһиэкэ һуудтуур дуу, араарар дуу оңорбутай?
¹⁵Онтон Гини бары киһилэргэ һаңарбыт:
– Дэлгэмтэн кэчэһэңнит, баайтан киһи олого туксубат.
¹⁶Гини олорго өстөн-өһү кэпсээбит:
– Биир баай һиригэр бурдук ото дэлби үүммүт, онтон элбэк ас таксыбыт. «¹⁷Кайдак гыныамый? – дии һанаабыт. – От астарбын канна да карайыакпын бэрт. ¹⁸Бадага, бугурдук оңоруокка һөп, – гини һүбэлэммит. – Маңнай кыра копсокторбун алдыаталыам, оннуларыгар тутуом улаканнары. Олорго кутуом бары бурдукпун, комуйуом эбинньэбин, ¹⁹һаңарыам бэйэбэр:

„Кутум! Аны бэйэбэр барыта баар, элбэк дьылларга. Ыннһан, аһаа, ис, үөр олоккунан“». ²⁰Таңара гиниэкэ диэбит: «Аһыр! Бүгүн түүн эн куккун ыла кэлиэктэрэ. Комуйбут баайың, кимиэкэ каалыагай?» ²¹Ити көрдүк буолуога баай комунааччыларга, Таңара туһугар байалларын кэриэтэ.

Таңара эрэнэр

²²Иисус үөрэнээччилэригэр диэбит:

– Ол иһин Мин эһиэкэ диибин: кыһаллымаң, бэйэ-эгит искитигэр туогу аһыаккытын, эккитигэр туогу кэтиэккитин диэн. ²³Кут астаагар улакан, киһи этэ – таңастаагар. ²⁴Көрүң вороналары, гинилэр туогу да үүннэрбэттэр, быспаттар, копсокторугар комуйан уурбаттар, ити даа буоллар Таңара аһатар гинилэри. Эһиги элбэктик ордуккут ити вороналартан! ²⁵Эһигиттэн кимнит олоккутун уһаатыннара һатыыыр биир эмэ чааска? Ким даа итини котон оңороуо һуога. ²⁶Кыраны котон оңорбот буолаккытына, оччоҕо того атын туһунан кыһанагыт? ²⁷Көрүң, лилия оттор кайдак үүнэллэрин: үлэлээбэттэр, муоту да каппаттар. Һаңарабын: ити оттор көрдүк боскуой таһаһы Соломон да ыраактаагы кэппэтэгэ, төһө да кылыылаак буоллун. ²⁸Өскөтүн, Таңара ити көрдүк боскуойдук таһыннарар аныкаан үүнэр оттору. Бүгүн гинилэр бааллар, һарсын һин уокка убайыактара, төһө үчүгэйдик эһигини таһыннарар оттоогор, эһиги олус итэгэйбэттэргит? ²⁹Көрдөөмөң, туогу аһыаккытын, туогу иһиэккитин, кыһаллымаң, ³⁰ол иһин һир үрдүнэн итини киһи барыта көрдүүр. Агагыт эһиэнэ туок һиппэтин билэр. ³¹Бастаан көрдөөң Таңара Ыһаагын, ити барыта эһиэкэ биэриллиэгэ. ³²Куттанымаң доготтор, Агагыт эһиэкэ Ыһаагын бэлэмнээбитэ! ³³Баайгытын атыллааңһыт, дьадаһыларга көмөлөһүң. Булуң кайдак да үйэ устатыгар алдыаммат копсоктору, бэйэгит баайгытын

комуйуң каллааңна: онтон кайдак да уоруйак тийбэт, курдыага да һиэ һуога. ³⁴Канна эһиги баайгыт баар, онтон эһиги һүрэккит буолуога.

Каһан даа буоллун бэлэм буолуу

³⁵Эһиги кургутун курданан, һунуурдаргыт убайдын-нар. ³⁶Бэйэлэрин тойоннорун курумтан кэлэрин күүтэр киһилэр көрдүк буолуң. Тойонноро төһө даа койутаан кэллин, гинилэр ааны тоңсуйарын истэннэр, һонно арыһыактара. ³⁷Ол һоруктар дьоллоок буолуоктара, тойонноро төннөн кэлэн, үлэлии һылдыбалларын көрдөгүнэ. Эһиэкэ илэ кирдиги һаңарабын, оччого гини курданыага, олордуога, бэйэтэ гинилэргэ үлэлииэгэ. ³⁸Өскөтүн, тойонноро түүн ортотугар дуу, күн һырдыырын иннигэр кэлиэгэ дуу, гинилэр ол кэмңэ утуйбакка һылдыақтара, оччого олорго дьол буолуога. ³⁹Өссүө һаңарыам, дьиэлээк каһан уоруйак кэлиэгин билбитэ буоллар, оччого гини туогун да дьиэтиттэн уордарыа һуок этэ. ⁴⁰Эһиги бэлэм олоруң, Киһи Уола, биллэрбэккэ, эһиги Гинини күүппэт кэмңитигэр төннөн, кэлиэгэ.

⁴¹Петр ыйыппыт:

– Мин Тойонум, ити өстөн-өһү Эн биһиэкэ агай кэпсиигин дуо, бары дьоңҗо эмиэ дуу?

⁴²Иисус кэпсээбит:

– Өйдөөк, эрэлээк тойон көрдүк буолуң. Гинини күсэийин һоруктар бастыңнарынан уруога, аһыыр кэмңэ килиэби үллэриэгин. ⁴³Онуга үтүө буолуога, тойоно төннөн кэллэгинэ, ити көрдүк оңорорун иһин. ⁴⁴Кирдиги Мин эһиэкэ һаңарабын: күсэийинэ гинини бары баайын тутар һүбэһит оңоруога. ⁴⁵Үлэһитэ һүрэгинэн дии һанаатагына: «Мин Тойонум өтөр кэлиэ һуога», ол иһин һоруктарың кырбыага, аһыага, иһиэгэ, арагиилыага. ⁴⁶Оннук киһи тойоно гини күүппэт күнүгэр кэлиэгэ, һанаабат час кэмигэр. Улаканнык кырбыага, гинини эрэлэ һуок үлэһиттэри гытта тэңнэ

буруога. ⁴⁷ Камнаһыт тойонун ханаатын билэр, ол ааты, ханаатын коту оңорботун иһин улаканнык кырбатыага, ⁴⁸ ким билбэт, буруйданыага, оргуй хынньыллыага. Элбэги биэриллибит киһиттэн, элбэк көрдөллүөгө, улакан үлэгэ үлэлииртэн, онтон улаканнык ыйытылыага.

Иисустан араксыы таксар

⁴⁹ Мин бир үрдүнэн уоту убатаары кэлбитим, ханыбын ол уот убайарын! ⁵⁰ Хүрэктииртэн Мин хүрэктэниэкпин наада. Мин ону күүтэ хатаан, бэрт ханааргыбын. ⁵¹ Эһигини кытаргы кэллим, диигит эһи эһиги Минигин?

– Һуок! – диибин эһиэкэ, – араарыны таһаараары. ⁵² Аныгыттан дыиэгэ биэс киһи буолактарына, оло араксыактара, үс киһи утары туруоктара иккигэ, икки киһи үскэ. ⁵³ Агата уолун абааһы көрүөгэ, уола агатын абааһы көрүөгэ, иньэтэ кыһын абааһы көрүөгэ, кыһа иньэтин абааһы көрүөгэ, иньэ кынныта киньитин куһаган каанынан көрүөгэ, киниитэ иньэ кыннытын куһаган каанынан көрүөгэ.

⁵⁴ Иисус дьоңдо һаңарбыт:

– Эһиги һаапад диэккиттэн былыт таксарын көрдөккүтүнэ, диигит – һамыыр буолуога. Ол көрдүк буолааччы. ⁵⁵ Каччага мас диэгиттэн тыал үрдэгинэ, диигит – итии буолуога. Ол көрдүк буолааччы. ⁵⁶ Кубулгат һырайдар! Эһиги һиртэн, каллаантан буоларын билэгит, аныгы үйэ кайдагы билбэккит? ⁵⁷ Того эһиги бэйэгит колобоккут, кайдак туок буоларын? ⁵⁸ Эн өстөөк киһигин гытта тойоннорго баран иһэн, һуолга гиниттэн арак, һуудтуур киһигэ илимиэн, онтуң кэтэбилдыттэргэ туттарымыан, хынньымактарын, түрмээгэ каайымактарын. ⁵⁹ Эһиэкэ һаңарабын, эн онтон бары карчыгын тэбии биэрэ иликкинэ таксыаң һуога.

13 АҢАРА***Аньыылааккытын билинэ гына кээһиң,
оччого өлүүккүт хуога***

¹Ол кэмнэ кимнээк эрэ, кэлэн, Гиниэкэ кэпсээбит-тэрэ, кайдак Пилат Галилея гуорат киһилэрин, өлөр-төөбүтүн, онтон олоор кааннарын хуөһүлэр кааннарыгар булаабытын туһунан. ²Иисус диэбит онуга:

– Бадага, эһиги дии ханыгыт, ити Галилея киһилэрэ олус үгүс аньыылаактар, хорок Галилея киһилэринээгэй. ³Хуок, диибин эһиэкэ! Аньыылааккытын билиммэтэккитинэ, барыгыт өлүүккүт. ⁴Уон агыс киһилэр үрдүлэригэр, Силоамҥа үрдүк дьыэ түһэн өлөр-төөбүтэ, Иерусалимҥа олоор бэрт аньыылаак этилэрэ, диигит дуо? ⁵Хуок, диибин эһиэкэ, аньыылааккытын билиммэтэккитинэ, эһиги өлүүккүт.

Хуога хуок смоковница мас туһунан өстөн-өс

⁶Иисус манньк өстөн-өһү кэпсээбит:

– Биир киһи винограднигыгар смоковница мас баар этэ, онтуугар хуога үүммүтүн көрө кэлбит даа, хонон булбатак. ⁷Оччого мастары карайар киһигэ диэбит: «Мин үс дьылы кэлэ хылдыабын, бу мас хуогуларын көрөөрүбүн, бири да булбапын: Быс гинини, того көңүл хиргэ турар». ⁸Онтута кардары эппит: «Күсэийин, бу маһы, хаатар биир дьылга кээс. Мин гини төрдүтүн үчүгэйдик хиринэн хабыам, хуөһү хаагын эбиэм. ⁹Хуога үүнүү дьүрү, үүммэтэтэгинэ, нөһүө дьылга быс».

Суббота күнүгэр биир дьактары оһорпунт

¹⁰Биир синагогага Иисус үөрэппитэ киһилэри субботага. ¹¹Онтон тартарбыт күн дьактар баар этэ, хааан көммөккө хылдыбыт. Уон агыс дьылы хуога бөкчөһөн хылдыбыт, гинини абааһы тутта хыппыт

ыарыыга. ¹² Иисус ол дыктары, көрөн, ыгырбыт, онтон диэбит:

– Дыктар! Эниэнэ ыарыың оһуога!

¹³ Гини дыктар ханнытыгар илиилэрин уураатын, онтута көммүт. Ол иһин дыктар Таңараны алгаабыт.

¹⁴ Синагога кырдыгаас һүбэһитэ Иисус суббота күнүгэр ол дыктары абыраабытын иһин бэрт кыйһаммыт. Онтон киһилэргэ һаңарбыт:

– Үлэлииргэ алта күн баар, ити күннэргэ эмтэнэ кэлиң, субботага буолтак.

¹⁵ Иисус гиниэкэ диэбит:

– Һааппат һырайдар! Баайылан турар атыыры дуу, оселу дуу һүөрбэккит дуо субботага, ууну иһэрдээри?

¹⁶ Авраам урдунун кыһыһын Һатана уон агыс дылы кэлиһиэн бараан тутта һыппыт. Ону субботага, эмтээн, һүөрбэт көрдүк дуо? ¹⁷ Ол һаңалартан өстөөктөр һүрдээк һааппыттар, Гини үтүнү оңорбутун көрөн, дыон барыта үөрбүт.

Горчица от үүнэр һиэмэ туһунан өстөн-өс

¹⁸ Онтон Иисус ыйыппыт:

– Туогу гытта тэһниэккэ һөбүй Таңара Ыһаагын? Гини туок көрдүгүй? ¹⁹ Гинини горчица от үүнэр һиэмэтигэр тэһниэккэ һөп. Ону киһи ылан үүннэрээри, бэйэтин садыгар һиргэ бутарыппыт. Мас үүммүтэ, гини мутуктарыгар каллаан көтөрдөрө уйа оңостубуттара.

²⁰ Иисус эмиэ ыйыппыт:

– Өсүүө туогу гытта тэһниэккэ һөбүй Таңара Ыһаагын? ²¹ Гини, дыктар элбэк бурдукка аһытары уурбутун көрдүк, онтута үллүөгэр диэри.

Бэрт кыарагас ааннар

²² Иисус гуораттары, олоктору кэрийэн баран испит үөрэтэ-үөрэтэ Иерусалим диэк, һуолу ыйан. ²³ Ким эрэ Гиниттэн ыйыппыт:

– Тойон, агыйак дуо быһһанааччылар? Иисус кэпсээбит:

²⁴– Бары күүскүтүн ууруң, кыарагас ааннарынан кириэктин. Элбэк дьон киирэ һатыактара, котон кириэктэрэ һуога. ²⁵Каччага дьэ Күсэинэ туран ааны һаптагына, эһиги таһаара туран тоңсуйуоккут, көрдөнөн: «Тойон, Тойон, арый биһиэкэ». Оччого Гини диэгэ кардары: «Мин эһигини билбэппин, кантан кэлбиккитин». ²⁶Оччого эһиги диэккит: «Биһиги Эһигин гытта аһабыппыт, испиппит, Эн таһааралар аайы биһигини үөрэппитиң». ²⁷Оччого Гини диэгэ: «Һаңарабын эһиэкэ: Мин эһигини билбэппин, кантан даа кэлбиккитин. Аһарың Минигиттэн, куһаганы агай оңорооччулар!» ²⁸Эһиги баттарыаккыт, ытыаккыт, тиискитин кабырыныаккыт, Авраамы, Исаакы, Иаковы, бары пророктары Таңара һиригэр көрдөккүтүнэ. ²⁹Кэлиэктэрэ һапаттан, үһэттэн, муораттан, таас диэгиттэн, Таңара һиригэр туой оңоруоктара. ³⁰Онтон кэнникиилэр иннигэ буолуоктара, инникиилэр – кэннигэ.

Иисус Иерусалимы аһынан ытыыр

³¹Ол кэмңэ Иисуска фарисейдар кэлбиттэр, гинилэр диэбиттэр:

– Тагыс, бу олоктортон бар, Эһигин Ирод өлөрөөрү гынар.

³²Һаңарбыт гинилэргэ:

– Ол һаһылга бараңһыт, Мин һаңабын тириэриң: бүгүн Мин абааһылары киһилэр истэриттэн батыам, ити көрдүк һарсын, өйүүн оңорор буолуом, үһүс күммэр үлэбин бүтүөм. ³³Пророк Иерусалимтан атын һиргэ өлүө һуоктаак. Мин бүгүн, һарсын, нөһүө күн баран иһиэк тустаакпын. ³⁴О Иерусалим, Иерусалим! Пророктары өлөртүүгүн, Таңара илдьиттэри таастарынан даллыгың. Төһөлөөктүк Мин эһиги оһолоргутун комуһаары гыммыппар, көтөр күйүкээттэр кынаттарың анныгар

комуйарын көрдүк, эниги онуга буолбатаккыт! ³⁵ Ити, ич-читэк дьиэгит эниэкэ кааллын. Эниэкэ диибин, Минигин көрүөккүт нуога, ол кэм кэлэ илигинэ, каччага һаңардаккытына: «Тойон Таңара аатынан Кэлиэк алгаллыбыта!»

14 АҢАРА

Иисус ыарыыны оһордор

¹ Субботага Иисус фарисейдар тойоннорун дьиэтигэр аһы кэлбит. Онтулара Гинини кистээн көрөллөр. ² Гини иннигэр ыалдьар киһи турбут. ³ Иисус фарисейдартан, һокуону билэр киһилэртэн ыйыппыт:

– Суббота күнүгэр мин киһини эһтиир көрдүппүн дуо?

⁴ Онтулара туогу даа һаңарбакка олоһбуттар. Оччоһо ол киһини таһайан, ыалдьарын оһорпут, онтон дьиэтигэр ыйыппыт. ⁵ Ол кэһнэ Иисус ыйыппыт:

– Өскөтүн, эһиги оселгут дуу, һүөһүгүт атыыра дуу дириң уулаак иин иһигэр түстэктэринэ, онтуларгытын һонно таһаарыаккыт нуога дуо, субботага даа?

⁶ Олоһ туогу да котон һаңарбатактар.

Бэйэһин кимнээгэр даа үрдэтимэ

⁷ Ыһырыллыбыт ыалдьыттар инникии оһтуолга олоһ мас талалларын көрөн, Иисус гинилэргэ өһтөн-өһү кэһсээбит:

⁸ – Эһигин курумһа ыһырдактарына, инникии олоһ мастарга олоһума. Баһар эһигиннээгэр кылыылатар киһи баар буолоһа. ⁹ Эһигини ыһырааччы, кэлэн, дьиэгэ: «Бу киһигэ инникии олоһ маһы биэр». Эһиэкэ оччоһо бэрт һаат буолоһа, кэһникии олоһ маска барыаккыт. ¹⁰ Эһигини ыһырдактарына, кэлэһһит, кэһникии олоһ маска олоһорор буоһуң, оччоһо күсээһин, эһиэкэ кэлэн, дьиэгэ: «Догоо, бэттэк, үрдүк һоһус олоһ». Оччоһо эрэ эһиэкэ атын ыалдьыттардааһар улакан мааны буолоһа. ¹¹ Өйгүтүгэр катааһ, бэйэһин олоһ үрдүтээгчи атаһаста-тыаһа, кирбик киһи үрдүөгэ.

¹² Онтон ыгырааччыга Иисус һаңарбыт:

– Эһ ыгырбат буол аһатаары догордоргун, убайдаргын, балыстаргын, урууларгын, баай ыалларгын. ¹³ Ол кэриэ-тэ дыдаһылары, ыарыылары, кэлтэгэйдэри, балиилары аһатаары ыгыр. ¹⁴ Гинилэр туогунан даа төлүөктэрэ һуога эһиэкэ. Эһ төттөрү төрөөтөккүнэ, Таңара эһигин алгыага. Эһ дьоллок буолуоһ.

Улакан туой туһунан өстөн-өс

¹⁵ Биир киһи, итинник һаңаны истэн, Гиниэкэ диэбит:

– Ким Таңара Ыйаагыгар аһаатагына, ол дьоллоок буолуога.

¹⁶ Иисус кэпсээбит:

– Биир киһи туой тэрийбит, элбэк ыалдыттары ыгыртаабыт. ¹⁷ Аһатар кэмэ кэлбитигэр, ыалдыттары ыгырыагын һоругун ыппыт, һаңар диэн: «Кэлиһ, барыта бэлэм». ¹⁸ Бары ыгырар киһилэрэ, бииргэ кэпсэппит көрдүк, буруйдамытты һаңараллар. Биир диэбит: «Аһыкаан мин һири атыылаһан ылбытым, онтубун көрө барыам. Коргутума эрэ». ¹⁹ Иккис диэбит: «Мин уон һүөһү атыырдары атыылаан ылбытым, онтуларым төһө үчүгэйдэрин көрө барабын, коргутума эрэ». ²⁰ Үһүс киһитэ диэбит: «Мин һубу дыктардамытым, ол иһин кэлбэт көрдүппүн». ²¹ Камнаһыта төһөн кэлэн күсээйинигэр ону барытын кэпсээбит. Оччого онтута кыһыран, камнаһытын ыгайбыт: «Бар таһаара, гуоратка, орокторго. Дыдаһылары, ыарыылары, балиилары, доголоһнору ыгыран эгэлтээ». ²² «Мин тойонум, – диэбит һоруга, – эһ һаңагын барытын толордум, өссүө олок мастар бааллар». ²³ Оччого күсээйинэ диэбит: «Һуоллар үстүн онтон олоктор аайы бар, бары киһилэргэ дьүүлэт, кэллиһнэр. Мин дьизэм ыалдытынан толору буоллун. ²⁴ Эһиэкэ һаңарабын, ким даа маһнай кэлээччилэртэн аһыа һуога мин киэһэһни аһын».

Иисус кэнниттэн барар туһунан

²⁵ Иисус кэнниттэн элбэк дьон барбыттар, Гини олорго эргиллээт хаһарбыт:

²⁶ – Өскөтүн, ким Миниэкэ кэлиэгэ, минигин багарбакка, агатын, иньэтин, дыактарын, огоролорун, убайдарын, эдьийдэрин, бэйэтин багарар буоллагына, ол Мин үөрэнээччим буолумуоктаак. ²⁷ Мин кэннибиттэн барар, бэйэтин кириэһин илпэт, ол кайдак да Мин үөрэнээччим буолуо нуога. ²⁸ Эһигиттэн кимжит эмэ үрдүк дьиэни туруораары гыннагына, Гини, маңнай кас карчыны төлүүрүн аагыага нуога дуу? ²⁹ Дьиэтин оннутун оңорон бараан, онтон дьиэтин барытын оңорон бүппэтэгинэ, оччого бары көрөөччүлэр күлүү гыныактара. ³⁰ Диэктэрэ: «Ити киһи дьиэни тутта хатаабыта даа, кыайан туппатага». ³¹ Өссүө: ыраактаагы хэриилэхэрин иннигэр, маңнай хүбэлэхэниэгэ, нөңүө ыраактаагыны кыайыам дүрү диэн уон тыһычча киһиннэн, хүүрбэ тыһычча киһилээк иһэри? ³² Хэриилэхэн кыайбатагына, гини эйэ эрэ буоллун диэн көрдөнөн, илдьиттэри ытыага. ³³ Эһигиттэн кимжит даа буоллун, өскөтүн, эһиэкэ туок баарын барытын кээһиэккит нуога, оччого кайдак да Мин үөрэнээччилэрим буолбаккыт.

Амтана нуок туус

³⁴ Туус – бэрт хэп. Амтанын хүтэрдэгинэ, оччого ону кат туок туустаак оңорууй? ³⁵ Хиргэ хүөһү хаагыгар даа булуурга туксубат. Ону бырагаллар. Ким кулгаактардак, иһиттин!

15 АҢАРА*Хүппүт овец хүөһү түһүһан өстөн-өс*

¹ Гиниэкэ хугаһаабыттар бары налуок комуйууһуттар, онтон аһыһылаактар. ² Фарисейдар, кинигэһиттэр кыыйһанан кэпсэппиттэр:

– Гини аньыылаактары гытта билсэр, бииргэ аһыыр.

³ Оччого Иисус гинилэргэ кэпсээбит өстөн-өһү:

⁴ – Ким эмэ, энигиттэн хүүс овецтарыттан биيري хүтэрэн, тогус уон тогус хүөһүлэрин оту хиир оңколорго кээһэн, хүппүтүн көрдүү барыага, ону булуогар диэри?

⁵ Булан, онтутун үөрбүччэ ханныгыгар хүгүөгэ. ⁶ Дьийтигэр кэлэн доготорун, ыалларын, ыгыран диэгэ: «Үөрүөгүң минигин гытта, мин хүппүт овец хүөһүбүн булбутум!» ⁷ Эһиэкэ һаңарабын, каллааңҥа үөрүүлээк буолааччы биир даа аньыылаак киһи аньыытын аластаннагына, тогус уон тогус аньыыта һуокпут диэччилэр кэриэтэ.

Хүтэрлибит кыра карчы туһунан өстөн-өс

⁸ Каннык эмэ дьактар уон үрүң көмүс карчыларыттан биيري хүтэрдэгинэ, һунуурун убатыа һуога дуо, муостаны барытын илбийэн, көрдүө һуога дуо, булуор диэри?

⁹ Буллагына, доготорун, ыалларын ыгыртаан, һаңарыага: «Үөрсүң минигин гытта, мин хүтэрбит карчыбын буллум». ¹⁰ Эһиэкэ һаңарабын, Таңара ангеллара, биир даа аньыылаак буруйун билинэн һанаатын уларыттагына, үөрээчилэр!

Хүппүт уол туһунан өстөн-өс

¹¹ Иисус өс кэпсээн испит:

– Биир киһи икки уоллаак этэ. ¹² Ылгын уола агатыгар диэбит: «Агаа, миниекэ баайгыттан мин үлүүбун эгэл». Агалара баайдарын уолаттарыгар үллэртээбит.

¹³ Хотору ылгын уола баайын барытын комуйан ылан, атын ыраак дойдуга барбыт. Онно бэйэтин баайын бараабыт, ол-бу буолан. ¹⁴ Баайын гини тэбии бараабытын кэннэ, ол дойдуга улаканнык аччыктаабыт, бүттэннэн мускураабыт, дьүдэйбит. ¹⁵ Гинини ол дойду биир киһитэ үлэгэ ылбыт, уолу һибинньээлэргэ бэйэтин һиригэр

пастух оңорбут. ¹⁶ Ёибинньээлэргэ биэрэр рожко аһы хиэри багарбыт, хаатар олору да гиниэкэ биэрбэтэктэр. ¹⁷ Өйө кэлэн, һаңарбыт: «Мин тээтэм дьиэтигэр элбэк үлэһиттэр бааллар, олоҕо барылара тогтор, мин октон өлөн эрэбин!» ¹⁸ Бэйэм агабар төннүөм, гиниэкэ һаңарыам: „Агаа! Мин каллаан иннигэр, эн иннигэр аһыны оңорбутум. ¹⁹ Уолуң буолуокпун туксубат, минигин бэйэгэр үлэһит оңор“». ²⁰ Агатыгар төттөрү барбыт. Агата гинини ыраактан көрбүт, уолун аһымыт, һүүрэн кабан ылан, угураабыт. ²¹ Уола агатыгар һаңарбыт: «Агаа! Мин каллааңна гытта эһиэкэ аһыны оңорбутум. Эн уолуң буолуоппун туксубат». ²² Агата үлэһиттэригэр диэбит: «Үтүө таһастары эгэлэһит, гинини таһыннарың. Илиитигэр биһилэктэ кэтэрдий, онтон гиниэкэ атактары кэтэрдий. ²³ Эһис тугутта эгэлиң, идэһэлэһ, аһыакпыт, бэсэлээргикпит. ²⁴ Ити мин уолум өлбүт этэ, аһы тиллибит, һүппүт этэ, аһы булуллубут!» Ол иһин олоҕо улаканнык бэсэлээргиллэр. ²⁵ Улакан уола үлэһии һылдыбыт. Төннөн иһэн, диэтин аттыгар ырыаны, үңкүүлүүр аайдааны истибит. ²⁶ Биир каһнаһытан: «Туок буолла?» – диэн ыйыппыт. ²⁷ Онтута диэбит: «Эн балтың төннүбүтэ, уола тыһынаак кэлбитин иһин, агаң эһис тугуту өлөрбүтэ». ²⁸ Улакан уола бэрт кыһыһаммыт, ²⁹ дьиэ иһигэр Уола агатыгар диэбит: «Бу бары дьыллары мин эһиэкэ үлэһэбитим, эн туок дииргин барытын истэр эһим. Миниэкэ каһан да хаатар козел тугутун биэрбэтэгиң, мин доготорбун гытта бэсэлээргикпин. ³⁰ Ити эн уолуң бары бааһын һырыһлаактары гытта ааймаан бараан кэлбитигэр, эн гиниэкэ эһис тугуту өлөрдүң!» «³¹ Уолум, эн һупту минигин гыттагың, туок баар миниэкэ, ол барыта эһиэнэ, – агата диэбит, – ³² эн балтың, өлөн бараан, тиллибитигэр, һүтэн бараан, булуллубутугар биһиги үөрөбит».

16 АҢАРА*Албын хорук тойон туһунан өстөн-өс*

¹Иисус үөрэнээччилэригэр эмиэ кэпсээбит:

— Биир баай киһи хоруктарын хүбэлиир үлэхиттээк этэ. Онтутун туһунан, баайгын хатаайдыыр диэн, өс истибит. ²Ол киһини ыгыран ыйыппыт: «Туок өстөрүн эн тускунан мин истэбин? Туогу оңорбуккун, хуруй-аңһын көллөр, ити үлэгэ эн кыайан үлэлээбэт көрдүккүн». ³Ол хоруктары хүбэлиир үлэхит дии ханаабыт: «Туогу гыныамый? Минигин мин тойонум үлэбиттэн уһулла. Хири каһа барыакпын, күүһэ һуокпун, көрдөнүөкпүн — хаатабын. ⁴Ити даа буоллар мин билэбин, туогу оңоруокпун, үлэбин хүтэрдэкипнэ, ким эмэ минигин һин бэйэтин дьиэтигэр ылыага». ⁵Гини күсээйинигэр иэстээк киһилэри туспа-туспа ыгыртаабыт. Маңнайгыттан ыйыппыт: «Эн мин күсээйиммэр кас иэстээккиний?» ⁶Онтута диэбит: «Һүүс чаан маасла». Гиниэкэ диэбит: «Һуруммут кумаакыгын төттөрү ыл, түргэнник хуруй: „Биэс уоны ылбытым“». ⁷Онтон иккиһиттэн ыйыппыт: «Эн кас иэстээккиний?» — «Һүүс һиэмэлээк күүл», — онтуң диир. Хорук тойон гиниэкэ диир: «Һуруммут кумаакыгын ыл, хуруй: „Агыс һүүһү ылбытым“». ⁸Итини билэн, күсээйинэ хоруктары хүбэлиир үлэхити албынныы хатыырын иһин каайгаабыт. Кирдик, бу һир киһилэрэ байалларын тустарыгар бэрт өйдөөктөр, Христойу батыһар киһилэрдээгэр. ⁹Эһиэкэ һаңарабын: булунуң доготтордо баайгытынан. Каччага дьадайдаккытына, гинилэр эһигини, каһан даа өлбөт олокко ылларыактара. ¹⁰Кыра үлэни үчүгэйдик оңорор киһи, улаканы даа үчүгэйдик оңоруога, ким кырага албын, ол улакаңҥа эмиэ албын. ¹¹Дьэ, өскөтүн, эһиги һир ологугар кирдигэ һуок этигит, оччого ким эһиэкэ илэ баайы биэриэгэй? ¹²Өскөтүн, эһиги

атыны эрэлээк карайбатаккыт, оччого эһиэкэ бэйэгит баайгытын ким туттарыай?

¹³ Биир да үлэһит икки күсээйиңнэ үлэлиэ һуога. Гини биирин абааһы көрүөгэ, нөһүөгүн олус һаныыр буолуога, дуу бииригэр үтүө һанаатынан көрүөгэ, иккиһин кыһаллыа һуога. Эһиги Таңарага гытта баайга, тэһник кыайан үлэлиэккит һуога. ¹⁴ Карчыга һуун фарисейдар, итини барытын истэннэр, Иисус һаңатыттан күлбүттэр. ¹⁵ Иисус гинилэргэ диэбит:

– Эһиги киһилэр көрөллөрүгэр аһыыта һуоктар буола һатааччыгыт, ити даа буоллар Таңара эһиги һүрэккит кайдагы билэр. Туогу киһилэр каайгы үрдүтэллэр, ону Таңара һөпсөөбөт.

¹⁶ Иоанн иннитигэр Хокуону гытта Пророктар кэмнэрэ этэ. Аны Таңара Ыйаага бэрт каайгаллаак, барыллара, онно түбэхээри, күүстэрин уураллар. ¹⁷ Биир һаңа Хокуонтан һүтүөгүнээгэр, тургэнник каллааны гытта һир һүтүөктэрэ. ¹⁸ Ким дыктарыттан араган атыңһа дыктарданыага, ол эр киһи аһыыны оңорор, аракпыт дыктары ыллагына, эр киһи һин оннук аһыыны оңорор.

Баайы гытта Лазарь

¹⁹ Биир баай киһи олоһбут. Гини киэмсинэн атылаак таһаһы кэтэн, күн аайы арагилаабыта, бэртик аһаабыта. ²⁰ Таһаара гини дыиэтин аанын аттыгар бааска баттаппыт дыадаһы Лазарь һытар этэ. ²¹ Баай остоолуттан түспүт ас һыһын аһыам диэн, һанаалаак. Ыттар, гини аттыгар кэлэннэр, баастарын һалыыллар. ²² Дыадаһы өлбүт, ангеллар гинини каллааһһа, Авраам аттыгар илпиттэр. Баай эмиэ өлбүт, гинини эмиэ карайбыттар. ²³ Баай, үөдэн иһигэр эрэйдэнэ һытан, ыраак Авраамы гытта Лазари көрбүт. ²⁴ Гини көрдөммүт: «Авраам ага, минигин аһынан көр, мин диэк Лазари ыт, гини чөмүйэтин ууга илитэн, мин тылбын тымныттын, манна, итии уокка, олус эрэйдэнним». ²⁵ Авраам гиниэкэ диэбит:

«Огом, өйдөө, эн олоккор үтүнү агай ылааччы этиң, Лазарь – куһаганы агай. Манна гини налыгыр ологу булбута, эн эрэйдэнэгин. ²⁶Итингэн туспа, биһиги ыккардыбытыгар туоктаагар даа дириң дыба баар. Ким эмэ мантан эниэкэ бараары ханаабыта буоллун, котон онтон тийиэ хуога. Онтон эһигиттэн эмиэ биһиэкэ ким да хатаан кэлбэт». ²⁷Баай диэбит: «Дьэ эһигиттэн көрдөнөбүн, Лазари мин агам дьээтигэр ыт, ²⁸мин онно биэс убайдаакпын. Гини олорго хэрэттин, мин аны эрэйдэнэр хирбэр түбэспэтиннэр».

²⁹Авраам диэбит: «Гинилэргэ Моисеи гытта пророктар бааллар, олоҥ хаҥаларын истэр буоллуннар». ³⁰«Хуок, Авраам агам, гинилэргэ ким эмэ өлбүттэртэн кэлбитэ буоллагына, оччого гинилэр, аһыылары оңорбуттарын билиниэк этилэрэ», – баай диэбит. ³¹Авраам хаҥарыт: «Гинилэр Моисеи гытта пророктар хаҥаларын истибэт буоллактарына, өлбүттэртэн тиллибиккэ даа итэгэйиэктэрэ хуога».

17 АҢАРА

Аһыы туһунан

¹Иисус үөрэнээччилэригэр диэбит:

– Киһини аһыыга үтэр һин баар буолааччы. Кимтэн аһыы таксар, онуга эрэй. ²Ордук буолок этэ, мельница жерноватын гини мойуугар баайан бараан, байгалга бырагыакка, кыралартан бири эмэ аһыыга үтүмүн. ³Бэйэгит кэчэһэ һылдыар буолуң! Өскөтүн, ким эмэтэ аһыыны оңордогуна, гиниэкэ куһаганы оңордун, диэн хаҥарың. Аһыытын билиннэгинэ, простила гинини.

⁴Өскөтүн, гини күңүэ һэттэтэ эниэкэ аһыыны оңоруога, онтон һэттэтэ кат кэлэн хаҥардагына: «Мин аһыыны оңордум», – оччого гинини һин прости гының.

⁵Апостоллар Гиниттэн биирдэ көрдөммүттэр:

– Биһиги итэгэйэр ханаабытын улаатыннар!

⁶Иисус диэбит:

– Өскөтүн, эһиги итэгэйэргит, горчица һиэмэтин хага даа буоллар, ити смоковница маска һаңардаккытына: «Төрдүлээк туллаңнын, байгалга түс». Оччого смоковница эһигини истиэгэ. ⁷Ким эмэ эһигиттэн, һиргэ оттору үүннэрэр дуу овец һүөһүлэри кэтиир үлэһиттээк. Гини үлэлээн кэллэгинэ, һаңарыа дуо гиниэкэ: «Түргәнник кэл, остоолга олор?» ⁸Итиннээгэр гиниэкэ бу көрдүк һаңарыага: «Миниэкэ киэһәнҗи аһыырбын бөлэмнээ, курдан, миниэкэ өссүө үлэлээ, аһаан, иһэн бүтүөкпэр диэри, онтон эрэ бэйән аһаар, иһээр?» ⁹Оңоруоктаагын оңорбутун иһин үлэһитин каайгыага дьүрү? ¹⁰Эһиги һин: оңорторбуттарын бүттэекитинэ, һаңарың: «Биһиги, көңүл үлэһиттэрбит, биһиги оңоруок эрэ үлэбитин оңорбуппут».

Прокааһа ыарыыттан оспуттар

¹¹Иисус, Иерусалимҗа баран иһэн, Самарияны гытта Галилея дойдулар ыккардыларынан айаннаан ааспыт.

¹²Биир олокко кэлбитигэр Гинини көрсүбүттэр уон киһи прокааһаннан ыарыылар, олус һугаһаабакка. ¹³Киэңник үөгүлээбиттэр:

– Иисус, Үөрэтээччи, аһын биһигини!

¹⁴Иисус гинилэри көрөөт һаңарбыт:

– Барың, ыалдьаргытын агабыттарга көллөрүң.

Онтулара барбыттар, баран иһәннэр, оспуттар.

¹⁵Олортон биирдэрэ, оспутун көрөн, төннөн кэлэн, күүстээктик Таңараны каайгаан алгаабыт. ¹⁶Иисус атактарыгар кэлэн түһээт, улаканнык үөрэрин һаңарбыт. Онтуң Самария дойдуттан этэ. ¹⁷Иисус гиниттэн ыйыппыт:

– Кайаа, барылар оспотулар дуо? Канналарый тогус киһи? ¹⁸Того гинилэр төннүбэтэктэрэй, ити атын

дойдуга олоктоок агай киһи, Таңарага үтүөнү һаңараары, төнүннэ?

¹⁹ Ол киһигэ һаңарбыт:

– Тураңнын каам, эн итэгэйэр һанааң бэйэгин быһаата.

Таңара ыйаага кэлиитэ

²⁰ Биирдэ фарисейдар Иисустан, Таңара Ыйаага каһан кэлэрин, ыйыппыттар. Гини ологго кэпсээбит:

– Таңара Ыйаага көстөн кэлиэ һуога. ²¹ Һаңарыактара һуога: «Ол манна баар», дуу «Ол онно» диэн, Таңара Ыйаага эһиги искиитигэр баар.

²² Онтон үөрэнээччилэригэр диэбит:

– Эһиги Киһи Уолун һаатар биир күңнэ көрүөккүтүн багарар кэмжит кэллэгинэ, һонон көрүөккүт һуога. ²³ Эһиэкэ һаңарыактара: «Бу манна», дуу «Гини онно» диэн, – оччого гинилэри итэгэйимэң. ²⁴ Каллаан кырытыгар этиң уота һырдатарын көрдүк, Киһи Уола көстүөгэ бэйэтин күнүгэр. ²⁵ Ити буолуор диэри Гини элбэктик эрйэдэниэгэ, баттара һылдыага. ²⁶ Ной һагына кайдак этэй, ол көрдүк буолуога Киһи Уола күннэригэр эмиэ. ²⁷ Оччого киһилэр аһыыр, иһэр, дыактарданар, эргэ барар этилэрэ, Ной кэлэн ковчегка киирэр күнүгэр диэри. Улакан уу кэлэн, барыларын тимирдибитэ. ²⁸ Итигирдик эмиэ этэ Лот баарын һагына. Киһилэр аһыыр, иһэр, атыылаһар, атыылыыр, оттору үүннэрэр, дыиэлэри тутар этилэрэ. ²⁹ Лот Содому кээһэр күнүгэр, каллаантан һамыыр уоту гытта итии ыас токтубуттара, онтон барылара өлбүттэрэ. ³⁰ Илэ итигирдик буолуога, Киһи Уола ол күңнэ кэллэгинэ. ³¹ Ол күңнэ ким, дыиэтин үрдүгэр баар буоллагына, эбиэньэлэрэ дыиэтин иһигэр – олору ылаары киирбэтин. Оттору үүннэрэр һиргэ үлэлии һылдыан, эмиэ төннүмэтин. ³² Өйдөөң Лот дыактарын! ³³ Ким бэйэтин тыынын караныага, ол онтун һүтэриэгэ, ким бэйэтин тыынын һүтэриэгэ, ол

онтутун төннөрүөгэ. ³⁴Эһиэкэ һаңарабын, ол түүнү биир оруңна иккиэн буоллактарына – биирин ылыактара, бииргэһин кээһиэктэрэ. ³⁵Икки дыактар бииргэһыныйыактара биирин ылыактара, бииргэһин кээһиэктэрэ. ³⁶Икки киһи оңкого буолуоктара: биирин ылыактара, иккиһин кээһиэктэрэ*.

³⁷– Канна ити буолуогай, Тойон? – онтулара ыйыпыттар Гинини.

Иисус диэбит:

– Өлбүт киһи һытар һиригэр, онно һардар комулдуоктара.

18 АҢАРА

Огдубаа онтон һудтуур киһи тустарынан өстөн-өс

¹Иисус үөрэнээччилэригэр өстөн-өһү кэпсээбит, гинилэр һупту үңүнэр идэлээк онтон бэркиһээбэт буолуоктарын.

²– Биир олокко киһилэри һуудтур киһи баар этэ, гини Таңараттан да куттаммат, киһилэртэн да һааппат этэ. ³Ол олокко биир огдубаа дыактар баар эбит, гини, күн аайы һудтуур киһигэ һупту һылдыан, дыиэччи: «Минигин өстөөкпүттэн көмүскээ». ⁴Һуудтачы киһи, итини кыһаллыам һуога, дии һанаабыт, онтон бэйэтигэр диэбит: «Мин Таңараттан да куттамматым иһин, киһилэртэн да һааппатым иһин, ⁵ити дыактар көрдөһүүтүн толоруом, минигин гэлэтимиегин».

⁶Өһү кэпсээн бүтэн, Тойон Таңара һаңарбыт:

– Иһиттигит, туоктан да һааппат һудтуур киһи туогу һаңарбытын? ⁷Таңара того талбыттарын көмүскээмиэй, Гиниэкэ үңэллэри түүнү, күнүһү? Таңара иэдэйиэ һуога дуо? ⁸Эһиэкэ һаңарабын: Гини һуудтуура түргэн онуга һөп буолуога. Итэгэли булуога дүрү Киһи Уола һиргэ төннөн?

* 17:36 Һорок древногреческай һуруктарга ити стих һуок.

***Фарисейи гытта нолуоктары комуйар киһи
туһунан өстөн-өс***

⁹Бэйэлэрин эрэ иннилэрин билэр онуга атыттары абааһы көрөр киһилэргэ, Иисус манньк өстөн-өһү кэпсээбит:

¹⁰– Икки киһи Таңара Дьэтигэр үңүнэ кэлбиттэр. Биирэ фарисей, иккиһэ – нолуоктары комуйууһут. ¹¹Фарисей туран бу көрдүк бэйэтин иһигэр үңүнэр: «Таңара, мин бу өлөрүөксүттэр, киһнээктэр, һырыылаактар, бу нолуоктары комуйар киһилэр көрдүк буолбатакпын, ол иһин Энигин алгыыбын. ¹²Мин һэттэ күңнэ иккитэ кат аһыртан туттабын. Туогу ылбыппыттан, уонча кураңы биэрээччибин». ¹³Нолуоктары комуйууһут тиэрэ турбут, карактарын үһһэ көтөкпөккө, түөһүгэр оксуна-оксуна һаңарар: «Таңара, мин аһыылаакпын, аһын минигин!» ¹⁴Һаңарабын эһиэкэ: ити киһи дьэтигэр аһыыларыттан босколонон бараан барбыта. Онноогор, ким бэйэтин үрдэтэр киһи аллара түһүөгэ, бэйэтин аллара түһэрэр киһи, үһһэ көтөгүллүөгө.

Иисус оголору алгыыр

¹⁵Иисуска кыра оголору эгэлэр этилэрэ, Гини олору илиилэринэн тагайыагын. Үөрэнээччилэр ону көрөннөр, каайаллар. ¹⁶Иисус, оголору ыгыран бараан, һаңарбыт үөрэнээччилэргэ:

– Огolor Миниэкэ һупту кэлэр буоллуннар, гинилэр кэлэллэрин каайымаң, Тойон Таңара Ыйаага баар һирэ – итинниктэргэ. ¹⁷Эһиэкэ кирдиги һаңарабын: ким Таңара Ыйаагын огolor көрдүк һөбүлээбэт, ол онно киирбэт.

Баай тойон

¹⁸Биир тойон Иисустан ыйыппыт:

– Үтүө Үөрэтээччи, мин биэк тыыннаак олоруокпун, туогу оңоруомуй?

¹⁹ – Того эн Минигин үтүө диигин? – Иисус ыйыппыт. – Үтүө һоготок Таңара эрэ. ²⁰ Эн гэриэс һаңалары билэгин: эр-дьактар бэйэ бэйэ амарак буоллуннар, тиэрэ көрсүлэспэккэ, өлөрүмэ, уорума, албыдыйбат буол, һаныыр буол агагын гытта иньэгин.

²¹ – Итинник гэриэс һаңалар коту олоробун мин ого эрдэкпиттэн, – диэбит ол киһи Иисуска. ²² Оччого Иисус гиниэкэ диэбит:

– Биир эрэ эниэкэ һиппэт. Бэйэгэр туок баарын атыылаа, дьадаңыларга үллэр, оччого эрэ эниэкэ каллааңна баай буолуога. Онтон кэлэн, Минигин батыс.

²³ Ол киһи итинник һаңаны истэн, бэйэтин баайын аһынан, һүрдээк һанааргаабыт. ²⁴ Иисус, гинини һупту көрөн бараан, диэбит:

– Баай буоллакка, Таңара Ыйаагыгар киирэр кытаанак эбит! ²⁵ Баай киһи Таңара Ыйаагыгар киирэктээгэр, верблюд иннэ үүтүгэр боско киирээни. ²⁶ Онно баар киһилэр итинник һаңаны истэннэр, ыйыппыттар:

– Оччого, ким быһһаныгай?

²⁷ Иисус диэбит:

– Киһи котон оңорботун Таңара эрэ котооччу.

²⁸ Оччого Петр Гиниэкэ диэбит:

– Дьэ, биһиги туок баарын барытын кээһэн бараан, Эн кэннигиттэн барбыппыт!

²⁹ Иисус диэбит:

– Һаңарабын эһиэкэ илэ кирдиги, ким дьээтин, дьактарын, бырааттарын, кыыс балыстарын, иньэлээк-агатын, оголорун Таңара Ыйаагын агай иһин кээспит, ³⁰ аны үйэгэ төһө эмэтэ элбэги ылыага, инни диэк Үйэгэ биэк тыыннаак олокко тийиэгэ.

***Иисус өлөн бараан тиллэрин
туһунан үһүс һылыга***

³¹ Иисус уон икки үөрэнээччилэрин тиэрэ ыгыран һаңарбыт:

– Аны биһиги Иерусалимҗа барабыт, онно пророктар Киһи Уолун туһунан туогу һаңарбыттара, барыта ити көрдүк буолуоктаак. ³² Гинини атын омуктар илиилэригэр туттарыактара, олоҕо Гинини дэлби атагастыактара, улаканнык эрэйдиэктэрэ, итиннээгэр һырайыгар һиллиир буолуоктара, ³³ Гинини кырбыактара онтон өлөрүөктэрэ, үһүс күнүгэр Гини тиллиэҕэ.

³⁴ Үөрэнээччилэрэ Гини ити һаңатын дьүллээбэтэктэр, туок туһунан кэпсээбитин туолкулаабатактар. Оччоҕо ити һаңалар һабыллыбыт этилэрэ.

Дьадаҕы балии киһини абыраабыт

³⁵ Иисус Иерихон улакан гуоратка һугаһаабытыгар, орокко биир балии киһи, дьонтон бүттэни көрдөнө олоҕобут. ³⁶ Элбэк дьон аһан иһэрин истэн, туок буоларын одуургаабыт.

– ³⁷ Назареттан Иисус кэлэн иһэр, – гиниэкэ диэбиттэр.

³⁸ Оччоҕо балии үөгүлээбит:

– Иисус, Давид урдунун уола! Минигин аһын! ³⁹ Иннигэ иһэр киһилэр балиины дьылыта һатаабыттар, онтулара онноогор даа күүстээктик үөгүлээбит:

– Давид урдунун уола, аһын минигин!

⁴⁰ Иисус баран иһэн токтообут, Гини аттыгар ол киһини эгэлиэктэрин һаңарбыт. Балии һугаһаабытыгар Иисус гиниттэн ыйыппыт:

⁴¹ – Эһ Минигиттэн туогу көрдүүгүн?

– Мин Тойонум, мин урукку көрдүк көрүөппүн баҕарабын, – балии киһи диэбит.

⁴² Иисус гиниэкэ һаңарбыт:

– Карактаргынан көр! Эһ итэгэйэр һанааң энигин оһорто!

⁴³ Ол киһи һонно көрөр буолбут. Гини Иисуну гытта барсыбыт, баран иһэн Таңараны алгаабыт. Итини көрбүт дьон барыта Таңараны алгаата.

19 АҢАРА*Иисус онтон Закхей*

¹Иисус Иерихон гуоратка киирдэ. ²Ол олокко Закхей киһи баар этэ, гини нолуоктары комуйар киһилэр тойонноро, баай киһи. ³Закхей Иисуһу көрүөгүн, Гинини билиэгин бэрт багарбыт, хүрдээк үгүс киһи баарыттан, куччугуй оңуоктаак буолан, котон көрбөтөгө. ⁴Ол иһин буол үстүн инни диэк хүүрэн бараан, Иисус ааһан иһэрин көрөөрү, маска ыттыбыт. Кирдик, Иисус ол мас аттытынан барар этэ. ⁵Гини, одуулаан көрөн, диэбит:

– Закхей, түргэнник түс, бүгүн Мин эн дыиэгэр токтоум.

⁶Закхей түргэнник түспэктээбит, онтон, үөрэн, Иисуһу дыиэтигэр ыаллаппыт. ⁷Барылары итини көрөн, һөбүлээбэккэ кэпсэппиттэр:

– Аньыылаакка ыаллана барда!

⁸Закхей Иисуска һаңарбыт:

– Мин Тойонум! Дьэ, аны мин баайым аңарын дыдаңыларга үллэртиэм, кими эмэ атагастаабыт буоллакпына, мин онуга түөртэ кат элбэги биэриэм!

⁹Иисус диэбит:

– Бүгүн бу дыиэгэ быһһанар кэллэ, Закхей эмиэ Авраамтан урдустаак. ¹⁰Киһи Уола туок һүппүтү булаары, ону быһһаары кэлбитэ.

Уон үрүү көмүс карчы туһунан өстөн-өс

¹¹Онтон, Гинини иһиллии турбут дьоңҗо, өстөн-өһү кэпсэбит. Гинилэр Иерусалимҗа һугаһаабыт этилэрэ, киһилэр истэригэр, һотору Таңара Ыйаага кэлиэгэ диэн, күүтэллэр. ¹²Иисус диэбит:

– Каннык эрэ киһи үрдүк төрүттээк, ыраак дойдуга барбыт, ыраактаагы аатын ылан бараан, төннөөрү.

¹³Уон үлэһиттэрин комуйан, гинилэргэ уон үрүү көмүс

карчылары биэрбит. «Мин төннүөкпэр диэри ити карчылары туттуң, элбэк карчыны таһаарар көрдүк», – гини диэбит. ¹⁴Ол дойду нэһилиэгэ, гинини хүрдээк абааһы көрөр этилэрэ, ол иһин гини кэнниттэн киһилэри ыппыттар, бу көрдүк һаңарыактарың: «Биһиги, ити киһи биһиэкэ ыраактаагы буоларың, һөбүлээбэппит». ¹⁵Дьэтигэр төннөн кэлэн, үлэһиттэрин комуйтаабыт. Гинилэргэ биэрбит үрүң көмүс карчыларыттан төһө эбиллибитин ыйыппыт. ¹⁶Биир үлэһитэ, кэлэн, диир: «Мин тойонум, эн биэрээччи үрүң көмүс карчың уонна кат эбиини таһаарбыта!» ¹⁷«Һүрдээк киһигин эбит! – каайгаан һаңарбыт тойоно. – Эн куччугуй үлэни үчүгэйдик оңордун, ол иһин уон улакан гуоратка тойон буол». ¹⁸Иккис һоруга кэлэн диир: «Мин тойонум, эн биэрбит үрүң көмүс карчыларың биэстэ кат эбиини таһаарбыттара!» ¹⁹Оччого тойоно диэбит: «Биэс гуораты аны ылаңһын, ологго тойон буол». ²⁰Онтон үһүс һоруга кэлбит, онтута диир: «Мин тойонум, бу баар эн биэрбит үрүң көмүс карчыларгың, мин, пылатка һуулаан бараан, уурбутум, карыстаабытым. ²¹Мин энигиттэн куттанар этим, эн олус киңнээк киһигин. Эн уурбатаккын ылагын, үүннэрбэтэк ааты, оту быһагың». ²²Ыраактаагы оччого диэбит: «Мин энигин бэйэң һаңаларгынан һуудтуом, үөннээк киһи! Эн билэр этиң мин киңнээкпин, уурбатакпыт ылабың, үүннэрбэтэк һирбиттэн оту быһабың. ²³Того мин карчыларбың үгүһээтиннэрбэтэккин, мин кэлиэкпэр диэри мунһулла һытыактарың?» ²⁴Онтон турар киһилэргэ диэбит: «Гиниттэн ылың үрүң көмүс карчылары, олору уон үрүң көмүс карчылаакка биэриң». ²⁵«Тойон, гини итинтэн туспа уон киилэ үрүң көмүс карчылаак», – диэн гиниэкэ утары һаңарбыттар. ²⁶Тойон диэбит: «Эһиэкэ һаңарабың, кимиекэ баар, ол өссүө элбэги ылыага, ким туога да һуок, ол агыйак да баарың һүтэриэгэ. ²⁷Мин ыраактаагы буоларбың һөпсөөбөтөк киһилэри аны эгэлиң, мин көрөн турдакпына, өлөртөөң».

Иерусалимҗа үөрүүлээктик кэли

²⁸ Кэпсээн бүтээт, Иисус Иерусалим диэк баран испит. ²⁹ Вифагия онтон Вифания диэн олоктор Елеон кайа үрдүтүгэр бааллар. Гини икки үөрэнээччилэрин ыппыт:

³⁰ – Ол көстөр олокко барың, онтон кэлэңит, баайыллан турар эдэр осел хуөһүнү көрүөккүт, гиниэкэ ким да угучактамматага. Хуөрэңит, манна хиэтэн эгэлиң. ³¹ Ким эмэ энигиттэн ыйытыага: «Того эниги гинини хуөрэгит?» – хаңарың: «Мин Тойоммор гини наадалаак».

³² Үөрэнээччилэр бараннар, барытын булбуттар. ³³ Гинилэр тугут быатын хуөрэ турдактарына, хуөһү күсээйиннэрэ ыйыппыттар: «Того эниги тугут быатын хуөрэгит?» ³⁴ Олор хаңарбыттар: «Бу тугуту Тойон көрдүүр». ³⁵ Осел хуөһү тугутун хиэтэн эгэлбиттэр, таңастарынан дүкээңдии оңорбуттар онтон Иисуһу гини үрдүтүгэр олорпуттар. ³⁶ Гини баран истэгинэ, хуол үстүн таңастарын тэлгээн испиттэрэ. ³⁷ Гинилэр Елеон кайа анныгар киирэр хиргэ тийбиттэригэр, бары үөрэнээччилэрэ, үөрэн Таңарага үтүнү хаңаран үөгүлэспиттэр, элбэк дыктилэри оңорбутун иһин:

³⁸ – Алгаллыбыт буоллун Таңара иһин барар Ыраактаагы! Каллааңҗа эйэ буоллун, онтон улуу турдун бары каллааннар аайы!

³⁹ Онно баар хорок фарисейдар Иисуска хаңарбыттар:
– Үөрэтээчи, токтот үөрэнээччилэргин!

⁴⁰ Гини олорго диэбит:
– Эниэкэ хаңарабын, гинилэр дылыйдактарына, таастар үөгүлэһиэктэрэ.

⁴¹ Иерусалимҗа хугаһаабыттарыгар, Иисус, гуораты көрөн, гини үйэтин туһунан ытаабыт:

⁴² – О, Иерусалим! Өскөтүн, эн бүгүн билбитиң буоллар, эйэ буолар хуолун! Аны ити энигиттэн кистэллибит.

⁴³ Күннэр кэлиэктэрэ эниэкэ, өстөөктөр тиэргэңнин төгүрүччү хири каһыактара, бары өттүгүттэн ыгайыактара.

⁴⁴ Энигин камкы алдыатыактара онтон истиэнэлэриң истэригэр бары оголоргун өлөртүөктэрэ. Ити буолар, Таңара эниэкэ кэлэр кэммин онуга эн быһанары билбэтэгиң иһин.

Иисус Таңара Дьэтигэр

⁴⁵ Иисус Таңара Дьэтигэр киирэн, онтон бары атылыыр дьону бататтаабыт.

⁴⁶ — Нуруллан турар буолбатак, — диир ологго, — «Мин дьием, үңэр дьие буолуога», эниги буоллагына итини куһаган киһилэр короонноро оңорбуккут!

⁴⁷ Иисус Таңара Дьэтигэр күн аайы дьону үөрэтэр этэ. Агабыттар, Нокуону билэр киһилэр, дьонтон таксыбыт кылыылатар хүбэһиттэр Гинини өлөрөөрү гыммыттар.

⁴⁸ Олор итини кайдак да оңорботокторо, дьон Гиниттэн араппакка кэпсэтэ һылдыарын көрөннөр.

20 АҢАРА

Иисус ыйаагын туһунан ыйытыы

¹ Биир күн, Иисус Таңара Дьэтин аттыгар Үөрүүлээк Нурагы кэпси турдагына, Гиниэкэ үрдүк агабыттар, Нокуону билэр киһилэр, дьон хүбэһиттэрэ кэлбиттэр.

² — Биһиэкэ кэпсээ, туок ыйаагынан Эн итини барытын оңорогун, ким биэрбитэй Эниэкэ итини оңор диэн ханааны? — ыйыппыттар олог.

³ Иисус һаңарбыт:

— Мин эмиэ эһигиттэн ыйытыам. Кэпсээң Миниэкэ,

⁴ Иоанн хүрэкүтиирэ кантан этэй, каллаантан дуу, киһилэртэн дуу?

⁵ Олог, бэйэ бэйэлэриттэн ыйытаһан, кэпсэппиттэр:

— Өскөтүн, биһиги бугурдук һаңардакпытына: «Каллаантан», Гини ыйытыага: «Того оччого эһиги итэгэйбэтэккитий?» ⁶ Өскөтүн, бу көрдүк һаңарыакпыт:

«Киһилэртэн», оччого биһигини киһилэр таастарынан тамныактара, гинилэр Иоанн пророк этин билэллэр.

⁷ Биһиги ол кантан буоларын билбэппит, — диэн һаһарбыттар.

⁸ Иисус диэбит:

— Мин һин һаһарыам һуога, туок ыйаагынан Мин итини оңорорбун.

***Виноградника үлэһиир киһилэр
тустарынан өстөн-өс***

⁹ Онтон Иисус дьоңһо маннык өстөн-өһү кэпсээбит:

— Биир киһи виноград от үүнэр талактарын һиргэ олорпут. Онтуларын винограда үүннэрэ һатыыр үлэһит-тэргэ кээһэн бараан, бэйэтэ ыраак дойдуларга барбыт.

¹⁰ Виноградтары комуйар кэм кэлбитигэр, бэйэтин һоругун винограда үүннэрбит киһилэргэ ыппыт, үүммүт үлүүтүн биэриэктэрин. Винограда үүннэрбит киһилэр ол үлэһити илби кырбаан бараан, туогу да биэрбэккэ, төттөрү ыппыттар. ¹¹ Ол киһи нөһүө һоругун ыппыт, онтулара ол һоругун эмиэ илби кырбаабыттар, гинини эрэйдээн бараан, туогу да биэрбэккэ, төттөрү ыппыттар. ¹² Үһүс һоругун ыппыт. Онтулара гинини эмиэ каана кэлиэр диэри кырбаабыттар, онтон батан ыппыттар.

¹³ Оччого күсээйин диир: «Туогу гыныамый? Аны элэ һаныыр уолбун ытыам, гиниттэн багас һаатыактара».

¹⁴ Виноградка үлэлээччилэр ол киһи уолун көрөннөр, һүбэлэммиттэр: «Ити гини баайын ылыак киһи. Өлөрүөгү гинини, оччого күсээйин баайа биһизнэ буолуога».

¹⁵ Гинини, виноград үүнэр һириттэн таһааран бараан, өлөрбүттэр. Аны гинилэри кайдак гыныай виноград ото үүнэр һирин күсээйинэ? ¹⁶ Гини, кэлэн, барыларын өлөртүөгэ, винограда үүнэр һирин атыттарга туттарыага.

Итинник һаһаны истээччилэр һаһарбыттар:

— Итигирдик буолуо һуога! ¹⁷ Иисус, олору һупту көрөн бараан, диэбит:

– Кайдак дьүүлүүгүт Таңара маннык нуругун: «Дьизэ тутууһуттар тиэрэ быракпыт таастара, муң наадалаак таас буолбут?»¹⁸ Ким даа буоллун, ол таастан иһнэн түстэгинэ, туога да каалбат көрдүк өлөрүнүөгэ, ким үрдүтүгэр ол таас түстэгинэ, ону камкы баттыага.¹⁹ Нокуону билэр киһилэр, үрдүк агабыттар, ити өс гинилэр тустарынан буоларын таайаннар, Иисуһу кабан ылан туттаары гыммыттар, ол даа буоллар дьон баарыттан хэрэммиттэр.

Нолуогу төлүүр туһунан

²⁰ Олор Иисуһу кыңыы хылдыбыттар, Гини туогу хаңарарын иһиллиэктэрин албын киһилэри ыппыттар. Олор кубулуна хылдыан тиэрэ хаңарарын кэтииллэр, онтон тутан ылан Рим дойду тойонун ыйаагыгар биэрээри.²¹ Ол кобоһуттар биирдэ Иисустан ыйыппыттар:

– Үөрэтээччи, биһиги Эн кирдиги хаңараргын, үөрэтэргин билэбит. Эн көрбөккүн, ким Эн иннигэр турары, барыларыгар Таңара нуолун ирдииргэ үөрэтэгин.²² Рим дойду тойонугар нолуогу биһиги төлүүрбүт хөптүк дуо, дуу хөбө нуок? ²³ Иисус гинилэр албыннарын билэр, ол иһин хаңарбыт:

²⁴ – Миникэ динарийи көллөрүң. Ити карчыларга ким ойуулаллыбытай, ким аата турар?

²⁵ – Рим дойду тойонун гиэнэ, – диэн онтулара хаңарбыттар. Гини олорго диэбит:

– Оччого биэриң тойон гиэнин тойоңно, Таңара гиэнин – Таңарага.

²⁶ Гинилэр Иисус тиэрэ хаңаларыын хонон истибэткэр. Гини хаңаларын истэн, хөкпүттэр, дылыыбыттар.

Тиллэр туһунан

²⁷ Иисуска саддукейдар кэлбиттэр. Өлбүттэр илэлии тиллэллэр диэн, саддукейдар итэгэйбэттэр. Иисустан гинилэр ыйыппыттар:

²⁸ – Үөрэтээччи, Моисей биһиэкэ һуруйбут: ким эмэтэ кыйан оголоммот убайа өллөгүнэ, өлбүт киһи быраата, ол огдубаа дыктарын ыллагына итинэн бэйэтин быраатын оголоок оңорор. ²⁹ Һэттэ убай-балыс киһи олорбуттар. Улаканнара дыктарданан бараан, огото һуок эрдэгинэ өлбүтэ. ³⁰ Онтун огдубаатын балтыта ылбыт, эмиэ огото һуок өлбүт. ³¹ Үһүстэрэ ылбыт, ити көрдүк барылара дыктарданан испиттэр, барылара өлбүттэр, биир да огону кээспэккэ. ³² Ол киһилэр өлбүттэрин кэннэ, дыктардара өлбүт. ³³ Ол өлбүт киһилэр тилиннэктэринэ, ким дыктара буолуой, гини барыларын дыктардара этэ буо?

³⁴ Иисус кардары кэпсээбит:

– Бу һир үрдүнэн киһилэр дыктарданаллар, эргэ таксаллар. ³⁵ Кэлиэк үйэгэ тыыннаак олорор айыылаак буоллактарына, өлөн бараан тилиннэктэринэ, кимнэрэ да дыктарданыа, эргэ да таксыа һуога. ³⁶ Һатаан өлүөктэрэ һуога, гинилэр тэңнэхэллэр ангеллары гытта. Таңара оголоро буоланнар, тиллибиттэр. ³⁷ Моисей тиллэр туһунан һаңарбыта. Гини убайар терн талак туһунан кэпсээбитэ. Оччого гини Таңараны ааттабыта Авраам Таңарата, Исаакы гытта Иаков Таңаралара диэн. ³⁸ Таңара – өлбүттэр Таңаралара буолбатак, Гини тыыннаактар Таңаралара. Гиниэкэ барылара тыыннаактар!

³⁹ Һорок кинигэһиттэр диэбиттэр:

– Үөрэтээччи, Эн үтүөтүк кэпсээтиң! ⁴⁰ Ити кэнниттэн ким да, Гиниттэн туогу эмэ ыйытыам диэн, һанаабатага.

Онтон Иисус ыйыппыт:

Христос ким уолай?

⁴¹ – Того дииллэр Христос – Давид урдунун уола?

⁴² Давид бэйэтэ Псалмолар кинигэтигэр диэбит: «Тойон Таңара һаңарбыта мин Тойоммор: „Мин уңа диэки өттүбэр олор, ⁴³ Эн атактаргар өстөөктөргүн түһэрэ

иликпинэ“». ⁴⁴Давид Гинини Тойонум диэн ааттыыр буоллагына, оччого кайдак Гини уола буолуой?

⁴⁵Бары дьон Иисуһу иһиллии турдактарына, Гини үөрэнээччилэригэр һаңарбыт:

⁴⁶– Кэчэһиң кинигэһиттэртэн; уһун таһастаак һылдыааччылар, мунһаактарга бэйэлэрин һөпсөтүөктэрин багарааччылар, иннигэ олоруоктарың. Синагогаларга тойоттор олорор һирдэригэр олорооччулар, туой һагына – кылыылатар киһилэр оннуларыгар. ⁴⁷Гинилэр огдубаалартан дьиэлэрин былдыааччылар, һаппакка көллөрүүгэ үңээччилэр. Гинилэри Таңара абааһы көрүүгэ.

21 АҢАРА

Огдубаа дыактар бэлэгэ

¹Иисус Таңара Дьиэтигэр баайдар бэлэк ууралларын көрө турбут. ²Олортон туспа эмиэ көрбүт дыдаһы огдубаа дыактары, онтуң бэлэктэри комуһар каага икки монетаны уурбут.

³– Эһиэкэ һаңарабың, итэгэйиң Минигиң, – Иисус диэбит, – ити огдубаа дыактар эһигиннээгэр даа элбэк бэлэги биэрдэ. ⁴Барылара уурбуттара ордуктарың, гини дыдаһытың даа иһиң, төһөнү олороругар комуммутуң, барытың уурбута.

Таңара Дьиэтэ алдыаныага диэн, һылыктаабыт

⁵Һороктор дииллэр эбит: Таңара Дьиэтэ оңоһуллубут боскуой һыаналаак таастарыңа, биэриллибит ыаллатыыларыңа боскуойдук ойуулаллыбыт. Иисус, итини истэн, һаңарбыт:

⁶– Кэм кэлиэгэ, манна көрөргүтүттэн таас даа таастан каалыа һуога, барыта алдыаныага.

⁷Гиниттэн ыйыппыттар:

– Үөрэтээччи, каһан ити буолуой? Кайдак билилиэй итигирдик буолара?

⁸ Гини диэбит:

– Һэрэниң, эһигини ким да муннарбатын, Мин аапынан кэлиэктэрэ һороктор, һаңарыактара: «Бу Мин!» Дуу «Ол кэм һугас». Итинниктэри гытта барсымаң. ⁹ Һэриилэр, бүттэ аайдааннар буолалларын иһиттэкигинэ, куттанымаң. Ити барыта буолуок тустаак, ити даа буоллар, һонно бүтүө һуога.

¹⁰ Иисус кэпсиир өһүн һаңаран испит:

– Дьон дьоңо өрө туруога, ыраактаагы дойду – ыраактаагы дойдуга өрө туруога. ¹¹ Һорок һирдэргэ һир күүстээктик камныага, аччыгы гытта ыалдьар кэмнэр кэлиэктэрэ, олус кутталлаак аччыктар буолуоктара, каллааңа кутталлаак һимиэркэйдэр көстүөктэрэ. ¹² Ити барыта буоларын иннигэр, эһигини тутаттыактара, бататтыактара, эһигини синагогаларга һуудтуоктара, түрмээлэргэ каайыактара, онтон ыраактаагылар, бүттэ тойоттор илиилэригэр туттарыактара. Ити барыта буолуога Мин иһин. ¹³ Ити һылтак буолар Мин туспуһан эһиги кэпсиэкигин. ¹⁴ Дьэ, һүрэккитигэр уурумаң туогу һаңарыаккытын эрдэттэн, кайдак бэйэгитин көмүскэниэкигин. ¹⁵ Мин эһиэкэ өйдөөк һаңалары биэриэм, туоктарга өстөөктөргүт эһиэкэ котон утары һаңарыактара һуога. ¹⁶ Эһигини агалаак-иньэлэргит, убайдаргыт-балыстаргыт, урууларгыт онтон доготторгут, кобулаан, барытын кипсиэктэрэ, эһигиттэн һорокторгутун өлөрүөктэрэ. ¹⁷ Бары дьон Мин аатым иһин эһигини абааһы көрүөктэрэ. ¹⁸ Эһиги баскытыттан биир да ас быстан түһүө һуога. ¹⁹ Итини уйдаккытына, оччого бэйэгит тыыңытын быһыаккыт.

Иерусалим алдыһарын һылыктаабыта

²⁰ Һэрии дьоһо Иерусалимы төгүрүччү турарын көрдөккүтүнэ, оччого эрэ билиэкиит, олок алдыһар кэмэ кэлбитин. ²¹ Оччого Иудейага бааллар түргәнник кайалар диэк һүүрдүннэр. Ким Иерусалимға баар, онтон

гуоратка күрээтиннэр, гуорат таһыгар бааллар онтон төнүннүбэтиннэр. ²²Ити киһи эрэйдэнэр күннэрэ, туолуога бары нуруллубут. ²³Оголорун эмнэрэр иньэлэргэ, онтон ыаракан дыктаттарга кытаанак буолуога ол күннэргэ! Дойду үрдүнэн улакан өлүү буолуога, онтон Таңара уордаактык дьонно кыйыһаныага. ²⁴Болот биититтэн өлүөктэрэ, элбэк киһи атын дойдулар диэк үүрдэриэктэрэ. Атын омуктар Иерусалимы дэлби тэпсиэктэрэ, итигирдик буолуога олоҕо кэмнэрэ бүтүөр диэри.

Киһи Уола кэлиитэ

²⁵Күһү, ыйга, нулустарга эһиги диктилэри көрүөккүт. Һиргэ киһилэр улакан кутталга буолуоктара, байгал долгунтан камнаан тыаһырыттан. ²⁶Киһилэр тыына нуок түһүөктэрэ куттанан, көһүтэ һатаан һир үрдүнэн өлүү кэлэрин. Каллааһа баар бары күүстэр улаканнык камныактара. ²⁷Оччоҕо көрүөктэрэ Киһи Уолун, былыттар үстүн гинилэр диэк кэлэн иһэрин, бары күүһэ көстөн, улуу аата биллэн. ²⁸Каһан ити буоллагына, тураһыт, каллаан диэк үүһэ көрүһ, эһиги босколоноргут һугаһаабыта.

Смоковница биллэриитэ

²⁹Иисус гинилэргэ маннык өстөн-өһү кэпсээбит:

– Смоковница маһы онтон атын мастары одуулааһ.

³⁰Гинилэр һэбирдэктэрэ үүннэктэринэ, ону көрөн билэгит бэйэгит һайын һугаһырын. ³¹Манна һин һитигирдик, эһиги барыта буолбутун көрдөккүтүнэ билиһ, Таңара Ыһаага һугаһаабыт. ³²Эһиэкэ кирдиги һаһарабын, ити барыта буола илигинэ аныгы урдус һүтүө һуога. ³³Каллааны гытта һир аматтан һүтүөктэрэ, Мин һаһарбыт һаһаларым каһан да һүтүөктэрэ һуога.

Утуйуман

³⁴Көрүнүһ бэйэгэтин, олус аһаһыт, итириктээһит, бэйэгит эрэ иннигитигэр мөһүнэн һүрэктэргитин

өлөрүмөн, ол Күн эмискэ кэлэн энигини һоһутумуогун, ³⁵ол Күн күрүө көрдүк буолуога бары каалбыт тыыннаактарга, һир үрдүнэн. ³⁶Һупту кэчэхэр, Таңарага үңэр буолуң, энигини ити алдыатыылар тагайымыактарын, Киһи Уолун иннитэр туруоккутун.

³⁷Иисус күн аайы Таңара Дьиэтигэр киһилэри үөрэтэр, Елеон кайага баран, түүнү һупту һылдыар. ³⁸Эрдэ һарсиарда Таңара Дьиэтигэр, Иисус кэпсиир өстөрүн истээри, дьон эмиэ комуллар.

22 АҢАРА

Иисуһу өлөрөөрү һылтак була һатаабыттар

¹Үллүбэтэк Килиэптэр ааттаак таңара күнэ һугаһаабыт этэ, ол күн аата еврейдар Пааскалара. ²Үрдүк агабыттар, Һокуону билэр киһилэр Иисуһу өлөрөөрү буруйун була һатаабыттар, дьонтон куттаналлара эрэ ону һараппыт. ³Иуда Искарриот иһигэр һатана киирбит, ол Уон иккиттэн биирдэрэ этэ үөрэнээччилэртэн. ⁴Иуда үрдүк агабыттарга, Таңара Дьиэтин тойотторугар барбыт, кэпсэппит, кайдак Иисуһу өлүүгэ биэриэм диэн. ⁵Олоро үөрбүттэр, Иудага көмөлөһөрүн иһин төлүөкпүт диэн, һаңарбыттар ⁶Гини һаңатын биэрбит, көрдөөбүт туксар кэм, Гинини биэрээри дьон һуогуна.

Еврейдар пааскаларыгар бэлэмнэһи

⁷Үллүбэтэк Килиэптэри аһыыр күн кэлбит, ол күнү көрсөргө овец һүөһү тугутун өлөрөөчүлэр. ⁸Иисус Петру гытта Иоаннаны ыппыт, диэн:

– Бараңһыт пааскага аһыыр аспытын бэлэмнээң.

⁹– Канны Эн бэлэмнэтэгин? – гинилэр ыйыппыттар.

¹⁰Гини диэбит:

– Гуоратка киирдэккитинэ, уулаак иһити иллэ турар киһини көрсүөккүт. Ол киһини дьиэтигэр диэри

батыһың. ¹¹Ол дыиэ күсээйинигэр диэн: «Үөрэтээччи ыйытар энигиттэн: „Канна Пааска күнүгэр аһыакпыный бэйэм үөрэнээччилэрбин гытта?“» ¹²Гини дыиэтин көллөрүөгэ, муостата боскуой һабыылаак, онтон барытын бэлэмнээң. ¹³Гинилэр бараннар, барытын булбуттар, Иисус кайдак һаңарбытын көрдүк, онтон киэһэ аһыыр паасканы бэлэмнээбиттэр.

Иисуһу гытта киэһээңҥи аһыыр кэм

¹⁴Кэмнэрэ кэлбитигэр Иисус остоолго олоубут, Гинини гытта уон икки апостоллара эмиэ, ¹⁵оччого Иисус гинилэргэ һаңарбыт:

– Мин Бэйэм эрэйдэнэрим иннигэр эһигини гытта Паасканы һиэппин багардым. ¹⁶Эһиэкэ һаңарабын, аны аһыам, койут Таңара Ыйаага буолуор диэри итилэри һиэм һуога. ¹⁷Иисус чааскытын ылан бараан, алгаабыт, онтон диэбит:

– Итини ылаңһыт, үллэстиң. ¹⁸Эһиэкэ һаңарабын, виноград һугунунан оңоһуллубут кыһыл арагиини аны иһэбин, койут Таңара Ыйаага кэлиэр диэри иһиэм һуога.

¹⁹Гини килиэби ылан, алгаабыт, тоһуталаан бараан биэрбит, бугурдук һаңаран:

– Ити Мин этим, гини эһиги иһин биэриллиэгэ. Итини Минигин гэриэстиир аакка һиэң.

²⁰Киэһээңҥи аһыыр кэм ааспытын кэннэ, Гини чааскыны тутан туран, һаңарбыт:

– Бу иһит – Мин Кааммар кыттыбыт һаңа Кэпсэтии. Ити эһиги иһин токтор. ²¹Минигин туттарыак киһи илиитэ, аны Мин илиибин гытта остуолга баар. ²²Киһи Уола һылыкталлыбыт көрдүк буолуога, Гинини өлүүгэ биэрбит киһигэ, онуга куһаган буолуога.

²³Ыйытыспыттар бэйэ бэйэлэрин, биһигиттэн ким Иисуһу өлүүгэ биэрэрэ буолуой диэн, таайа һатаабыттар.

Киммит бэрт буолар

²⁴ Онтон үөрэнээччилэрэ, биһигиттэн киммит бэрт буолар диэн, этиспиттэр. ²⁵ Оччого Иисус гинилэргэ һаңарбыт:

— Ыраактаагылар дьоннорун кытаанактык тутан оло-рооччулар, ыйаагы тутар киһилэр, биһиги агай үтүөлээкпит диэн, бэйэлэрин ааттыылар. ²⁶ Эһиги ити көрдүк буолумаң. Эһигиттэн улакаңыт, кыра көрдүк буол, кимнит тойомсуйар — үлэһит көрдүк. ²⁷ Ким улаканый? Ким остоол иннитигэр олорор дуу, һорук дуу? Ол аны олорбото дүрү остоол иннитигэр? Мин аны эһигини кытта һорук көрдүк олоробун. ²⁸ Эһиги Мин эрэйдэнэр-бэр бииргэ этигит минигин гытта, ²⁹ Агам Миниэкэ биэрбит Ыйаагын Мин эһиэкэ биэрэбин. ³⁰ Итинтэн билиң, эһиги Мин остоолбор аһыыр, иһэр буолуоккут, Мин Ыйаакпар буолаңыт, престолларга олоронһут, Израиль уон икки урдус һүһүөктэрин һүбэлиэккит.

³¹ Онтон Тойон һаңарбыт:

— Симон, Симон! Һатана көрдөөбүтэ эһигини килиэп оту көрдүк бутарыттыннар. ³² Ити даа буоллар, Мин эн иннигэр Таңарага үһпүтүм, итэгэйэр һанаагын умну-муоккун. Эн бэйэң һанаагынан Таңарага төннөңнүн, бэйэң убайдаак-балыстаргын бигэргэтиэккин.

³³ Петр диэбит:

— Мин Тойонум, Эһигин гытта каайыыга даа, өлүүгэ даа барарга бэлэммин!

³⁴ Иисус һаңарбыт:

— Эһиэкэ һаңарабын, Петр, бүгүн петух көтөр ылыыр илигинэ, Минигин билбэккин, диэн эн үстэ кат һаңарыаң.

³⁵ Онтон Иисус ыйыппыт үөрэнээччилэрин:

— Мин эһигини карчыта, калаабыһа һуок, кэтэр атага һуок ыппыппар, оччого эһиэкэ туоккут эмэ һиппэт этэ дуо? — Һуок, туогунан да кыһаллыбат этибит, — диэн

һаңарбыттар онтулара. ³⁶ Аны, ким калаабыстаак, онтугун ыл, карчыгын эмиэ ыл, кимиэкэ һуок буоллар, оччого таһаһын атыылаан, батыһаны атыылаан ыллын. ³⁷ Мин туспунан Таһара Һуругугар һуруллубута: «Гинини өлөрүөксүтүнэн көрөллөр». Эһиэкэ һаңарабын, ити Миниекэ кэлиэгэ. Мин туспунан туюк һуруллубута барыта кэлиэгэ.

³⁸ Үөрэнээччилэрэ диэбиттэр:

– Тойон, көр, биһиэкэ икки батыһа.

– Һөп буолуога, – диэн Иисус һаңарбыт.

Иисус Елеон кайа үрдүгэр Таһарага үңүр

³⁹ Иисус үөрэнээччилэрин гытта Елеон кайага барбыт.

⁴⁰ Онтон кэлэн, Иисус һаңарбыт:

– Куһаган диэк тартарымыаккытын, Таһарага үңүң.

⁴¹ Гини үөрэтэр дьонуттан араган, ыраак һогус барбыт, тобуктуу олорон, үңпүт, ⁴² һаңаран:

– Ага! О, Эһн һанаалаак буоллаккына, ити эрэйдэнэр ыйаакпын минигиттэн араарт! Мин һанаам буолбатак, Эһиэнэ һанааң буоллун.

⁴³ Гиниекэ каллаантан Таһара ангела кэлбит, ол Гинини бигэппит. ⁴⁴ Иисус һылайарын билбэккэ, Таһарага үңүр, Гини көлөһүнэ, каан буолан, һиргэ токтубут.

⁴⁵ Таһарага үңүн бүтэн, үөрэнээччилэригэр төннүбүт, онтулара, һанааргаан, утуйа һыппыттар.

⁴⁶ – Эһиги того утуйа һытагыт? – Иисус ыйыппыт. – Эһиги куһаган диэк тартарымыаккытын, тураңһыт, Таһарага үңүң.

Иисусу туппунттар онтон өлүүгэ биэрбиттэр

⁴⁷ Гини өссүө һаңара турдагына киһилэр һугаһаабыттар, олоһ иннилэригэр Иуда кэлэн испит, Уон иккиттэн биирдэрэ. Иисуска һугаһаан, Гинини угураары гыммыт.

⁴⁸ Иисус гиниттэн ыйыппыт:

– Иуда, эн Киһи Уолун угурааңнын, өлүүгэ биэрэгин дуо?

⁴⁹ Иисуһу гытта онтон баар киһилэр туок буоларын таайаннар, һаңарбыттар:

– Тойон, ыһаакпыт дуо, батыһаларбытын? ⁵⁰ Биир киһи батыһатынан үрдүк аһабыт һоругун уһа кулһаагын туура оксубут.

⁵¹ Иисус диэбит:

– Бүт!

Гини ол киһи кулһаагыгар таһаһаатын, онтутун оһорпут. ⁵² Иисус үрдүк аһабыттарга, Таһара Дьһэтин кэтиир киһилэр тойотторугар, кырдыһаһтарга, Гинини тута кэлбиттэргэ һаңарбыт:

– Мин өлөрүөксүппүн дуо, эһиги батыһалаак, кырбыр мастардаак кэллигит? ⁵³ Мин эһигини гытта күн аһы Таһара Дьһэтигэр буолааччы эһим, каһан да миннэкэ илиигитин көтөкпөтөккүт. Аны эһиги кэмжит кэллэ, аны караһа үйэтэ буолла.

Петр, Иисуһу билбэппин, диир

⁵⁴ Олор Иисуһу кам тутаат, күүстэринэн үрдүк аһабыт дьһэтигэр илпиттэр. Петр гинилэр кэннилэриттэн, олус һуһаһаабакка, бииргэ барсыбыт. ⁵⁵ Таһара, барыһара комуллан бараан, отууламмыттар, Петр олор ортолоругар олорбут. ⁵⁶ Биир үлэһит кыыс отуу һырдыгыгар гинини көрөн, таайбыт. Ол кыыс Петру һупту көрөн туран, һаңарбыт:

– Ити эһиэ баар этэ Гинини гытта.

⁵⁷ Петр билбэтэк буолбут:

– Мин Гинини билбэппин, – диэбит дьһактарга.

⁵⁸ Һотору койут атын гинини көрөн диэбит:

– Эн һин олортон биирдэрэ буолаһын.

– Һуок! – диэбит Петр.

⁵⁹ Өссүө чаас аасытын кэннэ, ким эрэ билэр көрдүк һаңарбыт:

– Ити киһи кирдик Гинини гытта этэ, гини эмиэ Галилеяттан.

⁶⁰Петр ол киһигэ диэбит:

– Иһиллээ, мин эн туок туһунан һаңараргын билбэппин! Петр ити көрдүк һаңара турдагына, петух ыллаабыт.

⁶¹Иисус эргиллээт Петру һупту көрбүт. Оччого эрэ Петр Гини һаңарбыт һаңатын өйдөөбүт: «Бүгүн петух көтөр ылығыр илигинэ, Минигин билбэккин диэн, эн үстэ кат һаңарыаң». ⁶²Петр таһаара таксан ытаан мөрүлээбит.

Һалдаттар атагастаабыттар

⁶³Иисуһу тутар киһилэр Гинини эңин-эңинник күлүү гыммыттар, кырбаабыттар. ⁶⁴Гинини һабан бараан, һырайыгар оксо-оксо ыйыталлар:

– Таай! Ким энигин огуста? ⁶⁵Гинини олус улакан-нык онтон дьүдэңитик абалаабыттар.

Иисус синедрион иннитигэр

⁶⁶Эрдэ һарсиэрда кырдыгас һүбэһиттэр, үрдүк агабыттар, кинигэһиттэр Гинини синедрионна кииллэрбиттэр.

⁶⁷– Эн Христоскун дуо? – олор ыгайбыттар. Иисус диэбит:

– Мин һаңардакпына, эһиги итэгэйиэккит һуога, ⁶⁸Мин ыйыттакпына, эһиги һин этиэккит да һуога. ⁶⁹Бу кэмтэн Киһи Уола барыттан күүстээк Таңара уңа илиитин өттүгэр олоруога.

⁷⁰Олор барылары ыйыппыттар:

– Оччого Эн, Таңара Уолагын дуо?

– Мин диэн, ити эһиги һаңарагыт, – Иисус диэбит.

⁷¹Оччого онтулары һаңарбыттар:

– Биһиэкэ ким даа һылыктыыра аны наадата һуога буолуо? Биһиги итини Гини һаңатыттан истибиппит!

23 АҢАРА***Иисуһу Пилат иннитигэр туруобуттар***

¹ Барылары кыйыңанан турбуттар, Иисуһу Пилатка илпиттэр. ² Онтон Гинини улаканнык буруйдаабыттар:

– Гини биһиги дьоммутун айдааны туруораары үтэр, дьон императорга нолуогу төлөөмүн. Мин Христос Ыраактаагыбын диэн Бэйэтин ааттыыр.

³ Оччого Пилат Иисустан ыйыппыт:

– Эн иудейдар ыраактаагыларыагын дуо?

– Эн итигирдик хаңараагын, – Иисус диэбит.

⁴ Пилат үрдүк агабыттарга, дьонно хаңарбыт:

– Мин кайдак даа бу киһини буруйдуокпун бэрт.

⁵ Олор, буруйдааннар, хаңаран испиттэр:

– Гини бэйэтин үөрэгинэн Иудея бары үрдүнэн дьон киһин эрийэр, үөрэгин Галилеяга төрүтгээбитэ, аны манна кэллэ.

Иисуһу Ирод иннигэр туруорбуттар

⁶ Пилат итини истэн ыйыппыт:

– Гини Галилеяттан дуо?

⁷ Ирод тойоннуур хириттэн кэлбитин билэн, Гинини Иродка ыыппыт, онтута эмиэ Иерусалимҥа баар этэ.

⁸ Ирод Иисуһу көрөн, хүрдээк үөрбүт, уруккуттан Гинини көрүөк ханаалаак этэ. Гини Иисус туһунан элбэк өһү истибитэ, Гини одууну оңорорун көрөөрүөм диэн, эрэнэ һылдыбыт. ⁹ Ирод Иисустан бүттэ элбэги ыйыта хатаабыт, Иисус туогу да хаңарбатага. ¹⁰ Үрдүк агабыттар, кинигэһиттэр эжин-эжинник Гинини буруйдаабыттар. ¹¹ Ирод һэрии дьонун гытта улаканнык Иисуһу абалыы гына атагастаабыттар, онтон, Гиниэкэ чээлкээ таһаһы кэтэрдэн бараан, Пилатка төттөрү ыыппыттар. ¹² Ироды гытта Пилат уруккуттан бэйэ бэйэлэригэр өс-төөк этилэрэ, ол күннэ догордуу буолбуттар.

Һуудтааннар, өлүүгэ биэрбиттэр

¹³Пилат үрдүк агабыттары, онтон тойоттору, дьону ыгыртаабыт, ¹⁴гинилэргэ һаңарбыт:

– Эһиги миниэкэ бу киһини, дьону куһагаңна үөрэтэр диэнжит, эгэллигит. Мин Гинини эһиги көрөн турдаккытына үтүөтүк ыйыппытым, туок даа буруйу, эһиги һаңараргыт көрдүк, булбатым. ¹⁵Ирод буруйдаагын һин булбатага, ол иһин Гинини төттөрү ыйыптыт. Итинэн көрүң, Гини өлүөгүн буруйа һуок. ¹⁶Ол иһин мин Гинини, накаастаан бараан, босколоум. ¹⁷Пилат анаан даа Таңараны ылаары биир каайыыллыбыт киһини босколуоктаак этэ*.

¹⁸Бары дьон үөгүлэспиттэр:

– Гини өллүн! Биһиэкэ Варавваны босколоо!

¹⁹Варавваны дьону аайдааңна кикпитин, өлөрөрүн, эһин иһин түрмээгэ каайбыт этилэрэ. ²⁰Пилат Иисуһу босколоору эмиэ дьонтон иккис кат ыйыптыт. ²¹Ити даа буоллар, дьон үөгүүтэ улаатан испит:

– Гинини кириэскэ һаайың! Кириэскэ!

²²Пилат үһүс кат ыйыптыт:

– Туок буруйун бу киһи оңорбутай? Мин, Гинини өлөртөрөр көрдүк, буруйдаагын булбатым, буйан накаастыам, онтон ытыам! ²³Онно турар дьон, Иисуһу кириэскэ һаайыакка диэн ыгайан, үөгүлэспит. Улаканнык үөгүлэһэн, көрдүүрүн ылбыт. ²⁴Пилат дьон көрдүүрүн быһыһымаары гинилэр коту һүбэлэммит. ²⁵Гини Варавваны турмээттэн таһаарбыт, онтуң дьону аайдаан диэк кикпитин онтон киһини өлөрбүтүн иһин түрмээгэ һытар этэ. Иисуһу кара һанаалак нэһилиэк илиитигэр туттарбыт.

Кириэс маска катыыннан һаайбыттар

²⁶Иисуһу өлөрө илпиттэр. Симоны, Киринея диэн һиргэ олоктоогу, ылбыттар, оту үннэрэр үлэтиттэн кэлэн

* 23:17 Һорок древнегреческай һуруктарга ити стих һуок.

истэгинэ. Гиниэкэ кириэһи һүктэрэн бараан, Иисус кэнниттэн бар, диэбиттэр. ²⁷Иисус кэнниттэн элбэк дьон, онтон дьактаттар барсан испиттэр, Гинини аһынан эрии-эрии ытаабыттар. ²⁸Иисус гинилэр диэк эргиллэн, һаңарбыт:

– Иерусалимҗа олоктоок дьактаттар, Минигин аһынан ытаамаң, бэйэгит оҗолоргут тустарыгар ытааң. ²⁹Дьэ, кэлэн иһэллэр күннэр, каччага һаңарыактара: «Дьоллооктор кыйан оҗоломмот дьактаттар, оҗону төрөөбөтөктөр онтон оҗону эмнэрбэтэктэр*!»

³⁰Оччого киһилэр кайаларга һаңарар буолуоктара: «Биһиги үрдүбүтүгэр түһэттээң!» онтон үрдүк һирдэргэ диэктэрэ: «Биһигини кистээң!» ³¹Һаңардыы һэбирдэктэнэр маһы итигирдик муңнулар, оччого кураанак мас кайдак буолуой?

³²Иисуһу гытта икки өлөрүөксүтү өлөрө илпиттэр. ³³Гинилэри өлөрөр һиргэ эгэлбиттэр, ол аата Лобнай, онтон Иисуһу кириэс маска катыыннан һайбыттар, өлөрүөксүттэри эмиэ: бири уҗа өттүгэр, бииргэһин кәһас өттүгэр. ³⁴Иисус һаңарбыт:

– Агам, прости гын гинилэри, билбэттэр туогу оҗоллорун.

Һалдаттар, кимнэрэ каннык таңастарын ылығын таайса-таайса, Иисус кэтэ һылдыбыт таңастарын үллэстибиттэр. ³⁵Дьон көрө турбут. Гинилэри гытта кырдыгас һүбэһиттэр эмиэ күлсэ турбуттар:

– Атыттары быһыһыр этэ! Таңараннан Талыллыбыт Христос буоллагына, аны бэйэтин быһаатын!

³⁶Һалдааттар Гини аттыгыгар тураннар, эмиэ күлсүбэттэр, этиспиттэр, Иисуска уксустаак ууну эгэләннэр, ³⁷онтон дииллэр:

– Эһ Иудейдар Ыраактаагылара буолларгын, Бэйэгин быһаа!

* 23:29 *Эһнэр дуу эһтэр.*

³⁸ Иисус кириэһин үрдүтүгэр гректар, римнар, еврейдар тылларынан нуруйбуттар: «Бу баар Иудейдар Ыраактаагылара». ³⁹ Биир, Гини аттыгар ыйаллан турар өлөрүөксүт, Иисуһу абардан, үөгүлээбит:

– Дьэ, Христос, бэйэгин гытта биһигини быыһаа!

⁴⁰ Бииргэс киһи догорун буойан диир:

– Таңараттан куттаммаккын дуо? Эн хин Гини көрдүк кириэскэ турбаккын. ⁴¹ Биһигини иккиэммитин һөпкө һудтаабыттара, бэйэбит итини көрдөөн ылбыпыт, бу киһи туок да куһаганы оңорботого. ⁴² Онтон Иисуска диэбит:

– Мин Тойонум, Бэйэң Ыйааккар минигин өйдөөр.

⁴³ Иисус гиниэкэ һаңарбыт:

– Илэ кирдик һаңарабын, эн бүгүн Минигин гытта каллааңҥа буолуоң.

Иисус өлбүт

⁴⁴ Күн ортототуттан үс чааска диэри, бары һир үрдүнэн караҥа буолбут. ⁴⁵ Күн тыкпат этэ, Таңара Дьиэтин үрдүтүгэр һабыллан турар һанаабыс ортотунан кайдыбыт. ⁴⁶ Иисус киэңник үөгүлээбит:

– Ага, Мин Эн илиилэргэр Бэйэм тыыммын туттарабын. Итигирдик һаңараат, Иисус тыына быстыбыт.

⁴⁷ Рим дойдуттан һэрии биир тойоно ону барытын көрбүт, илэ һүрэгинэн үтөнү Таңарага һаңарбыт:

– Ити киһи чакчы кирдиктээк эбит!

⁴⁸ Ити көллөрүүгэ кэлбит, киһилэр, итинниги көрөннөр, түөстэрин оксуна-оксуна, дьиэлэригэр бараттаабыттар. ⁴⁹ Бары дьон уруккуттан Иисуһу билэллэр, Галилеяттан Гинини гытта кэлбит дьактаттар ыраактан көрө турбуттар.

Иисуһу иньэ буоругар уурбуттар

⁵⁰ Онтон Иосиф ааттаак киһи, синедрион һүбэһитэ, үтүө һанаалаак, кирдиктээк киһи этэ. ⁵¹ Иосиф Иисуһу

өлөрөр хүбэгэ кыттыбатага. Иудейскай гуоратыттан Аримафеятан этэ, гини Таңара Ыйаага кэлэрин һин күүтэ һылдыбыт. ⁵²Иосиф Пилатка кэлэн өлбүт Иисуһу биэриэгин көрдөөбүт. ⁵³Гини Иисуһу кириэһиттэн уһулбут, бигэ торгого һуулаабыт, онтон таас кайага добуйуллубут иньэ буоругар уурбут. Онно урут ким даа ууруллубатага. ⁵⁴Ити пятница күн киэһэтэ этэ, онтон суббота күнэ кэлбитэ. ⁵⁵Галилеяттан Иисуһу гытта кэлбит дыактаттар, Иисус кирдик иньэ буоругар ууруллубутун көрбүттэр. ⁵⁶Төннөннөр, минньигэс һыттаак биһинэр һыалары бэлэмнээбиттэр. Суббота күнүгэр һынһанар күн буолан, Таңара гэриэс һаңаларын билэн, үлэлээбэтэктэрэ.

24 АҢАРА

Иисус тиллиитэ

¹Неделя маңнайгы күнүгэр, дыактаттар бальзамы ылан бараан, оңуогугар барбыттар, атыттар эмиэ гинилэри гытта. ²Оңуогуттан тиэрэ һыгарыллыбыт, улакан тааһы булбуттар. ³Таас кайа иһигэр киирэннөр, өлбүт Иисуһу булбатактар. ⁴Дыактаттар һоһуйан турдактарына, икки гилбэгэр таңастаактар киһи эмискээччи иннилэригэр көстүбүттэр. ⁵Дыактаттар куттананнар, һиргэ һырайдарынан бөкчөйбүттэр, ол киһилэр гинилэргэ диэбиттэр:

– Эһиги того өлбүттэр истэригэр тыыннаагы көрдүүгүт? ⁶Гини манна һуок, Гини тиллибитэ! Өйдөөң, Гини эһиэкэ Галилеяга туогу һаңарбытын. ⁷Киһи Уола аһыһылаактар илиилэригэр биэриллэһэ, Гинини кириэс маска катыыннан һайан өлөрүөктэрэ, онтон үһүс күнүгэр Гини тиллиэһэ диэн.

⁸Ол дыактаттар өйдөөбүттэр Гини һаңатын. ⁹Гини оңуогуттан төннөннөр, уон биир үөрэнээччилэргэ онтон һорок дьоңо кэпсээбиттэр. ¹⁰Ол дыактаттар этилэрэ: Мария Магдалина, Иоанна, Мария – Иаков иньэтэ,

онтон атыттар. ¹¹Көңүл һаңараллар диэн, гинилэргэ итэгэйбэтэктэр. ¹²Петр, һол даа буоллар, Иисус караллыбыт оңуогун көрөөрү, һүүрбүт. Кэлэн, торһолор агай һыталларыһ көрөн, Гини төһнүбүт, туок буолбутун билэн, одуурһаабыт.

Эммаус ааттаак олок диж баран иһэн

¹³Һол күһүэ икки үөрэнээччилэрэ Эммаус ааттаак олокко барбыттар, ол олок Иерусалимтан уон километр устатыгар турар. ¹⁴Гинилэр, туоктар буолбуттарыһ өйдөөһ, кэпсэтэ испиттэр. ¹⁵Кэпсэтэ-кэпсэтэ баран иһтэктэринэ, гинилэргэ Иисус кыттыһан барсыбат. ¹⁶Ол киһилэр карактара көрбөт көрдүк буолбуттар, ол иһин Гинини таайбатактар. ¹⁷Иисус гинилэртэн ыйыппыт:

– Туок туһунан эһиги кэпсэтэһит, туоктан һанаарһыһыһыт?

¹⁸Биир Клеопа ааттаак киһи диэбит:

– Эһ, бадаһа, Иерусалимһа һаңардыһ кэллиһ, ол иһин туок буолбутун бу күһнэргэ билбэкиһ?

¹⁹– Туок? – диэн Иисус ыйыппыт.

– Назареттан Иисус туокка түбэспитин туһунан, – диэбиттэр ол киһилэр, – Гини пророк этэ, олус күүстээк үлэгэ даа, Таһара туһугар, киһилэр иннилэриһэр даа. ²⁰Үрдүк аһабыттар, биһиги тойотторбут, Гинини һуудтааннар, өлүүгэ биэрбиттэрэ, кириэс маска катыһанһан һайан өлөрбүттэрэ. ²¹Биһиги, Гини Израили босколоуһа диэн, эрэнэр этибит. Ити буолбутун кэннэ үс күһ ааһа. ²²Өссүө һорок дыктаттар одуурһаттылар. Гинилэр эрдэ һарсиарда инһэ буоругар барбыттара, ²³онно Гинини булбатактара. Төһнөн кэләннэр, кайдак ангеллары көрбүттэрин, оһор гинилэргэ Гини тыһннаак диэн һаңарбыттарыһ туһунан кэпсээбиттэрэ. ²⁴Һороктар эмиэ инһэ буоругар бараннар, барытын дыктаттар кэпсээбиттэрин көрдүк булбуттар, ити даа буоллар, онно Иисуһу көрбөтөктөр.

²⁵ Гини ологго һаңарбыт:

– Эһиги олус өйө һуоккут, пророктар урут туогу һуруйбүттэригэр итэгэйбэккит! ²⁶ Христос Бэйэтин улакан аатын ыларың иннигэр эрэйдэниэк-муңнаныак һуога этэ дуо?

²⁷ Гини Таңара туһунан һурукка һуруллубутун барытын туолкулаппыта, Моисейтан гытта пророктартан ылан. ²⁸ Кэлэр олокторугар һугаһаабыттарыгэр, Гини ынтак барар көрдүк туттубут. ²⁹ Ол киһилэр Гинини токтоппуттар:

– Биһигини гытта буол, күн түспүт, киэһэрдэ. Гини каалбыт. ³⁰ Остоолго олордокторуна, Иисус килиэби ылбыт, Таңарага үңэн бараан, тоһуталаабыт, онтон гинилэргэ үллэртээбит. ³¹ Оччого карактара арыллыбыттар, Гинини таайбыттар; ити даа буоллар, Гини көстүбэт буолбут. ³² Олор һаңарбыттар бэйэ-бэйэлэригэр:

– Ол иһин даа һуолга Гини биһигини гытта кэпсэппитигэр, Айыы Һуруйуулары дьүүллэппитигэр һүрэкпит таайар көрдүк этэ?

³³ Олор турбуттар, Иерусалимҥа төннүбүттэр. Онтон уон биир үөрэтэр көмөһүттэри, онтон һорок үөрэнээччилэри булбуттар. ³⁴ Ол уон биир киһи гинилэргэ кэпсээбиттэр:

– Ити илэ кирдик! Айыы Тойон тиллибит, Гинини Симон көрбүт!

³⁵ Онтон кэлэн истэктэринэ, һуолга туок буолбутун кэпсээбиттэр, кайдак Иисуһу, килиэби тоһута турдагына, таайбыттарың.

Тиллибит Иисус үөрэнээччилэригэр көстүүтэ

³⁶ Гинилэр кэпсэтэ турдактарына, Иисус, көстөн кэлэн, һаңарбыт:

– Эһэ буоллун, эһиэкэ. ³⁷ Олор куттананнар, куттуур көһүннэ, дии һанаабыттар. ³⁸ Гини һаңара турбут:

– Туок буолан эһиги ити көрдүк куттанныгыт? Того эһиги итэгэйбэккит? ³⁹ Көрүң Мин илиилэрбин, Мин

атактарбын. Бу Мин, Бэйэм! Минигин туппалааң онтон кыңааң. Киһини куттуур – этэ даа, оңуога даа һуок буолааччы. Миниекэ оннук баар.

⁴⁰ Ғаңаран бүтэн, илиилэрин, атактарын көллөрбүт.

⁴¹ Онтулара үөрэр үңэннэригэр кайдак да итэгэйбэттэр, һөгөллөр агай. Оччого Иисус гинилэртэн ыйыппыт:

– Эһиекэ аһыыр ас баар дуо?

⁴² Онтулара Гиниекэ буспут балыгы биэрбиттэр.

⁴³ Ылан, гинилэр карактарын иннилэригэр һиэбит.

⁴⁴ – Ити туһунан Мин эһиекэ һаңарбытым: «Ити баалар эбит мин эһиекэ урут һаңарбыт һаңаларым, эһигини гытта эрдэппинэ: „Мин туспунан туок һуруллубута Моисей һокуонугар, пророктар кинигэлэригэр, Псалмоларга“, – аны һитигирдик буолбута».

⁴⁵ – Онтон Гини олоор өйдөрүгэр Таңара һуругун дьүүлэтэн арыйбыт.

⁴⁶ – Һуруллан турар: Христос өлүөгэ, онтон үһүс күнүгэр тиллиэгэ, – Гини диэбит. – ⁴⁷ Гини аатыгар Иерусалимтан тийэ бары дьонноор, буруйдарын билиннэктэринэ, аһыыларын аластаныактара, оччого ырастаныактара, Таңара үөрэгин билиэктэрэ. ⁴⁸ Эһиги барыгыт, итини көрбүттэр, киһилэргэ кэпсиир буолуоккут. ⁴⁹ Мин эһиекэ, Агам туогу биэриэм диэбитин, ытыам. Ити даа буоллар, эһиги каллаантан күүһү ылыаккытыгар диэри, гуоратка каалың.

Иисус каллааңа көтөгүллүтэ

⁵⁰ Гини олору гуораттан таһаарбыт, Вифания диэк илпит, илиилэрин көтөгөн туран, гинилэри алгаабыт.

⁵¹ Гинилэри алгыы-алгыы, ыраатан испит, каллааңа көтөгүллүбүт. ⁵² Үөрэнэччилэрэ Гиниекэ поклоун оксубуттар, үөрэр һанаалаак Иерусалимҗа төннүбүттэр,

⁵³ онтон Таңара Дьиегигэр үйэгэ буолаччылар, Таңараны һүрэк һаңаларынан алгаан. Аминь.

Тылдыт

Агабыттар (священники) – служители Храма в Иерусалиме. Основная роль священника в еврейской религии состояла в принесении жертв Богу. Священниками, согласно Закону, могли быть только потомки Аарона, родного брата Моисея. Священники были разделены на 12 групп, каждая из которых служила в Храме два раза в году по одной неделе.

Биһиллибит, Таңараннан талыллыбыт (Мессия) – по-еврейски это слово означает «помазанный», то есть «избранный Богом»; Божий посланник, приход которого предсказывался в Книгах Закона и Пророков. Во времена Иисуса евреи ждали прихода Мессии и верили, что он освободит их от власти римлян и установит Царство Божие.

Быһы (обрезание) – отсечение крайней плоти. Согласно условиям завета, заключенного между Богом и еврейским народом на горе Синай, каждый первенец мужского пола должен был пройти через этот обряд. Над новорожденными этот обряд совершался на восьмой день жизни; во времена Иисуса имя давалось ребенку в этот же день.

Веельзевул (Веельзевул) – одно из еврейских названий для дьявола (главы бесов).

Давид (Давид) – самый знаменитый царь Израиля, из племени Иуды. Он был одним из авторов ветхозаветной Книги Псалмов – песен, обращенных к Богу. Стремясь к миру и справедливости, Давид исполнял

Божью волю. В награду за это Бог обещал ему, что его потомки вечно будут израильскими царями. Еврейские пророки предсказывали, что Мессия, который должен праведно царствовать над всем миром, будет потомком Давида.

Давид Уола (Сын Давидов) – так называли Мессию, поскольку, как верили евреи, он должен быть потомком царя Давида.

Зилоттар (зилоты) – по-гречески «ревнители». Еврейская религиозно-политическая группа, которая отличалась особой ревностью в охранении еврейской религии от языческого влияния и пыталась военным путем освободить народ от римской власти. Возможно, что один из 12 апостолов Иисуса, Симон Кананит, ранее принадлежал к этой группе.

Иин – яма.

Иньэ буора – могила.

Кини Уола (Сын Человеческий) – так Иисус часто называет Себя в Евангелиях. О точном значении этого наименования нет единого мнения. С одной стороны, так в книге пророка Даниила в Ветхом Завете называется небесная личность, которой в конце света Бог даст честь, славу и власть. С другой стороны, в еврейском языке это выражение может значить просто «человек». Если Иисус употреблял его в этом значении, то хотел подчеркнуть, что во всем подобен людям, прежде всего Своими страданиями и смертью.

Левиттар (левиты) – люди, которые хоть и не были священниками, но помогали в Храме прославлять Бога музыкой, готовить животных для жертвы и т. д. Кроме того, они изучали Закон и выступали среди

народа как учителя. Это разрешалось делать только потомкам Левия, родоначальника одного из 12-ти родов (или племен) израильского народа. От его имени и пошло название «левиты».

Нолуок комуйууһут (мытарь) – чиновник из числа местного населения, собиравший в Палестине налоги в казну Римской империи. Евреи презирали мытарей за то, что они сотрудничали с языческой римской властью (такое сотрудничество противоречило Закону). Кроме того, мытари регулярно собирали с населения больше денег, чем они должны были отдать своим начальникам, и оставляли излишки себе.

Өлүннүгү өлөрөр һир (жертвенник) – место, где евреи приносили жертвы, предписанные Законом. Во времена Иисуса животных закалывали на жертвеннике во внутреннем дворе Храма, а жертвенные благовоения курились на жертвеннике непосредственно в храмовом здании.

Пааска (Пасха) – главный еврейский праздник, отмечавшийся в память об освобождении еврейского народа под предводительством Моисея из египетского рабства. Этот праздник отмечался ежегодно в апреле. Для праздничной еды в день Пасхи полагалось специально заколоть ягненка.

Пророктар (пророки) – люди, слышащие слово Божие и доносящие его до людей. Пророки призывали чтить Бога и выполнять Его волю, любить ближнего, не делать зла. Многие еврейские пророки записывали то, что Бог говорил через них. Во времена Иисуса книги Пророков, в частности Книга Исаии, жившего в VIII веке до Рождества Христова, очень почитались у евреев. Среди пророков, не оставивших книг, наибольшим уважением пользовался Илия, живший

в IX веке до н. э. Он бесстрашно обличал царя, не чтившего Бога, и прославился многими чудесами. Как позднее возвестил людям другой пророк, Малахия, перед концом света Илия должен будет вернуться на землю.

Псалмолар кинигэлэрэ (псалмы) – по-гречески «песни». Под этим общим названием собрано 150 еврейских религиозных песен, составляющих особую книгу Ветхого Завета. Многие из них выражают благодарение Богу за спасение от гибели, другие описывают Его величие и любовь или же содержат мольбу о помощи.

Саддукейдар (саддукеи) – наиболее влиятельное религиозное течение среди евреев во времена Иисуса. Многие саддукеи входили в Синедрион, среди саддукеев были и первосвященники. Они, как и фарисеи, отличались жестким следованием Закону. Однако, в отличие от фарисеев, саддукеи не почитали другие Священные Книги, в частности, Книги Пророков. Они не верили в воскресение мертвых, потому что в Законе о нем ничего не сказано.

Синагога (Синагога) – здание, в котором евреи собирались каждую субботу для чтения Священных Книг и молитвы. Во времена Иисуса синагоги были в каждом городе, где жили евреи. Во время собрания в синагоге любой его участник мог прочесть отрывок из Священных Книг, а затем обратиться к собравшимся с толкованием прочитанного отрывка или поучением.

Синедрион (Синедрион) – высший еврейский совет, в который входило 70 человек, в большинстве своем имевших непосредственное отношение к религии. Синедрион не только решал политические вопросы, но и выносил судебные приговоры. Во времена Иисуса решения Синедриона имели силу только в том случае,

если их утверждали представители римской власти. Римляне, однако, стремились не оскорблять еврейскую религию и всегда считались с Синедрионом.

Суббота (суббота) – священный день у евреев, который следовало полностью посвящать Богу и в который поэтому запрещалось работать. Новый день недели у евреев начинался с захода солнца, поэтому работать запрещалось с захода солнца в пятницу до захода солнца в субботу. Ко временам Иисуса еврейские учителя Закона составили список тех дел, которые считаются недопустимыми в субботу. По субботам евреи всегда собирались в синагоге для молитвы и чтения Священных Книг.

Һараан – основание, фундамент.

Һимиэркэй – знамение.

Һокуон (Закон) – пять древнейших книг Библии. Эти книги повествуют о сотворении мира, о первых праведниках, слышавших голос Бога и выполнявших Его волю. Далее они рассказывают о происхождении еврейского народа, о том, как Бог освободил его из рабства в Египте и дал ему землю Палестины. Кроме того, в этих книгах содержатся повеления, которые Бог в древности дал еврейскому народу, – 10 главных повелений, множество правил, касающихся обрядов и общественной жизни. Именно поэтому все пять книг были известны под общим названием «Закон». В еврейской религии Закон был самой почитаемой книгой, точное соблюдение всех изложенных в ней правил было строго обязательным. Поскольку основные повеления, содержащиеся в Законе, Бог передал через Моисея, который по воле Бога вывел евреев из Египта, эта книга часто называлась «Законом Моисеевым».

Нокуону билэр киһилэр, кинигэһиттэр (законники, книжники) – люди, хорошо знавшие Закон и объяснявшие его. Во времена Иисуса они представляли собой относительно небольшую группу, которая пользовалась большим уважением среди евреев.

Норук, камнаһыт – слуга.

Нылаакы – деревянная кормушка для животных.

Нылык – предсказание.

Таңара Дьиэтэ (Храм) – священное здание в Иерусалиме. Только там евреи совершали жертвоприношения, а также собирались в дни праздников. Впервые Храм был построен в X веке до н. э. знаменитым еврейским царем Соломоном. Храм, который существовал во времена Иисуса, был построен еврейским царем Иродом Великим. Здание Храма было окружено галереями, которые разделяли окружающее его пространство на несколько дворов (см. схему на с. 111). Галереи Храма были местом, где обычно собиралось большое количество людей. Как и предсказывал Иисус, вскоре после Его Воскресения, в 70 году н. э., Храм был разрушен римлянами и с тех пор не восстанавливался.

Туой – праздничное угощение.

Үллүбэтэк Килиэптэр ааттаак таңара күнэ (Праздник опресноков) – праздник, отмечаемый в течение 7 дней после Пасхи. В течение этого праздника разрешалось есть только пресный хлеб, выпекаемый в виде тонких лепешек.

Үрдүк агабыттар (первосвященники) – наиболее влиятельные еврейские священники, имевшие политический вес. Многие первосвященники входили в Синедрион. Во времена Иисуса почти все они происходили из нескольких знатных семейств.

Фарисейдар (фарисей) – религиозное течение среди евреев во времена Иисуса. Фарисеев отличало очень строгое следование всем, даже второстепенным требованиям Закона. Они пользовались большим уважением в народе и сами очень гордились своей религиозностью и строгостью нравов.

Лукагтан Үөрүүлээк Ёурак
(Евангелие от Луки на долганском языке)

НИУ Институт перевода Библии
Лицензия № 01271 от 22.03.2000
101000 Россия, Москва, Главпочтамт, а/я 360

Подписано в печать 24.09.2002.
Формат 84×108 ¹/₃₂. Печать офсетная. Усл. печ. л. 5,88.
Тираж 2000 экз. Заказ №

Отпечатано с готовых диапозитивов
в типографии «Принткорп»
ЛП № 347 от 11.05.1999
220141 г. Минск, Староборисовский тракт, 40